

Sicil-i Ahval Defterlerine Göre
Osmanlı İmparatorluğu'nda
ÇORUMLU
Devlet Adamları
(1830-1909 yılları arası)

Ahmet Önder KIRICI
İrfan YİĞİT

Çorum - 2011

Birinci Basım
Ekim -2011

Kapak Tasarım&Dizgi
İrfan YİĞİT

Basım Yeri
Yeniyol Mah. Gazi Cad.
Turgut Özal İş Merkezi
No:92 ÇORUM
0364 225 08 10 / 1539

ISBN 978-605-60768-1-7

İsteme Adresi:
Yeniyol Mah. Gazi Cad.
Turgut Özal İş Merkezi
No:92 ÇORUM
0364 225 08 10 / 1539

TAKDİM

Çorum sekiz bin yıla yakın tarih ve medeniyet birikimi ile dünya uygarlığının önemli bir merkezidir. Tarihsel süreci Hitit ve Frigler' den Bizans' a, Selçuklu ve Danişmentliler' den Osmanlı'ya ve Cumhuriyet Türkiye'sine uzanan Çorum; binlerce yılın ve farklı halkların eseri olan muhteşem medeniyet birikimi ile bugün yeniden keşfedilerek, ışığını Orta Anadolu'dan tüm dünya insanlığına ulaştırıyor. Bu medeniyet meş'alesini, biz; Çorumlular; haklı bir gurur ile taşıyoruz.

Bu topraklar, farklı kültürlerin ve farklı toplumların izlerini barındırarak, bugün dahi insanlığı etkileyen ve günümüz gelişmelerine birikimi ile yön veren kolektif bir uygarlığa ev sahipliği yapıyor.

Bir medeniyet şehri olan Çorum, insanlığın sosyal evriminin ve ulaştığı çağdaş seviyenin bütün izlerini taşıyor. Uygarlığın gelişmesine üretmek katkı veren bu topraklar, münbit yapısıyla aydınlık bir geleceğin inşâsı için de insanlığa ümit, moral ve özgüven kazandırıyor.

Çorum Belediyesi olarak bu şehrin her alanda tanıtılması, her zenginliğinin ortaya çıkarılarak tüm dünya halklarının dikkatine sunulması için yoğun bir çaba içerisindeyiz. Tarihsel zenginliğinin yanı sıra, coğrafi özellikleri, kültür ve sanat birikimine kadar geniş bir yelpazede Çorum'un sahip olduğu muhteşem birikimi tanıtmak için gayret gösteriyoruz.

Göreve geldiğimiz 2009 yılından bu yana otuzu aşkın eseri şehrimizin kültür hayatına kazandırdık. Ben inanıyorum ki bu eserler Çorum'un yazılı hafızasının oluşmasında önemli bir rol oynayacaktır. Çorum'a Çorum insanımıza dair tüm bilgi, belge ve değerleri titizlikle inceleyerek gelecek kuşaklara aktarma gayretimiz devam edecektir. Bu çalışmalara öncülük

eden çok değerleri araştırmacılarımıza destek olmayı önemli bir görev telakki ediyoruz.

Bu eser, Osmanlı Devlet kademelerinde görev alan orumlu devlet adamlarımız hakkında çok önemli bilgiler ihtiva eden en kapsamlı çalışma olma özelliğini taşıyor.

Bu çalışmada emeği geçen Sayın Ahmet Önder Kırıcı' yı tebrik ediyor, orum'un kültür ve sanat hayatına katkı sunan herkese sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Muzaffer KÜLCÜ
Belediye Başkanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	10
GİRİŞ	12
Osmanlı Devlet Yönetiminde Memur İstihdamı	12

I.BÖLÜM

Dâhiliye Nezareti ve Sicil-i Ahval Defterleri	16
A- Dâhiliye Nezareti ve Taşra Teşkilatı	16
B- Sicil-i Ahval Komisyonu ve Defterleri	20
1 – Sicil-i Ahval Komisyonu	20
2- Sicil-i Ahval Defterleri	22

İKİNCİ BÖLÜM

SİCİLL-İ AHVAL BELGELERİNE GÖRE

ÇORUMLU MEMURLAR	26
1 -) Çorumlu Memurların Doğum Tarihleri ve Aile Durumları	26
2 -) Çorumlu Memurların Eğitim Durumları	29
3 -) Çorumlu Memurların Görev Yerleri	36
4-) Çorumlu Memurların Soy Ünvanları	44
Çorumlu Memurların Sicil-i Ahval Belgelerinin Günümüz Türkçesiyle Sadeleştirilmiş Hali	45
Mehmet Hilmi Efendi (DH.SAİD 2/19)	45
Ebubekir Sıddık Efendi (DH. SAİD 7/371)	47
Saraçzade Mehmet Emin Efendi (DH.SAİD 2/358)	48
Mahmut Akif Efendi (DH.SAİD 23/204)	51
Mehmet Haydar Paşa (DH.SAİD 18/192)	51
Uzunaliğazade Hacı Hasan Paşa (Yedisekiz Hasan Paşa)	

(DH.SAID 22/96)	55
Ahmet Münib Efendi (DH.SAID 10/100)	56
Osman Neşet Efendi (DH.SAID 32/181)	57
Ömer Rahmi Efendi (DH.SAID 27/122)	58
Ebubekir Enver Efendi (DH.SAID 39/246)	59
Hafız Mehmet Efendi (DH.SAID 46/68)	61
Mustafa Sami Efendi (DH.SAID 52/36)	62
Ali İrfan Efendi (DH.SAID 51/135)	62
Ahmet Rıfat Efendi (DH.SAID 49/5)	63
Mehmet Arif Efendi (DH.SAID 46/245)	64
Hasan Latif Efendi (DH.SAID 59/149)	67
Mehmet Şakir Efendi (DH.SAID 56/233)	68
Ebubekir Sıddık Bey (DH.SAID 55/197)	68
Halil Zarif Efendi (DH.SAID 55/105)	70
Mehmet İzzet Efendi (DH.SAID 64/18)	71
Hacı Ulvan Ali Efendi (DH.SAID 73/60)	72
Halil Rüştü Efendi (DH.SAID 75/44)	73
Mehmet Faik Efendi (DH.SAID 85/131)	76
Mehmet Şükrü Efendi (DH.SAID 88/154)	77
Osman Hilmi Bey (DH.SAID 95/100)	79
Abdulkadir Hayri Efendi (DH.SAID 101/40)	81
Abdulkadir Tahsin Efendi (DH.SAID 100/208)	82
Mehmet Tevfik Efendi (DH.SAID 96/190)	83
Haralambos Efendi (DH.SAID 107/205)	84
Yusuf Ziyaeddin Efendi (DH.SAID 103/198)	85
Ahmet Ramiz Efendi (DH.SAID 112/164)	86
Mehmet Kadri Efendi (DH.SAID 110 /220)	88
Mehmet Efendi (DH.SAID 103/121)	89
Hafız Muhyiddin Efendi (DH.SAID 119/83)	90

Mehmet Rüstü Efendi (DH.SAID 120/222)	91
İbrahim Ethem Efendi (DH.SAID 125/179)	92
Salih Sırrı Efendi (DH.SAID 124/31)	92
Mustafa Efendi (DH.SAID 123/212)	93
Hafız Ali Efendi (DH.SAID 121/127)	94
Abdulfettah Efendi (DH.SAID 127/125)	95
Ahmet Hamdi Efendi (DH.SAID 128/107)	96
Mesrat Efendi (DH.SAID 132/226)	97
Mustafa Şevket Efendi (DH.SAID 139/184)	98
Mehmet Hilmi Efendi (DH.SAID 139/247)	99
Abdullah Efendi (DH.SAID 141/148)	99
Mustafa Efendi (DH.SAID 146/28)	100
Ulvan Efendi (DH.SAID 151/70)	100
Mehmet Akif Efendi (DH.SAID 149/145)	101
Bekir Sıddık Efendi (DH.SAID 148/45)	101
Mehmet Emin Efendi (DH.SAID 146/111)	102
Mehmet Ulvan Efendi (DH.SAID 151/244)	103
Mehmet Cemal Efendi (DH.SAID 153/222)	104
Mehmet Fehmi Efendi (DH.SAID 154/110)	104
İbrahim Muhsin Efendi (DH.SAID 155/69)	105
Osman Şakir Efendi (DH.SAID 157/3)	106
Mehmet Adil Bey (DH.SAID 156/249)	108
Ömer Fazlı Efendi (DH.SAID 157/108)	108
İbrahim Kazım Efendi (DH.SAID 158/84)	110
Osman Refet Efendi (DH.SAID 163/241)	110
Hasan Fehmi Efendi (DH .SAID 164/54)	112
Mahmut Nedim Efendi (DH.SAID 162/233)	114
Ömer Faruk Efendi (DH.SAID 161/141)	115
Hafız Akif Efendi (DH.SAID 168/180)	115

Ali Rıza Efendi (DH.SAID 167/130)	117
Mustafa Efendi (DH.SAID 165/197)	119
Mehmet Raşit Efendi (DH.SAID 165/7)	120
Mustafa Musa Efendi (DH.SAID 169/54)	121
Mehmet Neşet Efendi (DH.SAID 172/202)	122
Osman Efendi (DH.SAID 177/95)	122
Mehmet Cemal Efendi (DH.SAID 176/194)	123
Mehmet Sabit Efendi (DH.SAID 182/76)	124
Ömer Şevki Efendi (DH.SAID 181/188)	126
Cahit Rumi Efendi (DH.SAID 181/198)	127
İhsan Efendi (DH.SAID 183/139)	128
Ahmet Şahabettin Efendi (DH.SAID 184/64)	129
Mehmet Ali Münir Efendi (DH.SAID 187/75)	130
Mustafa Hulusi Efendi (DH.SAID 184/125)	131
Lütfü Efendi (DH.SAID 187/184)	132
Mustafa Sami Efendi (DH.SAID 189/57)	133
Mehmet Şevket Efendi (DH.SAID 191/31)	134
Mehmet Sabit Efendi (DH.SAID 191/38)	135
Halit Efendi (DH.SAID 192/237)	136
Mehmet Efendi (DH.SAID 193/24)	137
Ahmet Tevfik Efendi (DH.SAID 195/180)	138
Ahmet Ağa (DH.SAID 200/37)	140
Harom Şadi Efendi (DH.SAID 200/46)	141
Ömer Lütfi Efendi (DH.SAID 66/228)	142
KAYNAKÇA	146
EKLER	149
İNDEKS	156

ÖNSÖZ

Bu çalışma, bürokrasi tarihimizi öğrenebileceğimiz en önemli kaynaklardan biri olan Sicil-i ahval defterlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Sicil-i ahval defterleri, Tanzimat'tan sonra Osmanlı Bürokrasisinde çalışan memurların biyografi kayıtlarıdır.

Bu kaynak, memurların terceme-i hal denilen biyografilerinden oluştuğundan; memurun doğum yeri, tarihi, varsa aile unvanı, ilk ataması, hangi görevlerde bulunduğu ayrıca nişan, madalya, ödül veya ceza alıp almadığına dair çeşitli bilgileri bize resmi olarak sunmaktadır. Bu defterler Başbakanlık Osmanlı Arşivince tasnif edilerek araştırmacıların hizmetine sunulmuştur.

Çorum'un Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinden itibaren önemli mevkilerde görev yapmış Ebusuud Efendi, Baltacı Mehmet Paşa gibi nice devlet adamları yetiştirdiği bilinmektedir. Bu çalışma ise Tanzimat ile birlikte devlet kademelerinde bulunmuş memurların, Mehmet Haydar Paşa gibi Valilik veya Yedisekiz Hasan Paşa gibi Emniyet Müdürlüğü görevi yapmış memurlardan, belediye'de baş amelelik görevinde bulunan memura kadar geniş bir yelpazeye sahip kayıtlardan yola çıkarak sosyo – kültürel ve ekonomik olarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu çalışmada 87 Çorum doğumlu ve Çorumlu unvanlı memur incelenmiştir. İncelenen bu memurların aile bilgileri, eğitim durumları ve görevleri ayrı ayrı ele alınmıştır.

Bu siciller bize sadece Çorum'un bürokrasi geçmişi hakkında bilgi vermemektedir. Ayrıca o dönemde yaşanmış siyasi ve sosyal olaylar hakkında da bilgi verilmektedir. Büt-

ün bunların yanında bazı memurlar soy unvanlarıyla kayda geçmiştir; Karafakızade, Tütüncüzade, Kolağasızade gibi... Bu sayede aile geçmişi ile ilgili araştırmalarda da faydalanabilir bir kaynaktır. Çorumlu memurların içinde gayr-i müslim kişilerde bulunması sebebiyle o dönem Çorum'un etnik yapısıyla da ilgili ön bir değerlendirme yapılabilir.

Kitabın basılmasını sağladığı için Çorum Belediye Başkanımız Sayın Muzaffer KÜLCÜ' ye, Giresun Üniversitesinde, bu çalışmanın öncelikle tez haline gelmesinde büyük katkısı olan Hocam Yrd. Doç Sezai BALCI'ya, tez halinden kitap haline gelmesinde ki bu uzun bir süreç ve yerel tarih bilgilerinden yararlandığım değerli hocam Ethem ERKOÇ'a ve kitap çalışması boyunca Belediye Kent Arşivinde her türlü konuda kendisinden istifade ettiğim İrfan YİĞİT'e ve arkadaşım Ayşe TÜRKOĞLU'na teşekkür ediyorum.

Bu çalışmamı eğitimimde her zaman bana destek olmuş ailem Ali ve Selma KIRICI'ya ithaf ediyorum.

Ahmet Önder KIRICI

GİRİŞ

Osmanlı Devlet Yönetiminde Memur İstihdamı

Klasik dönemde kurumlar, ihtiyaç duyduğu memuru kendi bünyesinde usta – çırak ilişkisi içerisinde yetiştirirdi. Özellikle devlet kademesinde görev almış kişilerin çocukları şakird yani öğrenci olarak alınırdı. “12–13 yaşlarından itibaren çocuklar dairelere çırak olarak gelip gitmeye başlar, 3–5 sene sonra mülazım (stajyer) olarak memuriyete aday olur sonra da boş olan bir memuriyete tayinleri yapılırdı.”¹

Klasik dönemde memurların maaşları merkezlerden ödenmezdi. “Genellikle valiler, mütesellimler ve voyvodolar zamanın usulüne göre maktu bedellerle, gezici ve kalem memuriyetinde olanlar ise kalemiyye hissesi ve harcı, zeamet tayini, mevkuf ve mubaşiriye hizmeti gibi yıllık bazı tahsisat, muayyenat ve resmi hediyelerle geçimini sağlardı.”² Yani memur, maaşını merkezden almaz çalıştığı kurum içerisinde gerekli olan geliri kendisi sağlardı. Bu maaş sistemi, devletin bozulma dönemlerinde rüşvet ve iltimasa neden olmuştur. Ayrıca memuriyette liyakat sistemi bulunmaktaydı. Böylece kişiler en alt tabaka da dahi olsa devlete yapmış olduğu hizmet ve gayretlerden dolayı en önemli mevkilere gelebilmekteydi. Gerileme döneminden itibaren tüm kurumlarda meydana gelen bozulmalar sonucunda liyakat sistemi önemini büyük bir ölçüde kaybetmiştir.

Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra ise birçok uygulama ve ilke getirilerek memurluk sistemine yeni bir düzen getirilmeye çalışılmış ve modern bir idari yapının ilk adımları

1 Özdemir, Dr. Hüseyin, Osmanlı Devletinde Bürokrasi, İst,2001 s.194

2 Ali AKYILDIZ, Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform, Eren Yay, İst, 1993, s.13

atılmaya başlanmıştır. “Tazminat Fermanı ile devletin birçok geleneksel kurumları değişmekte, yönetim merkezileşmekte ve bürokratikleşmekteydi. Ancak en önemli problem modern yönetim biçimine uygun olarak yetişmiş kişilerin olmayışıydı. İhtiyaç duyulan memurların istihdamı mevcut memurlar ve yeni alınacak memurlardan olacaktı.³

Tanzimat Fermanı'ndan sonra memur yetiştirme de izlenen başka bir yolda Tanzimat Fermanı'nın ilanından önce kurulmuş olan Mekteb-i Maarif-i Adliyye⁴ idi. Bu okullara öncelikle devlet dairelerinde çalışan memurların çocukları alınıyordu. Buradan mezun olan çocuklar Maliye ve Babîali kalemlerinden hangisine girmek istiyorlarsa ilgili kalemin şefi tarafından imtihan edilerek memuriyete alınmaktaydı. Bir diğer memur alımı ise komisyonlarca gerçekleştirilirdi. Dâhiliye Nezaretince kurulan Memur-i Mülkiye Komisyonu buna örnek verilebilir. Vilayetlere ait hesap ve yazı işleri ile ilgili açılacak memuriyetlere girecekler için yerel yönetimlerce oluşturulacak olan komisyon huzurunda görev alacakları konuma dair imtihan yapılmaktaydı.⁵

Genel olarak memuriyete giriş şartlarına bakarsak; Osmanlı tebaasından olmak, 20 yaşını bitirmiş olmak, iyi ahlak sahibi olmak, gireceği memuriyet için gerekli bilgilere sahip olduğunu mezun olduğu okulun diploması ile veya bir encümen huzurunda imtihan olarak ispat etmesi gerekmektedir. Kalemlere stajyer memur olanlar için 16 yaşını tamamlamış olmak gereklidir. Bu gibi stajyerler 20 yaşını doldurmadıkça maaş alamazlar. Bir sene hapis cezasına mahkûm olanlar, dev-

3 Özdemir, a.g.e.s.195

4 1838 de II.Mahmut devrinde, devlet dairelerinde memur yetiştirmek üzere İstanbul'da açılan bir okul. Ferit Develioğlu, Osmanlıca – Türkçe Lugat, Aydın Kiapevi, 20.baskı, Ank – 2003,s.606

5 Özdemir, a.g.e.s.198

let hizmetine kabul edilmemekteydi. Ayrıca medeni haklardan mahrum olmamak gerekliydi. Askerlikle ilgisi olmamak, hiçbir hastalığı bulunmamak, iyi hal kâğıdı getirmek gibi genel şartlar bulunmaktaydı.⁶ Bu şartların bir kısmı değişerek günümüzde de devam etmektedir. Bugün bile devlet kurumlarında personel istihdamında, Osmanlı bürokrasisinin etkisi görülmektedir.

Tanzimat Fermanı ile birlikte değişen memur sisteminin içerisinde memurların maaş sistemi de değişmiştir. Sultan Abdülmecit, 1838 tarihinde yayınladığı Hatt-ı Hümayun'da rüşveti önlemek ve halkın işlerinin sorunsuz bir şekilde yürütülebilmesi için memurlara maaş bağlandığını beyan etmiştir. Memurlar eski sistemde almakta oldukları evrak ve i'lam ücreti, bahşiş gibi gelirler memura nispeten bir özerklik kazandırmaktaydı. Memura maaş bağlanmasıyla bu konularını kaybederek hükümete daha bağımlı hale gelmişlerdir.⁷ Memurların, makam ve rütbelerine göre alacakları ücret birbirlerinden farklıydı. Üst mevki memurlar yüksek maaş alırken, alt mevkilerde çalışanlar ise düşük ücretli maaş almaktaydılar. Örnek olarak Mehmet Haydar Paşa 20 bin kuruş maaş alırken⁸ Mahmut Akif Efendi 250 kuruş maaş almaktaydı.⁹

İncelediğimiz bu 87 Çorumlu memurun dikkat çekici bir yanı da sürekli olarak tayin yerlerinin değişmesidir. Osmanlı Devleti büyük bir coğrafyaya yayıldığından farklı bölgelerin iklim şartlarına uyum sağlayamayan memurların sağlık nedenlerini ileri sürerek başka yerlere tayin istediği görülmektedir. Örnek olarak Ahmet Münib Efendiyi verebiliriz: “Hudeye Gümrük İdaresine nakil olunmuşsa da suyu ve havasıyla Ahmet Münib Efendi'nin sağlığını olumsuz etkilediği için işe

6 Özdemir, a.g.e,s.198

7 Akyıldız, a.g.e, s.109

8 BOA, DH. SAID, 18/192

9 BOA, DH. SAID, 23/204

başlamaksızın görevden istifa etmiştir.”¹⁰ ifadesi biyografisi olan terceme-i halinde kaydedilmiştir. Bir başka neden de “Devletin çöküş dönemi olduğundan bazı yerler işgal altında kalmış, orada ki memurların başka yerlere tayinleri gündeme gelmiştir. Ayrıca II. Abdülhamit dönemi ve II. Meşrutiyette ki İttihat ve Terakki döneminde ihtiyaçtan fazla alınan memurlar gerekçe gösterilerek büyük tensikatlar (işten çıkarma) yapılmış birçok memur kadro dışında kalmıştır. Bunlardan bir kısmına tekrar tayini yapılacağı vaadi verilmiştir. İşte bu sebeplerden dolayı memurların yer değiştirmeleri ve yeniden tayin meselesi yoğun olarak yaşanmıştır.”¹¹

10 BOA, DH. SAID, 10/100

11 Özdemir, a.g.e.s.212

I.BÖLÜM

Dâhiliye Nezareti ve Sicil-i Ahval Defterleri

A- Dâhiliye Nezareti ve Taşra Teşkilatı

Bu çalışma da terceme-i halleri incelenen 87 memurun hepsi Dâhiliye Nezaretine¹² bağlı kurumlarda çalışmaktadır. Bunun yanında çalışmamızın temelini oluşturan sicilleri tutan, Sicil-i Ahval komisyonu Dâhiliye Nezaretine bağlıdır. Bundan dolayı Dâhiliye Nezareti ve Taşra teşkilatı hakkında kısaca bilgi vereceğiz.

Dâhiliye Nezareti, II. Mahmut Döneminde 1836 tarihli Hatt-ı Hümayunla Sadaret Kethüdalığı'nın¹³ kaldırılmasıyla kurulmuştur. 1839'da sadarete bağlı Dâhiliye kalemi olarak adlandırılmışsa da belli bir süre sonra sadareten ayrılarak müstakil bir kurum olmuştur.

Nezaretlerin¹⁴ kurulmasından önce Osmanlı bürokrasisinde çalışan memurlar kesin çizgilerle birbirlerinden ayrılmış değillerdi. Avrupa devletleriyle ilişkilerin büyük önem kazanması ve Avrupa başkentlerine elçilikler kurulması uzmanlık kazanmış kadroların ihtiyaç duyulması üzerine Dâhiliye ve Hariciye¹⁵ memurları olarak ayrılmıştır.

Dâhiliye Nezareti Müdürlükleri ve görevlerini açıklarsak nezaretin başlıca görevlerinin ne olduğunu anlamış oluruz.

12 Bugünkü İçişleri Bakanlığıdır

13 Sadrazam yardımcısı- Günümüzdeki başbakan yardımcılığı makamı

14 Bakanlıklar

15 Bugünkü Dışişleri Bakanlığıdır

1- **Muhasebe Müdürlüğü:** Sadrazamlığın ve Şuray-ı Devletin yani bugünkü Başbakanlık ve Danıştayın bütçe işleriyle ilgilenir.

2- **Emniyet Genel Müdürlüğü:** Ülkenin asayişle ve polis okullarının idaresiyle sorumludur.

3- **Dahiliye Genel İdare Müdürlüğü:** Nezaretin diğer nezaretlerle ve vilayetlerle ilgili yazışma ve haberleşmesini sağlar.

4- **Umur-ı Mülkiye Vilayet Müdüriyeti:** Vilayet bütçelerini inceler, mahalli ve belediye işleri kontrol eder.

5- **Umur-ı Aşair ve Muhacirin Müdüriyeti:** Aşiretlerin özel durumları göz önünde tutularak yerleşmeleri ve dışarıdan gelen göçmenleri iskân edilmeleri işlerini yürütmektedir.

6- **Memurin Müdüriyeti:** Dâhiliye memurlarının her türlü kayıtlarının tutulmasını, biyografi dosyalarının hazırlanmasını gerçekleştirmek memurlar hakkında ki haberleşmeyi sağlamak.

7- **Sicil-i Ahval Müdüriyeti:** Bütün devlet memurlarının biyografileri olan terceme-i hallerinin tespiti, karşılaştıkları olayların takibi, yıllıkların düzenlenmesiyle ilgilenmektedir. Çalışmamızın kaynağını oluşturan belgelerin tutulması bu müdüriyet tarafından yapılmıştır.

8- **Nüfus Müdüriyeti:** Nüfus işleri ile ilgilenir.

9- **Hapishaneler Müdüriyeti:** Hapishaneler ile ilgili tüm sorumlu işlerle ilgilenir.

10- **Evrak Müdüriyeti:** Gelen-giden evrakı alıp gönderme ve kayıt işlemleriyle ilgilenir.

Çorumlu memurların bir kısmı bu müdürlüklerde görev yapmışken bir kısmı da nezarete bağlı vilayet yönetiminde ve taşra teşkilatında görev yapmıştır.

Dâhiliye Nezareti ve Taşra Teşkilatı Şekildeki Tüzel Yapıdan Oluşmakta

Vilayet Teşkilatı	Liva Teşkilatı	Kaza Teşkilatı
<ul style="list-style-type: none"> • Vali • Vali Yard • Defterdar • Mektupçu • Umur-ı Ecnebiye Müdürü • Ziraat ve Ticaret Müdürü <ul style="list-style-type: none"> • Maarif Müdürlüğü <ul style="list-style-type: none"> • Tarik Eminleri • Defter-i Hakani Müdürü • Emlak ve Nüfus Müdürü <ul style="list-style-type: none"> • Evkaf Müdürü <ul style="list-style-type: none"> • Alaybeyi • Meclis-i İdare-i Vilayet • Meclis-i Umum-i Vilayet* 	<ul style="list-style-type: none"> • Mutasarrıflar • Muhasebeci • Tahrirat Müdürü • Defteri Hakani Müdürü • Emlak ve Nüfus Müdürü <ul style="list-style-type: none"> • Zabtiye Zabiti • Liva İdare Meclisi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaymakam • Mal Müdürü • İdare Kâtipleri • Emlak ve Nüfus • Zabtiye Zabiti

* Türkiye Diyanet Vakfı, cilt 8, İst – 1993, İslam Ansiklopedisi, s.414

Bu kurumların bir kısmı günümüzde de varlıklarını devam ettirmektedirler. Bazı kurumların görevleri ise şunlardır:

Mektupçu: Vilayetin her türlü yazışması mektupçu kalemi tarafından yapılarak idaresinde tahrirat (yazışma) kâtipleri bulunurdu.

Umur-ı Ecnebiyye: Daha ziyade Rumeli vilayetlerinde bulunmaktadır. Valinin emri altında konsoloslarla karşılıklı bilgi alışverişi ve görüşmelerde bulunulmasını sağlayan kurumdur.

Maarif Müdürlüğü: Vilayet ve Taşra teşkilatında idaresi altında bulunan yerlerde ki eğitimle ilgili tüm idari işlerle ilgilenen kurumdur. Okulların ve kütüphanelerin müfettişlikleri de bu kuruma aittir.

Tarik Eminliği: Yolların gelir ve giderlerini idare eder. Yol yapım hizmetlerinde çalışan işçilerden de sorumludur.

Defter-i Hakani: Bugünkü tapu ve kadastro dairesinin görevlerini yapan kurumdur.

Evkaf Müdürlüğü: Vakıflardan hazineye ait gelirlerin toplanması, vakıfların tamir ve bakımını yapan kurumdur.

Vilayet İdare Meclisi: Bugünkü özel idare dairesinin temelini oluşturan meclistir. Yerel meseleler burada görüldüğü gibi memurlarından suç işleyenleri de yargıladı.

Vilayet Genel Meclisi: Vilayete bağlı bulunan sancaklardan seçilip gönderilen, iki Müslüman iki gayr-i müslim 4 üyeden oluşur. Bu meclise vali başkanlık eder ve bölge meseleleri konuşulurdu.

Mutasarrıf: Livalarda yani bugünkü il yapısında vilayetten validen gelen emir ve hükümleri uygulamak ve memurların hareketlerini kontrol etmektir.

Tahrirat Müdürlüğü: Livanın her türlü haberleşmesi kayıtlarının toplanması ve korunması ile görevlidir.

Çorumlu memurlar, bu kurumlarda veya bu kurumlara bağlı kalemlerde görev yapmış bazı dönemler de kurumun lağv edilmesinden dolayı açıkta kalmışlardır.

B- Sicil-i Ahval Komisyonu ve Defterleri

1 – Sicil-i Ahval Komisyonu

Memurların görevinde ki başarısını değerlendirme de buna göre tayin ve terfilerinin yapılmasında, yeteneklerinin ve olumsuz yönlerinin belirlenmesinde sicil kayıtları büyük bir önem arz etmektedir. Sicil, memurların yıl içinde ki tutum, davranış, yetenek ve görevinde ki başarı ve verim derecelerini tayin için yapılan genel değerlendirme demektir.¹⁶

Sicil-i Ahval Komisyonunun 1879 tarihinde kurulmasına kadar Osmanlı Devletinde çalışan memurların sicillerini bir defterde toplayan herhangi bir büroya rastlanmamaktadır. Sicil-i Ahval Komisyonu ile başlayan sicil çalışmaları 1896 da bu komisyonunun kaldırılması ile yerine kurulan Memurin-i Mülkiye komisyonu tarafından yürütülmüştür. 1908 yılında II. Meşruiyet sonrası Memurin-i Mülkiye komisyonu kaldırılarak Sicil-i Ahval İdaresi adı altında yeniden Dâhiliye Nezaretine bağlı olarak kurulmuş böylece ayrı bir daire olarak teşekkül etmiştir.¹⁷

Bu komisyonunun başlıca görevi; bütün memurların sicilini kaydetmekti. Azledilmiş memurlara ayrı, hizmetteki memurlara ayrı sicil kaydı tutulacağı belirtilmekteydi. Bununla beraber nezaretlerin talebi halinde açılacak memuriyetlere girmek isteyenlerin arasından en iyisini seçerek bunu bildirmek komisyonun diğer bir göreviydi. Komisyon, kısa zamanda merkezi daireler ve vilayetlerde kurulan şubeler ve hususi komisyonlarca haberleşerek, tescil işlemlerini bütün dairelerde yaygınlaştırmıştı.¹⁸

16 Özdemir, a.g.e, s.233

17 Necati Aktaş, Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi, İst – 2000, s.240

18 Özdemir,a.g.e, s.227

Sicil-i Ahval komisyonu kurulduğu 1879 yılından kaldırıldığı 1909 yılına kadar zor şartlar altında görevini sürdürmüştür. Mekân ve örgütlenme, görevlilerin yeterli derece eğitime sahip olmaması, yazışmalarda karşılaşılan güçlükler yeterli tahsisatın ayrılmaması gibi nedenlerle Sicil-i Ahval evraklarının düzenlenmesinde bazı olumsuzluklarla karşılaşmıştır. Komisyondaki eksikliklerin yanı sıra bazı memurların özgeçmişlerini vermek istememeleri de bir olumsuzluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazılarında da yanlış bilgi verme veya bazı bilgileri saklama gibi durumlar ile de karşılaşmıştır. Bütün bu nedenlerden dolayı 1888 den itibaren hal tercümelerindeki bilgilerin doğruluğu resmî belgelere bakılarak tasdik ve tescil edilmeye başlanmıştır.¹⁹

Komasyon, memurların bilgilerini bazı nizamnamelere yani bugünkü yönetmeliklere göre alıyordu. Memurlara kimlik bilgilerinin neler olduğu ve bunların nasıl doldurulacağı anlatılmaktaydı. Ayrıca komisyon, memur tarafından doldurulacak bu belgelerdeki bilgilerin doğruluğunu tasdiki için memurun; nüfus belgeleri, okuduğu okulların mezuniyet veya medrese de eğitim görenlerden icazetnamelerini, tayin mazbatasını ve tasdiknameler, nişan, imtiyaz vs.. gibi belgeleri biyografileri olan terceme-i halleriyle birlikte istemektedir. Memurlar terceme-i hal belgelerini yalnızca bir kere alacak ve kendilerine bir cüzdan verilecekti.²⁰ Bu siciller devlet için büyük bir önem taşımaktaydı. Memurlar, terceme-i hal belgelerini doldurup geri vermediklerinde çeşitli cezai işlemlere tabi tutulurlardı. Bunlar; memuriyete tayinlerinin yapılmayacağı, memur olup 6 ay içinde belgelerini teslim etmeyenlerin maaşlarının kesileceği ayrıca yalan beyan verenlerinde cezaya çarptırılacağı belirtilmekteydi.

19 Gülden Sarıyıldız; Sicil-i Ahval Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi s.169.

20 Özdemir, a.g.e, s.227

Sicil çalışmaları için kadro genişletilmesi yapılarak, inceleme ve sicil kayıtları için evrak kalemi müdürlüklerinin bünyesinde birer hususi komisyon oluşturulmuştur. Hükümet merkezi ve merkezi dairelerde birer müdür idaresinde şubeler kurulmuştur.

2- Sicil-i Ahval Defterleri

Çalışmamızı temel aldığımız sicil defterleri; Sicil-i Ahval komisyonunun kurulmasından itibaren mülki ve adli memurlardan 1909 yılına kadar süren bir zaman dilimi içerisinde 92 bin memurun sicil kayıtları 201 defterde toplanmıştır. Sicil-i Ahval defterlerinde terceme-i hal sahiplerinin ismi, mahlası ve künyesi, babası memur ise memuriyetinin rütbesi, bilinen, bir kişi ise hangi sülaleye mensup olduğu, göreve başlayışları, tahsil durumları, liyakat ve ehliyet dereceleri, varsa azil sebebi, gayr-i müslim tebaadan ise milliyeti kaydedilmiştir.²¹

Sicil-i Ahval defterleri, 19.yy arşiv araştırmalarında birçok açıdan önemli konulara kaynaklık edebilecek niteliktedir. Defterler, sadece devlet memurlarının hayat hikâyelerinin yazılı olduğu klasik biyografi özelliği taşımaz aynı zamanda memurların görev yaptığı şehirlere ait birtakım özelliklerinde ortaya koyabilen, devletin mali ve idari politikasının takibinin yapılmasına imkân tanıyan, uygulanan eğitim sistemi hakkında bilgi elde edilebilen kaynak özelliği de sergiler.²²

İncelememize konu olan 87 Çorumlu memurun sicil kayıtlarının özelliklerini tarif etmemiz gerekirse; sağ ve sol üst köşelerde gömlek ve sayfa numaraları yer almaktadır. Sayfa başlarında Mehmet Haydar Paşa, Ali İrfan Efendi gibi kaydın ait olduğu memurun ismi bulunmaktadır. İsmi hemen

21 Necati Aktaş, Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz (Osmanlı Dönemi I) ,Ank- 2000, s.26

22 Yunus Özger, Sicil-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları, IQ yay, İst- 2010, s.24

devamında memurun baba adı varsa soy unvanı ile birlikte yazılmıştır. Örnek olarak Hacı Hasan Paşa'nın (Yedisekiz Hasan Paşa'nın) kaydında soy unvanı olarak Uzunaliagağazade geçmiştir. Defterlerin ikinci satırında memurun nerede ve ne zaman doğduğu açıklanmıştır. Doğum tarihi tebligatta belirtildiği şekilde Hicri tarihli olarak, ay ve gün belirtilerek verilmiştir. Bazı kayıtlarda ise ay ve gün olmaksızın sadece Hicri sene olarak yazılmıştır. Bir kısım kayıtlar da ise hem Hicri hem Rumi tarihler bir arada verilmiştir.²³ Mehmet Hilmi İbn. Osman Efendi'nin kaydında “1266 sene-i Hicriyesinde Kastamonu Vilayeti'ne mülhak (dahil) Kargı Nahiyesinde tevellüt etmiştir.” Denilerek sadece Hicri doğum tarihi verilmişken, Ebubekir Sıddık Bey'in kaydında “1279 Hicriyesinde ve sene-i Mali 1289” denilerek hem Hicri hem Rumi tarih düşülmüştür.

Doğum yeri ve yılı bilgisinin hemen altında “sıbyan mektebinde esası İslamiyet olan mukaddemat-ı ulum-ı diniye...” cümlesi ile eğitiminin ilk aşamasında okutulan temel İslam derslerini hangi sıbyan mektebinde (İlkokul) veya medrese de okuduğu kaydedilmiştir. Devamında eğitim aldığı bütün okullar sırasıyla yazılmış, okullardan herhangi birinden diploma niteliğinde ki şahadetname alınmış ise ondan bahsedilmiş ve varsa “vasat (orta), a'la (iyi), aliyüla'la (pekiyi)” gibi diploma dereceleri de ifade edilmiştir. Kişi sadece Türkçe biliyorsa “Türkçe okuryazar ya da Türkçe kitabet eder” ifadesi kullanılmışken Türkçenin dışında bildikleri diller için “Arabî ve Farisi, Fransızcaya vs. aşına” ve “Arabî, Farisi ve Fransızca vs. tekellüm ve kitabet eder” ifadeleri kullanılmaktadır.

Sonra ki satırlarda ise kişinin ilk olarak mülazemet denilen staj yoluyla, memuriyete ilk adımını attığı şehir ve

23 Özger, a.g.e, s.27

memuriyet dairesi yazılmıştır. Müteakip satırlarda ise memurun, memuriyetiyle ilgili bilgiler sıralanmıştır. Hangi tarihte nereye ve ne kadar maaşla atandığı ne zaman azledildiği veya başka bir kuruma tayin edildiği gibi durumları ayrıntılı olarak belgeye geçirilmiştir. Eğer kişinin görev süresi zarfında karşılaştığı usulsüzlük, rüşvet teklifi, görevi ihmal gibi bir problem varsa, bunlarda ayrıntılı bir biçimde dile getirilerek yapılan soruşturmalar, soruşturmalar neticesinde gerçekleştirilen yargılamalar ve mahkeme sonucunda alınan olumlu ya da olumsuz kararlar yine ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir. Memurların aldıkları rütbelere, nişanlar ve madalyalardan daha ilgili kısımlarda bahsedilmiştir.²⁴

Sicil-i Ahval belgelerinin en önemli özelliğinden biride sadece memurun biyografisi hakkında bilgi vermez aynı zamanda memurun yaşadığı dönemle ilgili siyasi ve sosyal olaylar hakkında da bilgi verebilir. Buna en güzel örneklerden bir kaç Eubekir Sıddık Bey'in Merzifon Kaymakamlığı sırasında çıkan Ermeni ayaklanmasında, ayaklanmayı bastıramadığı ve faillerini yakalayamadığından dolayı Hicri 10 Ramazan 1310 senesinde azledilmiştir. Böylece Merzifon'da çıkan Ermeni olayları hakkında bilgi edinmiş oluruz. Bir başka belgede Ahmet Ramiz Efendi'nin, Urfa/Siverek'te Milli ve Karakeçili Aşiretleri arasında meydana gelen olaylar sonrası kurulan tahkikat komisyonunda görev almıştır.²⁵ Bir örnek daha vermek gerekirse Mehmet Sabit Efendi'nin Çorum'un kaza'dan liva²⁶ statüsüne getirilmesinden dolayı Rumi 22 Ağustos 1310 tarihinde memuriyetten ayrılmıştır. Bu da bize idari değişiklikler hakkında bilgi vermektedir.

24 BOA. DH.SAID 55/197

25 BOA. DH.SAID 112/164

26 Kaza bugünkü ilçe ve kaymakamlık idari yapısıdır. Liva ise Vilayetle kaza arasındaki idari yapı bugün kü İl idaresidir.

İKİNCİ BÖLÜM

SİCİL-İ AHVAL BELGELERİNE GÖRE ÇORUMLU MEMURLAR

1-) Çorumlu Memurların Doğum Tarihleri ve Aile Durumları

Sicil-i Ahval kayıtlarını incelediğimiz 87 Çorumlu memurun doğum tarihleri 1830 ile 1890 arasında değişmektedir. Çorumlu 87 memurdan, 37'sinin babalarının meslekleri bilinmemektedir. Diğer memurların babalarına ait meslek grupları ise genellikle devlet kademesinden olup görevleri şöyledir; 21'i memur (Kaymakamlık, Kaza Müfettişi, Mabeyn-İ Hümayun Bekçisi, Müderris, Mal Müdürü, Belediye Nizamât Kâtibi, Evkaf Müdürü, Hademe, Nüfus Dairesi, Tapu Dairesi), 7'si asker (Yüzbaşı, Mülazım (Teğmen), Bahriye Binbaşı (Deniz Kuvvetleri), Tabur Kâtibi), 9'u esnaf, 4'ü tüccar, 2'si Çiftçi, 3'ü ulema, 2'si Dergâh-ı Ali Kapıcıbaşı²⁷, 1 Tarikat-ı Ali (Nakşibendi) Seccadenişini). Babalarının lakapları genellikle "Ağa" ve "Efendi" olarak kayıtlara geçmiştir. Yine bu belgelerde bazı memurların sülale isimleri de geçmektedir (bk.Tablo: 4)

Çorumlu memurların etnik kökenine bakıldığında; 87 memurdan: 2'si Rum (Haralambos ve Harom Efendiler), 1'i Ermeni'dir (Mesrat Efendi) , bu üç gayr-i müslim memur da Sungurlu doğumludur. Ayrıca 2'si Çerkez (Mehmet Ulvan Efendi, Mehmet Adil Bey) olan memurların doğum yerleri ise Mecitözü 'dür.

Çorumlu memurların; 55'i Çorum/Merkez doğumlu olup, Abdülkadir Tahsin Efendi, Hacı Yusuf Mahallesindedir. Diğer memurlar ise; ilçelere göre: 10'u Sungurlu, 4'ü Kargı

27 Padişah sarayı kapıcıları hakkında kullanılır bir tabirdir. Kapıcılar kethüdasının emri altındadırlar. Bunlara Bevvaban-ı Dergâh- ali'de denilir eski vesikalarda daha çok bu ad kullanılırdı. Mehmet Zeki PAKALIN, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C.I,II, III, İst-2004, s.426

(Halit Efendi, Örencik Nahiyesindedir), 7'si Osmancık, 6'sı Mecitözülüdür. Çorum ve ilçeleri dışında; 2'si Dersaadet (İstanbul), 1'i Bilecik doğumlu memur vardır.

Tablo 1 Memurların Doğum Tarihleri ve Aile Durumları

Memurun Adı	Doğum Tarihi	Babasının Adı	Babasının Mesleği ve Unvanı
Mehmet Hilmi Efendi	1866	Osman Efendi	---
Ebubekir Sıddık Efendi	1859	Hacı Mehmet Ağa	---
Mehmet Emin Efendi	1830	Hüseyin Efendi	---
Mahmut Akif Efendi	1856	Hacı Eminzade	---
Mehmet Haydar Paşa	1838	Ahmet Şakir Efendi	Başdefterdar ve Kaymakamlık
Hacı Hasan Paşa	1832	Hacı Mustafa Ağa	---
Ahmet Münib Efendi	1847	Hacı Osman Efendi	Ulemadan
Osman Neşet Efendi	1861	Osman Efendi	Asker (Yüzbaşı)
Ömer Rahmi Efendi	1834	Hacı Hüseyin Efendi	Kaza müfettişi
Ebubekir Enver Efendi	1841	Hacı Ali Efendi	Ulemadan
Hafız Mehmet Efendi	1860	Mehmet Ağa	Mabeyn-i Hûmayun Bekçisi
Mustafa Sami Efendi	1862	Osman Ağa	---
Ali İrfan Efendi	1872	Hüseyin Efendi	Kâtip
Ahmet Rıfat Efendi	1860	Hafız Mehmet Efendi	---
Mehmet Arif Efendi	1848	Osman Ağa	---
Hasan Lütfü Efendi	1853	Abdullah Efendi	---
Mehmet Şakir Efendi	1847	Yusuf Efendi	Müderris
Ebubekir Sıddık Efendi	1862	Hacı Mahmut Ağa	Dergâh-ı Ali Kapıcıbaşı
Halil Zarif Efendi	1859	Şeyh Osman Efendi	---
Mehmet İzzet Efendi	1869	Şakir Efendi	Dûyun-ı Umumiye memuru
Hacı Ulvan Ali	1847	Ali Ağa	Çorum Meclis İdare Azası
Halil Rüşti Efendi	1847	Hacı Hasan Ağa	---
Abdulkadir Hayri Efendi	1871	Mehmet Hamdi Efendi	Esnaf (Bezâz)
Mustafa Efendi	1868	Ali Ağa	Esnaf
Mehmet Faik Efendi	1868	Hasan Ağa	Esnaf
Mehmet Şükrü Efendi	1868	Osman Ağa	Tüccar
Osman Hilmi Efendi	1865	Ali Ağa	---
Abdulkadir Tahsin Efendi	1871	Hamdi Efendi	Çorum Mal Müdürü
Haralambos Efendi	1870	Mihail Efendi	---
Yusuf Ziyaeddin Efendi	1872	Veysi Ağa	---
Ahmet Ramiz Efendi	1848	İzzet Efendi	---
Mehmet Kadri Efendi	1861	İbrahim Bey	Asker (Miralay)
Mehmet Efendi	1856	Ahmet Ağa	---
Hafız Muhyiddin Efendi	1879	Hacı Mehmet Efendi	---
Mehmet Rüşti Efendi	1849	Halil Efendi	---
İbrahim Ethem Efendi	1867	Osman Efendi	Rüştiye Kapıcısı
Salih Sırrı Efendi	1868	Ömer Vasfi Efendi	---
Hafız Ali Efendi	1871	Mehmet Ağa	Çiftçi
Abdulfettah Efendi	1836	Mehmet Efendi	---

Ahmet Hamdi Efendi	1868	Ömer Ağa	---
Mesrat Efendi	1866	Agop Ağa	Esnaf
Mustafa Şevket Efendi	1861	Ahmet Ağa	---
Mehmet Hilmi Efendi	1884	Osman Nuri Ağa	Esnaf (Bakkal)
Abdullah Efendi	1878	Hasan Ağa	---
Mustafa Efendi	1885	Şükrü Ağa	Memur (Belediye Nizamat)
Ulvan Efendi	1881	Mehmet Ağa	Esnaf
Mehmet Akif Efendi	1881	Hacı Ömer Efendi	Tüccar
Bekir Sıddık Efendi	1870	Mustafa Ağa	Tüccar
Mehmet Emin Efendi	1883	Mahmut Akif Efendi	---
Mehmet Ulvan Efendi	1884	Ali Bey	---
Mehmet Cemal Efendi	1885	Ömer Fazlı Efendi	---
Mehmet Fehmi Efendi	1881	Muytab Bekir Ağa	---
İbrahim Muhsin Efendi	1880	Emrullah Efendi	---
Osman Şakir Efendi	1858	Ali İzzet Efendi	Nakşibendi Tarikatı Seccadenişini
Mehmet Adil Bey	1870	Hacı İslam Bey	Ulemadan
Omer Fazlı Efendi	1861	Mehmet Ağa	---
İbrahim Kazım Efendi	1886	Mehmet Ali Efendi	Asker (Yüzbaşı)
Osman Refet Efendi	1881	Ahmet Enver Efendi	Memur (Mahkeme başkâtibi)
Hasan Fehmi Efendi	1882	Ahmet Halim Efendi	Memur (Mal Müdürü)
Mahmut Nedim Efendi	1890	Mehmet Şükrü	Memur (Evkaf Müdürü)
Ömer Faruk Efendi	1886	Osman Efendi	Asker (Mülazım)
Hafız Akif Efendi	1858	Mustafa Nuri Ağa	Asker (Yüzbaşı)
Ali Rıza Efendi	1867	Mehmet Ağa	Esnaf
Mustafa Efendi	1880	Hüseyin Arif Ağa	---
Mehmet Raşit Efendi	1867	Mehmet Ağa	Mabeyn-i Amire Hademesi
Mustafa Musa Efendi	1888	Mehmet Tevfik Efendi	Memur (Nüfus memuru)
Mehmet Neşet Efendi	1890	Hacı Mustafa Ağa	---
Osman Efendi	1856	Mehmet Efendi	---
Mehmet Cemal Efendi	1883	Mehmet Ağa	Mabeyn Kahvecisi
Mehmet Sabit Efendi	1851	Ali Osman Ağa	Esnaf
Omer Şevki Efendi	1887	Hacı Veli Efendi	---
Cahit Rumi Efendi	1886	Ömer Fazlı Efendi	Memur (icra memuru)
İhsan Efendi	1883	Süleyman Halit Efendi	Memur (Nahiye Memuru)
Ahmet Şahabettin Efendi	1886	Mustafa Efendi	---
Mehmet Ali Münir Efendi	1878	Hafız Bekir Efendi	Esnaf (Kahveci)
Mustafa Hulusi Efendi	1876	Mehmet Ali Ağa	---
Lütfü Efendi	1887	Ahmet Haşim Efendi	Memur (Tapu Memuru)
Mustafa Sami Efendi	1886	Hüseyin Efendi	Asker (Bahriye Binbaşı)
Mehmet Şevket Efendi	1885	Hacı Hüseyin Ağa	---
Mehmet Sabit Efendi	1883	İsmail Hakkı Efendi	Asker (Tabur Kâtibi)
Halit Efendi	1871	Ali Efendi	Topkapı Mecidiye Köşkü Bekçisi
Mehmet Efendi	1866	İsmail Ağa	Çiftci
Ahmet Tevfik Efendi	1878	Mustafa Necip Efendi	Müderris
Ahmet Ağa	1882	Mehmet Ağa	---
Harom Şadi Efendi	1872	Avram Ağa	Tüccar
Ömer Lütfü Efendi	1847	H.Abdulkerim Efendi	---
Mehmet Tevfik Efendi	1865	Abdulhamit Efendi	---

2-) Çorumlu Memurların Eğitim Durumları

(Tablo 2) Kayıtlarda memurların aldıkları eğitim üzerinde ayrıntılı olarak durulmaktadır. Memurların biri hariç (Mehmet Tevfik Efendi özel hocadan Arapça – Farsça eğitim almıştır.) tamamı o zamanın ilkokulu sayılan Sıbyan \ İbtidai mekteplerini tamamlamışlardır. Belgelerde bazı memurların sıbyan eğitimleri belirtilmese de, rüştiye²⁸ ve yüksek tahsil yapmaları, sıbyan \ ibtidai mekteplerine gittiklerini göstermektedir. İlk mekteplerde verilen eğitim genellikle “Mukaddime-i ulum-ı diniye” (Mehmet Şevket Efendi,²⁹ Mehmet Arif Efendi³⁰), olarak zikredilen ilk dini bilgilerdir.

Sıbyan/İbtidai mekteplerini bitirenlerden sadece 8'i öğrenimlerine devam etmemiş, devam eden memurların 33'ü rüştiye, 24'ü medreseye, 8'i hem rüştiye hem de medrese eğitimi almış, yine 4 memur sıbyan mektebinden sonra diğer rüştiyelerden farklı olarak; Yozgat Rum Rüştiyesi, Beşiktaş Askeri Rüştiyesinde eğitime devam etmişlerdir. Memurların gittikleri bazı medreseler ise; Çorum, Hamidiye, Çenberlitaş Ali Paşa, Kütüphane, Yahya Tevfik Efendi, Sungurlu, Cami-i kebir (Çorum Ulu Camii), Beşiktaş, Defterdar, Kızıklar, Fatih, medreseleridir.

Sıbyan mektebinden sonra medreseye devam edenler geleneksel eğitim olarak “Ulum-ı âliye “ diye nitelendirilen Arapça (*Sarf ü nahv-i Arabî*) dilbilgisi, Farsça, *şerh-i akaid* denilen okutulan dini kitapların izahının düşülmesi (Mehmet Hilmi Efendi³¹, Ahmet Münib Efendi³²) dersleriyle ilm-i hesap ve Arapça *Molla Cami* ve Farsça *Gülistan* kitaplarını tah-

28 Orta okul eskiden iptidai ile idadi arasında, üçü ilk üçü orta olmak üzere 6 sınıflık okul.

29 BOA, DH. SAİD: 191/31

30 BOA, DH. SAİD: 46/245

31 BOA, DH. SAİD: 2/19

32 BOA, DH. SAİD: 10/100

sil (Ahmet Rıfat Efendi³³) eylemişlerdir. Halil Zarif Efendi, 31 yaşında iken Âlim Feraiz'den iki kıta icazetname almıştır.

Memurların 17'si rüştiyelerden sonra Yükseköğretimlerine devam etmiştir. Bu Yükseköğretim okulları ise; Dar'ül-Maârif³⁴, Dersaâdet (İstanbul) Dar'ül- muallim³⁵, Çorum İdadi Mülkiye Mektebi³⁶, Mekteb-i Hukuk, Ankara İdadi-i Mülkiye Mektebi, Yozgat İdadi-i Mülkiye Mektebi, Fen Mektebi, Galata Fransız Mektebi³⁷, Ticaret Mektebi, Dar'ül-fünun³⁸ Mektepleridir.

İncelenen 87 memurdan, Türkçe dışında bir dil bilen 8 memur vardır. Bunların 3'ü Arapça, 2'si Rumca, 1'i Ermenice, 1'i Rusça ve 1'i de Fransızca bilmektedir. 2 dil bilen memur sayısı altı olup; 4'ü Arapça – Farsça, 1'i Arapça – Çerkezce, 1'i ise Fransızca – Ermenice bilmektedir. 3 dil bilen memur sayısı ikidir, ikisi de Arapça – Farsça yanında Fransızca bilmektedir. 4 dil bilen memur sayısı ise iki olup, biri; Arapça – Farsça yanında Fransızca – Slavca bilmekte diğeri ise; Arapça – Farsça yanında Fransızca – Ermenice bilmektedir. Memurların sicillerinde bazı memurların medresede ya da medrese dışında Arapça – Farsça öğrenim gördükleri geçmekte ise de bu dillerde okuyup yazamamaktadırlar.

33 BOA, DH. SAİD: 49/5

34 Sultan Abdülmecit döneminde kurulmuştur. Zamanın fen okulu olan Darul-fünuna ön hazırlık niteliğindeki okul rüştiyenin üstündedir. Daha sonra öğrenci azlığı nedeniyle sıbyan mektebine dönüştürülmüştür.

35 Rüştiye okullarına erkek öğretmen yetiştirmek için Sultan Abdülmecit döneminde İstanbul'da kurulan okuldur.

36 İdadi, Ortaokul denilen rüştiyelerden sonraki eğitim basamağı olan bu okul, Yükseköğretime hazırlık niteliğindedir. Ayrıca Çorum İdadi Mülkiye daha sonradan Çorum Lisesi adını almış şimdilerde Atatürk Lisesi'dir.

37 Bugün kü Galatasaray Lisesi'dir

38 Üniversite düzeyindeki yükseköğretim kurumu, 1933 yılında İstanbul Üniversitesi olmuştur.

Tablo 2: Türkçe Dışında dil Bilen Memur Tablosu

Bir veya Birden Fazla Dil Bilen Memur	Yabancı Dil Bilen Memur Sayısı	Hangi Dilleri Bildikleri
Bir Dil bilen Memur	8	3'ü Arapça, 2'si Rumca, 1'i Ermenice, 1'i Rusça, 1'i Fransızca
İki Dil bilen Memur	6	4'ü Arapça – Farsça, 1'i Arapça – Çerkezce, 1'i Fransızca - Ermenice
Üç Dil Bilen Memur	2	2' side Arapça – Farsça- Fransızca
Dört Dil Bilen Memur	2	1'i Arapça-Farsça-Fransızca-Slavca, 1'i Arapça-Farsça- Fransızca-Ermenice

Tablo 3: Memurların Eğitim Durumları

Memurların Adı	İlk Öğretim	Orta Öğretim	Yüksek Öğretim	Yabancı Dil
Mehmet Hilmi Efendi	---	---	Dar'ul-ma ârif	---
Ebubekir Sıddık Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Mehmet Emin Efendi	Sıbyan	---	---	---
Mahmut Akif Efendi	Sıbyan	Çorum Medresesi	---	---
Mehmet Haydar Paşa	---	---	Mekteb-i Maârif Adliyye	---
Hacı Hasan Paşa	Sıbyan	---	---	---
Ahmet Münib Efendi	Sıbyan	Hamidiye Medresesi	---	Arapça
Osman Neşet Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Ömer Rahmi Efendi	Sıbyan	Medrese	---	---
Ebubekir Enver Efendi	Sıbyan	Medrese	---	---

Hafız Mehmet Efendi		Rüştiye	Dar'ul-maârif	---
Mustafa Sami Efendi	İbtidai	Rüştiye - Medrese	---	---
Ali İrfan Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Ahmet Rıfat Efendi	Sıbyan	---	---	Arapça Farsça
Mehmet Arif Efendi	Sıbyan	---	---	Arapça
Hasan Lütfü Efendi	Sıbyan	Çemberlitaş Ali Paşa Medresesi	Dersaâdet Dar'ul-muallim	Arapça - Farsça
Mehmet Şakir Efendi	Sıbyan	Çorum Medresesi	---	---
Ebubekir Sıddık Efendi	---	Rüştiye- Kütüphane Medresesi	---	---
Halil Zarif Efendi	---	Rüştiye - Medrese	---	Arapça - Farsça
Mehmet İzzet Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Hacı Ulvan Ali Efendi	Sıbyan	Çorum Medresesi	---	---
Halil Rüştü Efendi	Sıbyan	Çorum Medresesi	---	---
Mehmet Faik Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Mehmet Şükrü Efendi	Sıbyan	Rüştiye- Çorum Medresesi	---	---
Osman Hilmi Efendi	Sıbyan	Medrese	---	---
Abdulkadir Hayri Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Abdulkadir Tahsin Efendi	Sıbyan	Rüştiye - Medrese	---	---
Mehmet Tevfik Efendi	---	---	---	Arapça- Farsça

Haralambos Efendi	Rum Sıbyan	Yozgat Rum Rüştüye	---	Rumca
Yusuf Ziyaeddin Efendi	Sıbyan	Rüştüye	---	---
Ahmet Ramiz Efendi	---	Çorum Medresesi	---	---
Mehmet Kadri Efendi	Sıbyan	Çorum Medresesi	---	---
Mehmet Efendi	Sıbyan	---	---	---
Hafız Muhyiddin Efendi	Sıbyan	Rüştüye	---	---
Mehmet Rüştü Efendi	Sıbyan	Çorum Medresesi	---	---
İbrahim Ethem Efendi	Taşılte Mahalle Mektebi	Çiçekpazarı Rüştüyesi Yahya Med.	---	Arapça-Farsça - Fransızca
Salih Sırrı Efendi	Sıbyan	Sungurlu Medresesi	---	---
Mustafa Efendi	Sıbyan	Rüştüye - Cami-i Kebir Medresesi	---	---
Hafız Ali Efendi	Sıbyan	Rüştüye	---	---
Abdulfettah Efendi	Sıbyan	Beşiktaş Medresesi	Dersaâdet (İstanbul) Dar'ul muallim	---
Ahmet Hamdi Efendi	Sıbyan	Rüştüye - Cami-i Kebir Medresesi	---	---
Mesrad Efendi	Sungurlu Ermeni Mektebi	---	---	Ermenice
Mustafa Şevket Efendi	Sıbyan	Sungurlu Medresesi	Dersaâdet (İstanbul) Dar'ul muallim	---
Mehmet Hilmi Efendi	Sıbyan	Rüştüye	---	---
Abdullah Efendi	İbtidai	Rüştüye	---	---
Mustafa Efendi	İbtidai	Beşiktaş Askeri Rüştüyesi	---	---

Ulvan Efendi	---	Rüştiye	---	---
Mehmet Akif Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Bekir Sıddık Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Mehmet Emin Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Mehmet Ulvan Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Mehmet Cemal Efendi	---	---	Çorum-Ankara İdadisi ve mektebi Hukuk	---
Mehmet Fehmi Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
İbrahim Muhsin Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Osman Şakir Efendi	Çırakzade Sıbyan Mektebi	Defterdar Medresesi	---	---
Mehmet Adil Bey	---	Rüştiye - Mecidözü Medresesi	---	Arapça - Çerkezce
Ömer Fazlı Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
İbrahim Kazım Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Osman Refet Efendi	---	Davut Paşa Rüştiyesi	Mülkiye Mektebi	Fransızca- Arapça- Farsça-Slavca
Hasan Fehmi Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Mahmut Nedim Efendi	---	Rüştiye	Çorum İdadi-i Mülkiye Mektebi	---
Ömer Faruk Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Hafız Akif Efendi	Sıbyan	Medrese	---	Arapça
Ali Rıza Efendi	---	Kızıklar Medresesi	---	---

Mustafa Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Mehmet Raşit Efendi	Sıbyan	---	---	---
Mustafa Musa Efendi	Sıbyan	---	Yozgat İdadi-i Mülkiye Mektebi	---
Mehmet Neşet Efendi	---	---	Çorum-Ankara idadi-i mülkiye	Arapça Farsça Ermenice Fransızca
Osman Efendi	---	Medrese	---	---
Mehmet Cemal Efendi	Hamidiye İbtidaisi	Rüştiye	---	---
Mehmet Sabit Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Ömer Şevki Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Cahit Rumi Efendi	Sıbyan	---	Çorum-Ankara idadi-i mülkiye ve Fen Mektebi	Fransızca Ermenice
İhsan Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Ahmet Şahabettin	İbtidai	---	Çorum İdadi-i Mülkiye Mektebi	---
Mehmet Ali Münir Efendi	İbtidai	Medrese	---	---
Mustafa Hulusi Efendi	İbtidai	Rüştiye	---	---
Lütfü Efendi	---	Rüştiye	Çorum İdadi-i Mülkiye Mektebi	Arapça-Farsça - Fransızca
Mustafa Sami Efendi	Sıbyan	Rüştiye	Galata Fransız Mektebi -Ticaret Mektebi	Fransızca
Mehmet Şevket Efendi	İbtidai	Camii-i Kebir Medresesi	İdadi Mektebi - Dar'ul fünun Hukuk	---
Mehmet Sabit Efendi	---	Medrese	---	Arapça
Halil Efendi	Mülga Enderun Hümayun Mekteb-i İbtidai	---	---	---

Mehmet Efendi	---	Fatih Medresesi	Dar'ul muallimin	---
Ahmet Tevfik Efendi	Sıbyan	Rüştiye	---	---
Ahmet Ağa	İbtidai	---	---	---
Harom Şadi Efendi	Rum İbtidai Mektebi	Rum Rüştiye Mektebi	---	Rumca
Ömer Lütfü Efendi	Sıbyan	Medrese	---	---

3 -) Çorumlu Memurların Görev Yerleri

(Tablo 4) Sicil defterlerinde incelediğimiz Çorumlu memurlar Sultan Abdülmecit, Abdülaziz ve II. Abdülhamit Sultan Reşad döneminde çalışmışlardır. Memurların, memuriyet hayatına giriş yaşları 10 ile 39 arasında değişmektedir. İlk memuriyete giriş itibariyle en genci 10 yaşında memur olan Mehmet Cemal Efendi³⁹, en yaşlısı ise; 39 yaşında memur olan Hafız Akif Efendi'dir.⁴⁰

Çorumlu memurların, memuriyet hayatlarına başladıkları yerleri incelediğimizde, Çorum \ Merkezde 34 memur göreve başlamıştır. İlçelere dağılımı ise; 7'si Sungurlu, 2'si Osmancık, 2'si Mecitözü, 1'i İskilip'tir. Çorum dışında göreve başlayanların; 9'u İstanbul, 1'i Ankara, 1'i Tosya, 1'i Sason (Batman), 1'i Ayntab (Gaziantep), 1'i Karahisar-i sahib (Afyon), 1'i Trabzon, 1'i Gümüşhacıköy, 1'i Havza, 1'i Surluca'dır. Bunların dışında geçmişte Osmanlı Devlet toprağı olan bugün sınırlarımız haricinde bulunan 2'si Cidde (S.Arabistan), 1'i Beyrut (Lübnan), 2'si Kosova, 1'i Tırnova

39 BOA, DH. SAİD: 153/222

40 BOA, DH. SAİD: 168/180

(Bulgaristan)'da işe başlamışlardır. 11 memurun ise belgelerinde memuriyete başladıkları yerler kurum olarak belirtilmiş fakat başladıkları merkezler yer olarak belirtilmemiştir

Çalıştıkları kurumlara bakıldığında; Bidayet Mahkeme Kalemi, Tahrirat, Mal ve Vergi Kalemleri, Telgraf ve Posta Nezareti, Rüsumat İdaresi, Duyun-ı Umumi İdaresi, Ziraat Bankası, Defter-i Hakani (Tapu İdaresi), Adliye Nezareti, İstanbul Polis Teşkilatı, Müdde-i Umumi (Savcı), vb. yerlerdir.

Çorumlu memurların 44'ü *mülazemeten* yani maaşsız stajyer olarak memuriyet hayatına başlamışlardır. *Mülazemet* sürelerine baktığımızda 6 ay ile 6 sene arasında değişmektedir. *Mülazemeten* en az çalışan (6 ay) Ebubekir Enver Efendi⁴¹'dir. En çok çalışan 6 sene ile Halil Rüştü Efendi⁴²'dir. Devlet hizmetinde bulunan memurların zaman zaman çalıştıkları kalemin ya da birimin *lağv* edilmesiyle veya *tensikat* sebebiyle açıkta kaldıkları ve bir süre sonra başka bir birime atandıkları da belgelerden anlaşılmaktadır. Yine belgelerden anlaşıldığı kadarıyla açıkta kalma süresi üç ay ile üç yıl arasında değişmektedir. (Hafız Mehmet Efendi⁴³, Ahmet Münib Efendi⁴⁴)

Çorumlu memurların vazifelerini layıkıyla yerine getirdikleri, sicillerde ki "*hüsn-i hizmet sebk ettiği*", "*memuriyet-i ifaya muktedir*", "*umur-ı memurisinden dolayı müttehim olmamıştır*" ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bunların dışında bazı memurların görevleri süresince soruşturma geçirdikleri ve hapis cezası aldıkları da görülmektedir. Mahmut Akif Efendi⁴⁵;

41 BOA, DH. SAİD: 88/49

42 BOA, DH. SAİD: 75/44

43 BOA, DH. SAİD:75/44

44 BOA, DH. SAİD: 10/100

45 BOA, DH. SAİD: 23/204

hakkında şikâyet ve görev iktidarsızlığı yüzünden, Ali İrfan Efendi⁴⁶ ise; Yozgat'ta çıkan Ermeni Ayaklanmasına, yardımı sabit bulunduğu Divan-ı Harpte (Askeri Mahkeme) yargılanmış ve memuriyetten azil edilmişlerdir. Ebubekir Sıddık Bey⁴⁷ Merzifonda çıkan Ermeni Ayaklanmasında görevini yerine getiremediğinden ve failleri “*def-i ihrac*” edemediği için ve Hafız Akif Efendi⁴⁸, rüşvet aldığından dolayı ihraç edilmişlerdir. Bu memurlar gibi bazı suçlardan dolayı azil edilmiş veya görev yerleri değiştirilmiş memurlar bulunmakla beraber yine kendilerine istinat edilen suçlardan beraat etmiş memurlarda bulunmaktadır.

Tablo 5: Memurların Görevleri ve İlk Maaşları

Memurun Adı	Memuriyete Giriş Yaşı	İlk Görevi	İlk Maaşı	Son Görevi
Mehmet Hilmi Efendi	17	Maliye İhale Kalaemi	10	Yanya Vilayet Defterdarlığı
Ebubekir Sıddık Efendi	18	Çorum Bidayet Mahkemesi Kalemci	Mülazemeten/ 190	Çorum Bidayet Mahkemesi Başkıtabet Memuru
Mehmet Emin Efendi	29	Osmancık Ziraat Müdürlüğünde Memur	500	Cide Kazası Kaymakamlığı
Mahmut Akif	22	Çorum Kazası Emlak	Mülazemeten/ 200	Tahrir ve Vergi Kitabeti
Mehmet Haydar Paşa	16	Rumeli Masrafat Muhasebesi	Mülazemeten/ 70	Erzurum Valiliği
Hacı Hasan Paşa	20	Silki-i Askeriye Onbaşı		Beşiktaş Polis Müdürü
Ahmet Münib Efendi	24	Cidde Rûsumat Muhasebe Başkıtabeti Refik evvelliği	645	Yemen Vilayeti Ceziran Rûsumat Müdürü

46 BOA, DH. SAİD: 51/135

47 BOA, DH. SAİD: 7/37

48 BOA, DH. SAİD: 168/180

Osman Neşet Efendi	28	Beyrut Rûsumat Müdüriyeti Dairesi	Milâzemeten/ 200	Beyrut Emtia-i Enebiyye Gümrüğü Muayene Memurluğu
Ömer Rahmi Efendi	18	Evkaf-ı Hûmayun Müfettişlik Kalemi	Milâzemeten/ 250	Menafi ve Maârif Kitabeti Memuru
Ebubekir Enver Efendi	26	Çorum Kazası Mal Kalemi	Milâzemeten/ 50	Çorum Kazası Tahrir ve Vergi Kitabeti
Hafız Mehmet Efendi	24	Adliye Nezareti Umur-i Kalemi	Milâzemeten/ 60	Sivas Vilayeti Evrak Müdüriyeti
Mustafa Sami Efendi	18	Çorum Kazası Tahrirat ve Mal Kalemi	Milâzemeten/ 125	Çorum Kazası Nüfus Kitabeti
Ali İrfan Efendi	16	Tosya Telgraf-hanesi Muhabere Memuriyeti	30	Çorum Telgraf ve Posta Merkezi Muhabere Memuriyeti
Ahmet Rifat Efendi	24	Çorum Telgraf-hanesi Memuriyeti	Milâzemeten/ 300	Taşköprü Telgraf ve Posta Merkezi Memurluğu
Mehmet Arif Efendi	18	Cidde Gureba Hastahanesi Kitabeti	250	Edirne Rûsumat Nezareti
Hasan Lütü Efendi	27	Galata Rüştüyesi Muallimsaniliği	200	Beyazıt Rüştüye Mektebi Müdürlüğü
Mehmet Şakir Efendi	22	Tırnova Posta Şirketi Mevkif Memurluğu	250	Çorum Duyun-i Umum-i Memurluğu
Ebubekir Sıddık Efendi	19	Çorum Kazası Tahrirat Kalemi	Milâzemeten/ 400	Fizan Tahrirat Müdüriyeti
Halil Zarif Efendi	24	Dersaâdet (İstanbul) Ahi Çelebi Şeri'ye Mahkemesi Kitabeti	Milâzemeten/ 150	Fizan Tahrirat Müdüriyeti
Mehmet İzzet Efendi	18	Çorum Duyun-i Umumî Kalemi	Milâzemeten/ 200	Beypazarı Duyun-i Umumî Memurluğu
Hacı Ulvan Efendi	15	Çorum Kazası Tahrir Kalemi	Milâzemeten/ 400	Çorum Telgraf Memurluğu
Halil Rüştü Efendi	18	Çorum Kazası Tahrir Kalemi	Milâzemeten/ 190	Yozgat Sancağı Tahrirat Müdüriyeti
Mehmet Faik Efendi	28	Telgraf ve Posta Nezareti Eşya Kalemi	Milâzemeten/ 250	Telgraf ve Posta Sevk Mektup Tarık Memurluğu
Mehmet Şikrî Efendi	24	Çorum Sancağı Mal Kalemi	Milâzemeten/ 200	Kayseri Sancağı Evkaf Müdüriyeti Vekâleti

Osman Hilmi Bey	14	Çorum Mal ve Tahrirat kalemi	Mülazemeten/ 245	Sungurlu Kazası Mal Müdüriyeti Muavinliği
Abdulkadir Hayri Efendi	17	Çorum Sancağı Ziraat Bankası Memurluğu	250	Ziraat Bankası Antalya Şubesi
Abdulkadir Tahsin Efendi	23	Çorum Sancağı Tahrirat Kalemi	50	Çorum Tahrirat Kalemi Müsveddenameligi
Mehmet Tevfik Efendi	27	Sason Kazası Kitabeti	500	Biblis Vilayeti Kaza Kitabeti
Haralambos Efendi	28	Sungurlu Kasabası Maliye Kalemi	Mülazemeten/ 300	Tırnova Kazası Bıdayet Mahkemesi Memurluğu
Yusuf Ziyaeddin Efendi	19	Yıldız Hastahane-i Hümayun Kitabeti	Mülazemeten/ 120	Karahisar Sancağı Defter-i Hakani Başkitabeti
Ahmet Ramiz Efendi	21	Matbaa-i Hilafet Memurluğu	200	Amasya Meclis İdare Şubesi
Mehmet Kadri Efendi	14	Çorum Mal ve Tahrirat ve Vergi Kalemi	Mülazemeten/ 350	Burdur Defter-i Hakani Memurluğu
Mehmet Efendi	24	Çorum Belediyesi 4.Dairesi Ahır Memurluğu	190	Ser-amelelik
Hafız Muhuyiddin Efendi	16	Çorum Telgraf ve Posta Merkezi	Mülazemeten/ 250	Trablusgarp Vilayeti Gadva Telgraf ve Posta Merkezi Muh.
Mehmet Rüştü Efendi	21	Sungurlu kasabası Tapu Kalemi	500	Sungurlu Kazası Nüfus Memuriyeti
İbrahim Ethem Efendi	25	Rüştiye Mektebi Muallimsaniliği	380	Eyüp Mekteb-i Rüştiyesi Riyaziyye (Mat.) Muallimliği
Salih Sırrı Efendi	14	Sungurlu Kazası Bıdayet Mahkemesi Kalemi	Mülazemeten/ 200	Sungurlu Kazası Bıdayet Mahkemesi 2.Kitabeti
Mustafa Efendi	27	Çorum Muhasebe Kalemi	Mülazemeten/	İskilip Kazası Mal Müdürlüğü Muavinliği
Hafız Ali Efendi	21	Şile Kazası Telgraf Posta Merkezi Muhaberat Muavinliği	190	Çatalca Telgraf ve Posta Merkezi muhabere memuriyeti
Abdulfettah Efendi	34	Surluca Mekteb-i Rüştiyesi Muallimsaniliği	300	Üsküdar Merkez Rüştiye Müdürlüğü
Ahmet Hamdi Efendi	16	Çorum Bıdayet Mahkemesi Kalemi	Mülazemeten/ 400	Sungurlu Bıdayet Mahkemesi 2.kitabeti

Mesrat Efendi	20	Sungurlu Mal Kalemi	Mülazemeten/ 300	Kayseri Duyun-ı Umumi Aşar Mukaytlığına
Mustafa Şevket Efendi	28	Eskice Mekteb-i Rüştiyesi Muallim-i evvelliği	572	Ayaş Mekteb-i Rüştiyesi
Mehmet Hilmi Efendi	13	Çorum Sancağı Vergi Kalemi	Mülazemeten/ 100	Çorum Sancağı Vergi Kalemi
Abdullah Efendi	22	İskilip Ziraat Banka Sandığı ŞûraTahsildarlığı	200	Çorum Ziraat Banka Sandık Muhasebe Kitabeti
Mustafa Efendi	20	Matbah-ı Asakir-i İdare Kalemi	Mülazemeten/ 150	Erzak ambarı kitabeti
Ulvan Efendi	27	Çorum Merkez Kazası Müfredat Kitabeti	200	
Mehmet Akif Efendi	23	Çorum Telgraf ve Posta Muhabere Memurluğu	Mülazemeten/ 300	Çorum Telgraf ve Posta Muhabere Memurluğu
Bekir Sıddık Efendi	14	Çorum Vergi Kalemi	Mülazemeten/ 100	Çorum Vergi Katibi Refakati
Mehmet Emin Efendi	14	Çorum Ziraat Banka Sandığı Memuriyeti	Mülazemeten/ 200	Merzifon Ziraat Bankası Muhasebe Kitabeti
Mehmet Ulvan Efendi	17	Mecidözü Kasabası Mal Kalemi	Mülazemeten/ 400	Merzifon Kazası Tahsil Memurluğu
Mehmet Cemal Efendi	21	Meclis-i İdare Evkaf Kalemi	20	---
Mehmet Fehmi Efendi	25	Çorum Sancağı Defter-i Hakani Kalemi	Mülazemeten/ 200	Sungurlu Kazası Müfredat Kitabeti
İbrahim Muhsin Efendi	25	Çorum Evkaf Kalemi	Mülazemeten/ 150	Çorum Evkaf Sandık Eminliği
Osman Şakir Efendi	19	Çorum Telgraf ve Postahanesi	Mülazemeten/ 225	Çorum Aşar ve Ağnam Memuriyeti
Mehmet Adil Bey	30	Havza Kazası Dühan (Tütün) Reji Dairesi	400	Samsun Orman İdare Teftiş Kitabeti
Ömer Fazlı Efendi	17	Çorum Kazası Bidayet Mahkemesi Kalemi	Mülazemeten/ 160	Bidayet Mahkemesi Mukavelat Muharrerliği
İbrahim Kazım Efendi	14	Kemerdere Kazası Tahrirat Kalemi	Mülazemeten/ 61,10 Para	Aziziye Kazası Tahsilât Mukarrerat Kitabeti

Osman Refet Efendi	24	Kosova Vilayeti Maiyyet Memuriyeti	500	Gönen Kaymakamlığı
Hasan Fehmi Efendi	14	Gümüşhacıköy Mal ve Vergi Kalemi	Milazemeten/ 500	Merzifon Kazası Tahsil Memurluğu
Mahmut Nedim Efendi	12	Çorum Evkaf İdaresi	Milazemeten/ 250	Kalecik Kazası Evkaf Memuriyeti
Ömer Faruk Efendi	21	Osmancık Kazası Ziraat Bankası Sandığı	Milazemeten/ 250	Avanos Ziraat Banka Sandığı Memuriyeti
Hafız Akif Efendi	39	Osmancık Kazası Ziraat Bankası Sandığı	360	Avanos Ziraat Banka Sandığı Memuriyeti
Ali Rıza Efendi	28	Çorum Sancağı Meclis Kalemi	Milazemeten/ 500	Çorum Müfredat Kitabesi
Mustafa Efendi	18	Çorum Meclis İdare Kâtip Refakati	75	Çorum Tapu Kâtip Refakati
Mehmet Raşit Efendi	30	Mecidözü Kazası Jandarma Piyade Neferliği	300	Mecidözü Kazası 5.Daire Suvari Tahsildarlığı
Mustafa Musa Efendi	19	Sungurlu Kazası Nüfus Kitabesi	125	---
Mehmet Neşet Efendi	18	Kosova Vilayeti Umur-ı Nafia Kondüktörlüğü	500	----
Osman Efendi	26	Meclis-i İdare Evkaf Kalemi	30	---
Mehmet Cemal Efendi	10	Enderun Hûmayun hademeliği	120	Maliye Nezareti Memuriyeti
Mehmet Sabit Efendi	34	Çorum Bi-dayet Mahkemesi 2.Kitabeti	225	Ankara Vilayeti 2.Komisierliği
Ömer Şevki Efendi	14	Ertuğrul Sancağı Tahrirat Kalemi	Milazemeten/ 25	Ertuğrul Sancağı Tahrirat Kalemi Müsveddesaniliği
Cahit Rumi Efendi	21	Ankara Vilayeti Maiyyet Memurluğu	500	---
İhsan Efendi	16	Trabzon Vilayeti Keşap Nahiyesi Tapu Kalemi	Milazemeten/ 400	Sandık Kazası Tapu Kitabesi
Ahmet Şahabbettin Efendi	24	Çorum Evkaf Sandık Eminliği	200	---

Mehmet Ali Münir Efendi	20	Erzak Ambarı Hademeliği	40	Ambarcı Refakati
Mustafa Hulusi Efendi	17	Dersaadet (İstanbul) 5.Bölük 13.Fırkasının 4 Numaralı Polis Memuriyeti	300	Sivas Vilayeti Polis Memurluğu
Lütfü Efendi	22	Karahisar-ı Sahib (Afyon)	250	Van Telgraf ve Posta Merkezi İhtiyat Memurluğu
Mustafa Sami Efendi	19	İskilip Ziraat Banka Sandığı ŞûraTahsildarlığı	75	Çorum Ziraat Banka Sandık Muhasebe Kitabeti
Mehmet Şevket Efendi	21	Çorum Kazası Ağnam Kitabeti	300	Çorum Ziraat Bankası Sandığı Refiksaniliği
Mehmet Sabit Efendi	28	Zağferanbolu (Safranbolu) Kazası Müdde-i Umumi Muavinliği	1000	---
Halit Efendi	22	Enderun Hûmayun Hademeliği	120	---
Mehmet Efendi	27	Unkapanı Rüştüyesi Mübassirliği	200	Dersaadet (İstanbul) Dâhiliye Gümrüğü Muayene Memurluğu
Ahmet Tevfik Efendi	18	Çorum Ziraat Banka Sandığı	Mülazemeten/ 340	Sivas Ziraat Bankası Refiksaniliği
Ahmet Ağa	30	Mektep Hademeliği	80	---
Harom Şadi Efendi	22	Sungurlu Kazası Meclis Idare Azalığı	1000	Drama Sancığı Bidayet Mahkeme Azalığı
Ömer Lütfü Efendi	15	Ayntab (G.Antep) Tahrirat Kalemi	Mülazemeten/ 16,5	Van Vilayeti Merkez Bidayet Mahkemesi Ceza Idaresi Riyaseti

4-) Çorumlu Memurların Soy Ünvanları

Bazı memurların biyografileri olan Terceme-i hallerinde geçen soy unvanları ise şunlardır:

Tablo 4: Çorumlu Memurların Soy Ünvanları

Tabuşzâde	Ebubekir Sıddık Efendi
Saraçzâde	Mehmet Emin Efendi
Müftüzâde	Mahmut Akif Efendi
Uzunaliğazâde	Hacı Hasan Paşa
Darendelizade	Ahmet Rıfat Efendi
Küçük müdderiszâde	Mehmet Şakir Efendi
Tombuşzâde	Ebubekir Sıddık Efendi
Tütün(cü)zâde	Hacı Ulvan Efendi
Kalizâde	Halil Rüştü Efendi
Akmehmetzâde	Mehmet Şükrü Efendi
Kolağasızâde	Osman Hilmi Efendi
Kadızâde	Mehmet Tevfik Efendi Cahit Rumi Efendi
Burhanzâde	Yusuf Ziyaeddin Efendi
Ethemefendizâde	Ahmet Ramiz Efendi
Canbazzâde	Mustafa Efendi
Kabakcızâde	Ahmet Hamdi Efendi
Ethembabazâde	Osman Şakir Efendi
Hacızâde	Mehmet Adil Bey
Karafakızâde	Ömer Fazlı Efendi
Çöplüzâde	Mustafa Efendi
Emanetzâde	Mehmet Sabit Efendi
Seyitmehmetzâde	Ahmet Şahabettin Efendi
Kösemehmetoğlu	Halit Efendi
Boyabatlıoğlu	Ahmet Ağa
Çorumluzâde	Ömer Lütfü Efendi
Davutzâde	Mehmet Şevket Efendi

Çorumlu Memurların Sicil-i Ahval Belgelerinin Günümüz Türkçesiyle Sadeleştirilmiş Hali

Mehmet Hilmi Efendi (DH.SAİD 2/19)

1266 Hicri senesinde (Miladi 1849/1850)⁵⁰ Kastamonu Vilayetine bağlı Kargı Nahiyesinde doğmuştur. Dar'ul-maarifte Arapça, Farsça, coğrafya ve hesap derslerini görerek, güzel yazıda; rika, sülüs ve nesih hatlarına hâkimdir. Şahadetnamesi (Diploması) yoktur.

1283 Hicri senesinde (M. 1866/1867) 17 yaşında olduğu halde Maliye İhale Kaleminde 10 kuruş maaşla işe başlamış bir zaman sonra maaşı 20 kuruşa yükselmiştir. 1286 Hicri senesinde (M.1869) 120 kuruş maaşla Ticaret Meclisi Kalemine nakil olmuştur. Dereceli olarak maaşı 800 kuruşa yükseltmiştir. 1292 Hicri senesinde (M.1875/1876) Taşra Menafi Sandıkları (Yardım Sandığı), ıslahaneler ve Mekteb-i sanayi⁵¹ hesap işleri yazıcılığına ve 1294 Hicri senesinde (M.1877/1878) maaşı 1500 kuruş olmuştur. 1295 Hicri senesinde (M. 1878/1879) gidilen değişikliklerle maaşı 800 kuruşa indirilmiştir. Bakanlıkça kurulan bazı komisyonların hesap kayıtlarında maaşları yazılıdır.

Mehmet Hilmi Efendi hakkında şikâyet söz konusu olmuştur. İnceleme sırasında Mehmet Hilmi Efendi'nin memuriyetin bağlı olduğu Ticaret Bakanı Cevdet Paşa: "Mekteb-i sanayi Başkitabetinin vazifesi; hesap işleridir bundan dolayıdır ki memur hakkında; bilgi ve izah verilemez" demiştir. 17 Rebiülevvel 1296 (M.11 Mart 1879)

50 Tarihler Türk Tarih Kurumu'nun Tarih Çevirme Programı ile çevrilmiştir.

51 Fabrikada çalışacak uzman elemanlar yetiştirmek için İstanbul'da açılan okul. Develioğlu, a.g.e, s.606

Mehmet Hilmi Efendi 1299 Hicri senesinde (M.1882) üçüncü sınıf ve 1300 Hicri senesinde (M.1883/1884) ikinci sınıfın birinci derecesinden rütbe (memur derecesi) ihсан buyrulmuştur. Mehmet Hilmi Efendi 1296 Hicri senesinde (M.1878/1879) adı geçen okulun muhasipliğine 1500 kuruşta tayin olunmuştur. Aynı senenin nisanında maaşı 800 kuruşta düşürülmüştür. Aynı senenin Kasımında ise maaşı 1000 kuruşta çıkarılmıştır. 1308 Hicri senesinde (M.1890) 1500 kuruş maaş aldığı Orman, Maden ve Ziraat Bakanlıkları'nın Rumi sene 6 Nisan 1313 (M.18Nisan1897) tarihli 4 numaralı yazışma evrakından anlaşılmıştır.

Mehmet Hilmi Efendi, Hicri 1310 senesinde (M.1892) 1800 kuruş maaşla Burdur Sancağı muhasebeciliğine tayin edilmiştir. Aynı maaşla 1314 Hicri senesinde (M.1896/1897) Teke Sancağına nakil olmuş fakat maaşı % 10 düşürülerek 1620 kuruş olarak verilmiştir. Mehmet Hilmi Efendi'ye gayretli çalışmalarından dolayı Hicri 1316 senesinde (M.1898/1899) Mecidi Nişan⁵² ihсан buyrulmuştur.

Mülkiye Memurin Komisyonunun incelemeleri sonucunda Mehmet Hilmi Efendi'nin İşkodra (Arnavutluk / Skutari) Defterdarlığına terfi etmesine bir engel olmadığını takdir edilerek 3420 kuruş maaşla bu göreve atanmıştır. Hicri sene 1320 (M.1902). İşkodra görevine atandıktan bir sene sonra Hicri 1321'de (M.1903) Rumeli Genel Müfettişlik İdaresi tarafından Maliye Nezaretine yazılan tebliğ ve Hilafet makamı olan Padişahın emri ile sicilinde herhangi bir mani bulunmadığı görüldükten sonra 3420 kuruş maaşla Manastır Vilayeti (Makedonya) Defterdarlığına tayin edilmiştir.

52 1852'de tesis edilen bu nişan Osmanî nişanının bir derece altıdır. Osmanlı Devleti Tarihi 2, Yılmaz Öztuna, TC. Kültür Bakanlığı, Ank - 1998, s.76 19. yüzyılda Avrupa devlet geleneğindeki nişanlardan etkilenilerek Osmanlı Devleti için Nişanlar hazırlanmıştır. Ondan önce, padişahların tuğraları devlet nişanı yerine geçiyordu. Osmanlı nişanının son hali, 17 Nisan 1882'de Sultan II. Abdülhamit tarafından yürürlüğe konmuştur. Bkz. Ek 1

Mehmet Hilmi Efendi, vücutça rahatsız olmasından dolayı kendisinin siciline göre başka bir yere naklini istediği dilekçeyle binaen Rumeli Vilayeti Genel Müfettişliği ve Padişah buyruğu üzerine Yanya Vilayeti (Yunanistan) Defterdarlığına tayin edilmiştir Hicri 1322 (M.1904/1905). Mehmet Hilmi Efendi'nin İşkodra Defterdarlığı ve diğer görevleri sırasında; devlet malından ve emekli sandığı, eğitim, hizmet, askeri teçhizat, Hicaz Demiryolu aidatlarından hiçbir suretle zimmet ile ilişkisi olmadığı Sicil şubesine Hicri 1321 (M.1903) tarihli pusula ile gönderilmiştir.

Mehmet Hilmi Efendi'ye bir ay tedavi olmak üzere dört ay müddetle izin verilmiştir. Yanya Defterdarlığından Hicri 4 Rebiülevvel 1326 (M.6Nisan1908) tarihinde ayrıldığı pusulasında belirtilmiştir. Mehmet Hilmi Efendi'nin hava değişikliği için izinli olduğu ve ikamet etmekte bulunduğu Preveze'den merkez vilayete dönüşüne müteakip bazı serkeşler tarafından hakarete uğraması ve tehdit edilmesinden dolayı görevini mecbur olarak terk etmiştir. Yerine bir başka memur tayin edilmiştir. Olayın tahkik edilmesi ve Maliye Nezareti tarafından başka bir yere tayin edilmek üzere görev yerinden azil edilmiştir. Mehmet Hilmi Efendi'nin vazifesini layıkıyla yerine getirmesinden dolayı Hicri 1325'te (1907/1908) birinci rütbeden ihsan buyrulmuştur.

Ebubekir Sıddık Efendi (DH. SAID 7/371)

Tabușzade Hacı Mehmet Ağa'nın oğludur. 1276 Hicri senesinde (M.1859/1860) Çorum kasabasında doğmuştur. Sıbyan eğitimini tamamladıktan sonra Çorum rüştiyesinde derslerine

devam etmiştir. Diploması ve Türkçe okuma yazması vardır.

1294 Hicri senesinde (M.1877/1878) on sekiz yaşında iken stajyer olarak Bidayet Mahkemesi⁵³ kalemine girmiştir. 1298 Hicri senesinde (M.1880) 190 kuruş maaşla Çorum Emlak kayıt memurluğuna nakil olunmuşsa da altı ay sonra memuriyetinin lağvından dolayı açığa kalmıştır. Hicri 11 Zilkade 1299'da (M.24 Eylül 1882) 400 kuruş maaşla istihdam edilmiş bulunduğu Bidayet Mahkemesi Başkâtiplik Kaleminde görevine devam etmiştir. Ebubekir Sıddık Efendi'nin Bidayet Mahkemesinde görev aldığı, Mahkeme Hâkiminin tasdiki ve Adalet Bakanı Hasan Fehmi Paşa'nın yazışmalarında kayıtlıdır. 17 Zilkade 1306 (M.15 Temmuz 1889) ve Rumi 15 Ağustos 1301 (M.27 Ağustos 1885)

Saraçzade Mehmet Emin Efendi (DH.SAİD 2/358)

Saraçzade Mehmet Emin Efendi, vefat etmiş olan Hüseyin Efendi'nin oğludur. 1246 Hicri senesi ortalarında (M.1830/1831) Osmancık Kazasında doğmuştur. Sıbyan mektebini okumuştur. Türkçe okuryazardır.

1275 Hicri senesi (M.1858/1859) sonlarında 29 yaşında fahri olarak Osmancık Kazası Meclis Azalığına ve buna ek olarak Osmancık Ziraat memurluğunda görev almıştır. Altı buçuk sene sonra bu görevlerinden istifa etmiştir. 1282 Hicri senesinde (M.1865/1866) 500 kuruş maaşla Amasya Sancağına bağlı Varay (Göynücek) Kaza Müdürlüğü vekâletine tayin olmuştur. Dokuz buçuk ay sonra buradan da istifa ederek Hicri 29 Rebiülevvel 1284 senesinde (M. 11 Nisan 1866) 1200 kuruş maaşla Niğde Sancağına bağlı Yahyalı (Gazibenli)

53 İlk mahkeme; davaları birinci derecede gören ve çözümleyen mercii.

Kaza Müdürlüğüne tayin olunmuşsa da ismi geçen kazanın nahiyeye⁵⁴ dönüştürülmesinden dolayı görevinden istifa etmiştir. Bu istifasından sonra İstanbul'a gitmiş burada Sadaretten⁵⁵ Kaza kaymakamlığında bulundurulmak üzere emirname almıştır. 14 ay maaşsız olarak Kastamonu Vilayetinde görev yaptıktan sonra Hicri 14 Rebiülahir 1286 senesinde (M.24 Temmuz 1869) 1500 kuruş maaşla Kastamonu Vilayeti dâhilinde Daday Kazası Kaymakamlığına tayin olunmuştur. Hicri 13 Rebiülahir 1288 senesinde (M.2 Temmuz 1871) 1350 kuruş maaşla aynı vilayete bağlı Cide Kazası (Kastamonu) kaymakamlığına atanmıştır. Burada 12 ay 23 gün görevine devam ettikten sonra görevinden alınmıştır. 1290 Hicri senesinde (M.1873/1874) yine Kastamonu Vilayetine bağlı Araç kazası kaymakamlığına aynı maaşla tayin olunmuştur. Aynı senenin kasımında buradan ayrılıp, İskilip Kaza Kaymakamlığına geçmiştir. Hicri 9 Cemaziyelahir 1293 senesinde (M.2 Temmuz 1876) 1350 kuruş maaşla Ankara Vilayeti dâhilinde Yabanabad (Kızılcahamam /Yabanova) Kazası Kaymakamlığına atanmıştır. Hicri 1296 senesinde (M.1878) Vilayet tarafından Sungurlu Kazası Kaymakamlığı görevine getirilmiştir. Burada 5 ay 12 gün görev yapmasına rağmen Hükümet tarafından, memuriyet asaleti tasdik olunmadığı için 3 sene iki buçuk ay açıkta kalmıştır. Hicri 27 Rebiülahir 1300 senesinde (M.7Mart1883) 1250 kuruş maaşla ikinci defa Cide Kazası kaymakamlığına getirilmiştir. Görev yapmış olduğu memurluklardan, nakil, görev değişikliği, istifa ve asaletin tasdik buyrulması gibi durumlardan dolayı herhangi bir soruşturmaya tabi tutulmamıştır.

Kastamonu Vilayeti Merkez Mutasarrıfı⁵⁶ Tahir Bey,

54 Kazadan küçük yerleşim birimi

55 Sadrazamlık, Sadrazamın işi ve makamı

56 Tanzimat'tan sonra Sancağın en büyük idare amiri. Develioğlu, a.g.e, s.691

yazılan yazışmada, Mehmet Emin Efendi'nin Cide Kazası Kaymakamlığında bulunduğu dönemde hakkında rüşvetten dolayı suç duyurusunda bulunulduğunu belirtmiştir. Olayın incelenmesiyle ilgili, Rumi 15 Temmuz 1300 (M.27 Temmuz 1884) tarihli 3256 numaralı evrak vilayet makamına gönderilmiştir. Ayrıca Cide Kaymakamlığına kadar görevde bulunduğu yerlerde ki kendisi ile ilgili yazışmalar, Kastamonu Valisi Abdurrahman Paşa'nın ve merkez mutasarrıfının hazırlamış olduğu soruşturma evrakları Rumi 21 Temmuz 1300 (M.2 Ağustos 1884) ve 6 Teşrin-i evvel 1300 (M.18 Ekim 1884) tarihli 57 ve 100 numaralı kayıtla İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir.

Mehmet Emin Bey'in, Yahyalı Kaza Müdürlüğü; Daday, Cide, Araç, İskilip, Yabanabad Kazaları kaymakamlıkları ve Varay ile Sungurlu Kaymakam vekâletleri görevinde bulunduğu zamanlarda, devlet malından üstüne zimmet geçirip geçirmediğiyle ilgili maliye muhasebesinden 14 Teşrinisani 1324 (M.27 Kasım 1908) tarihli ve Kastamonu Vilayeti Meclis İdaresinden 19 Safer 1289 (M.28 Nisan 1872) tarihli ve Ankara Vilayeti Meclis İdaresinden Rumi 21 Temmuz 1295 (M.2 Ağustos 1879) tarihli ve Amasya Sancağı Meclis İdaresinden 11 Ramazan 1283 (M.17 Ocak 1867) tarihli ve Yozgat Sancağı Meclis İdaresinden 8 Safer 1297 (M.21 Ocak 1880) tarihli tutanaklar, Cide Kazası Meclis idaresinde kayıtlıdır. 8 Cemaziyelahir 1302 (M.25 Mart 1885) ve Rumi 13 Mart 1301 (M. 25 Mart 1885)

Mehmet Emin Efendi'nin Cide Kaymakamlığı sırasında, halktan rüşvet aldığı iddiasıyla hakkında açılan soruşturma evrakları Kastamonu Vilayeti'nden Mülkiye komisyonuna yollanmıştır. Bu komisyonun incelemeleri sonrası gerekli yazışmalar İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. İçişleri

Bakanlığı Mehmet Emin Efendi hakkında dava açılmasına karar vermiş ve bu davadan dolayı, kendisinin yerine uzun müddet vekâleten birinin getirilmesi uygun düşmeyeceği belirterek Mehmet Emin Efendi'yi görevinden almıştır.

Kastamonu Vilayet makamı tarafından gönderilen bildiri sonrası İçişleri Bakanlığı, Mehmet Emin Efendi'nin Boyabat'ta mahkemeye çıkmasına karar vermiştir.

Mahmut Akif Efendi (DH.SAID 23/204)

Müftüzade Hacı Eminzade Efendi'nin oğludur. 1273 Hicri senesinde (M.1856/1857) Çorum Kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Çorum medresesinde Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe okuryazardır.

1295 Hicri senesinde (M.1878) 22 yaşında iken stajyer olarak Çorum Kazası Emlak Kalemine girmiştir. Hicri 25 Şaban 1296 senesinde (M.14 Ağustos 1879) 200 kuruş maaşla Vukuat Kitabesinde göreve başlamıştır. 1299 Hicri senesinde (M.1881) 250 kuruş maaşla vergi yazıcılığına nakil olmuştur. Görevi suiistimalden hakkında şikâyet söz konusu olmuş ve görevi ile ilgili soruşturma açılmıştır. Mahmut Akif Efendi'nin görevinin gereklerini yerine getirmediğinden dolayı azil edilmiştir. Hicri 21 Zilhicce 1307 (M. 8 Ağustos 1890)

Mehmet Haydar Paşa (DH.SAID 18/192)

Mehmet Haydar Paşa, başdefterdarlık ve kaymakamlık görevlerinde bulunmuş olan Ahmet Şakir Efendi'nin oğludur. 1254 Hicri senesinde (M.1838/1839) Çorum'da doğmuştur. Mekteb-i Maarif-i Adliyye'de⁵⁷ gerekli dersleri görerek okul-

57 1838'de II. Mahmut devrinde, memur yetiştirmek üzere İstanbul'da açılan okul. Develioğlu, a.g.e, s.606

dan mezun olmuştur. Türkçe okuryazardır.

1271 Hicri senesinde (M.1854) on altı yaşında iken Rumeli Hazine Muhasebe Dairesinde stajyer olarak göreve başlamıştır. 1272 Hicri senesinde (M.1855) 70 kuruş maaşa geçmiştir. Hicri 1274'de (1857/1858) 500 kuruş maaşla Cibali Kozan yazı işlerine tayin edilmiştir. 1278 Hicri senesinde (1861/1862) bu görevinden istifa ederek yeniden Rumeli Hazine Muhasebe Dairesine dönmüştür. Hicri 1280 senesinde (M.1863/1864) 1200 kuruş maaşla Telgraf Bakanlığı muhasebesine tayin edilmiştir. Hicri 1281'de (M.1864/1865) buradan da istifa ederek 1500 kuruş maaşla Tırnova (Bulgaristan) Sancağı Yazı işlerine nakil olmuştur. Buradan da 1284 Hicri senesinde (M.1867/1868) aynı miktar maaşla Ruscuk Sancağı Mutasarrıflığı Muavinliğine getirilmiştir. Hicri 28 Zilhicce 1285 senesinde (M.11 Nisan 1869) 10,330 kuruş maaşla Tırnova Sancağı Mutasarrıflığına getirilmiştir. Göreve getirildiği bu mutasarrıflıktan Hicri 1288 senesinin Zilhiccesinde (Şubat/Mart 1872) ayrılmıştır. 1289 Hicri senesinde (M.1872/1873) 6760 kuruş maaşla Siroz (Burdur /Teffeni) mutasarrıflığına tayin edilmiştir. Hicri 1293 senesinin muharrem ayında (M. Ocak 1876/1877) 8000 kuruş maaş ile İslimye (Doğu Rumeli /Edirne) mutasarrıflığına getirilmiştir. Burada, görev yaptıktan kısa bir süre sonra istifa etmiş bundan dolayı da iki sene boşta kalmıştır. Daha sonra Hicri 1296 Muharrem'inde (M. Aralık/Ocak 1878) 7500 kuruş maaşla Selanik Vilayeti İskân-ı Muhacirin⁵⁸ memuriyetine tayin edilmiştir. Hicri 1297 Safer'inde (M. Ocak/Şubat 1880) 6000 kuruş maaşla Kütahya Sancağı mutasarrıflığına getirilmiştir. Hicri 1299 Şabanında (M. Ekim/Kasım 1882) Kayseri Sancağı Mutasarrıflığına getirilmiş ise de aynı senenin aralık ayında

58 Göçmen yerleştirme kurumu, Develioğlu, a.g.e, s.451

4000 kuruş maaşla Hüdavendigâr (Bursa) Vilayeti Merkez mutasarrıflığına tayin olunmuştur. Hicri 1300 Şevvalinde (M.Ağustos/Eylül 1883) merkez mutasarrıflığının mecburen lağv edilmesinden dolayı görevinden ayrılmıştır. Buradan Hicri 1304'te (M.1886) 6000 kuruş maaşla ikinci defa olarak Kayseri Sancağı Mutasarrıflığına getirilmiştir.

Mehmet Haydar Paşa'ya verilmiş olan memurluk kademeleri; Hicri 1272 senesinde (M.1855) hocalık ve 4.sınıf, Hicri 1284'te (M.1867) 3.sınıf, Hicri 1285'te (M.1868/1869) 2.sınıfın 2. derecesinden, Hicri 1287'de (M.1870/1871) 2.sınıf ve 1292 Hicri senesinde (M.1875/1876) 1.sınıf rütbe dereceleri almıştır. Hicri 1297 senesinde (M.1879) Kütahya Mutasarrıflığı görevinde iken Rumeli Beylerbeyi rütbeleri⁵⁹ verilmiştir. Yine Hicri 1292 tarihinde (M.1875) 3. rütbeden ve Hicri 1302'de (1884) Hüdavendigâr Vilayeti (Bursa) Merkez Mutasarrıflığı sıralarında 2.rütbeden Mecidi nişan verilmiştir.

Ankara Valisi Zeynel Abidin Paşa tarafından gönderilen yazışmada, Mehmet Haydar Paşa'nın mutasarrıflık görevlerini, liyakatli ve gayretli bir şekilde yerine getirdiği ifade edilmiştir. Ruscuk Mutasarrıflık muavinliği, Kayseri ve Hüdavendigâr Sancakları mutasarrıflığı görevleriyle ilgili kayıtlar Ankara ve Hüdavendigâr Vilayetleri Meclis İdarelerinin, Rumi 11 Teşrin-i evvel 1284 (M.28 Ekim 1868) ve 30 Temmuz 1302 (M.11 Ağustos 1886) tarihli mazbatalarında mevcuttur.

Mehmet Haydar Paşaya, Hicri 1306 senesinde (M.1888) 3.rütbeden Nişan-ı âliye Osmanî ihсан buyrulmuştur. Mehmet Haydar Paşa hakkında şikâyet söz konusu olmuştur. Kayseri Sancağı komutanı Şerif Paşa tarafında şikâyetle il-

59 Tanzimat'tan sonra büyük mülki rütbelerden sayılmıştır. Bu rütbeyi alan kişiye Paşa diye hitap edilirdi.

gili bilgiler Zafer Alayı komutanlığına gönderilmiştir. Gönderilen evrakta ki bilgiler dâhilinde soruşturma açılmıştır. Açılan soruşturmanın hiçbir etki altında kalmaması için, Mehmet Haydar Paşa Hicri 29 Rebiülevvel 1308 senesinde (M. 12 Kasım 1890) Kayseri Sancağı Mutasarrıflık görevine son verilmiştir.

Mehmet Haydar Paşa hakkında açılan soruşturma gereğince İçişleri bakanlığı tarafından gönderilen Rumi 11 Eylül 1307 tarihli (M.23 Eylül 1891) iddianamenin 29 maddesinden bazı kısımlarının Maliye ve Mutasarrıflık görevleriyle alakalı olduğu görülmüştür. Mutasarrıflık göreviyle ilgili Bidayet Mahkemesi Savcılığının açıklamasına bakılarak herhangi bir mesuliyetinin olmadığı kararına varılmıştır. Ancak görev başında iken dikkatsizliği ve sorumsuzluğundan dolayı kendisi hakkında soruşturma açılması veya bunların siciline kayıt edilmesi, bağlı bulunduğu kurumun kanunları gereğidir. Fakat Mehmet Haydar Paşa'nın görevinden dolayı önemle yerine getirilmesi gereken işlerin aksaması ve Mehmet Haydar Paşa'nın bu soruşturma boyunca memuriyet kariyeriyle ilgili mağdur duruma düşeceğinden, geçmişte ki liyakatli ve dürüst hizmetlerine bakılarak, soruşturmanın kapatılması ve siciline dair bir işlem yapılmamasına karar verilmiştir. Mehmet Haydar Paşa, Hicri 1309'da (M.1893) 2500 kuruş maaşla Memur Seçme Komisyonu üyeliğine atanmıştır. Hicri 12 Muharrem 1311'de (M.26 Temmuz 1893) 20000 kuruş maaşla Erzurum Valiliğine atanmıştır. Aynı senenin Receb'inin 7'sinde (M.14 Ocak 1894) Erzurum 'da vefat etmiştir.

Uzunaliağazade Hacı Hasan Paşa (Yedisekiz Hasan Paşa) (DH.SAİD 22/96)

Uzunaliağazade Hacı Hasan Paşa, Hacı Mustafa Ağa'nın oğludur. 1248 Hicri senesinde (M.1832) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum Sıbyan Mektebi'nde Kuran-ı Kerim okumuştur.

Hicri 1268 senesinde (M.1851) 20 yaşında iken ismine kura isabetiyle Askeriyeye alınmıştır. Rusya muhaberesinde onbaşı, 1277 Hicri senesinde (M.1860) Çavuş, Hicri 1278'de (M.1861) Asteğmen, Hicri 21 Safer 1279 senesinde (M.18 Ağustos 1862) Üsteğmen olmuştur. Hicri 19 Cemaziyelahir 1280 senesinde (M.1 Aralık 1863) askerlik görevinden istifa ederek ayrılmıştır. Hicri 1284 senesinde (M.1867) İstanbul Zabıta Alayı⁶⁰ 1.Bölük Yüzbaşılığına atanmıştır. Hicri 23 Şaban 1285 senesinde (M.9 Aralık 1868) buradan, Karesi Sancağı (Balıkesir) Tabur komutanlığına tayin edilmiştir. Bir müddet görevine burada devam ettikten sonra Beşiktaş Zabıta memuriyetine tayin olunmuş ve Hicri 27 Cemaziyelevvel 1287 senesinde (M.25 Ağustos 1870) hizmetini gayretli ve liyakatlı bir biçimde yerine getirdiğinden dolayı rütbesi Süvari Alaybeyliğine⁶¹ yükseltilmiştir. Hicri 13 Rebiülahir 1292 senesinde (M.19 Nisan 1875) Asakir-i Şahane Piyade Mirvalığına⁶² terfi edilmiştir. Hicri 14 Cemaziyelevvel 1293 senesinde (M.7 Haziran 1876) meydana gelen Sırp harbinde Niş Tümen komutan yardımcılığı sonrada komutanlığına getirilmiştir. Aynı senenin zilhiccesinde (Aralık ayında) Ardahan Tümen komutanlığı görevine getirilmiştir. Burada yaralandığı için

60 Bugünkü iç güvenlikten sorumlu Jandarma ve Polisin yerini tutan teşkilat, Develioğlu, a.g.e, s.1163

61 Miralay, Alay komutanlığı

62 Tuğgenerallik

İstanbul'a dönmüştür. Hicri 1294 senesinde (M.1877/1878) Beşiktaş Polis Müdürlüğü görevine atanmıştır.

Hacı Hasan Paşa'ya, Hicri 1295'te (M.1878) 1.rütbeden Osmanî Nişan⁶³, Hicri 1300 senesinde (M.1882) Gümüş İmtiyaz Nişanı ve bunların yanında Hicri 1301'de (M.1883) altın madalya ve Sırp Harbi Madalyaları verilmiştir. Vazifesinden dolayı herhangi bir soruşturma geçirmemiştir. Zabıta Bakanı Kamil Bey tarafından gönderilen yazışmada, Hacı Hasan Paşa'nın cesaretli, gayretli bir asker olduğunu ve görevini layıkıyla yerine getirdiğinden bahsedilmiştir Hicri 27 Cemaziyelahir 1307 (M.19 Ocak 1890). Hacı Hasan Paşa'ya aynı sene Murassa' Osmanî Nişan⁶⁴ verilmiştir.

Ahmet Münib Efendi (DH.SAID 10/100)

Ulemadan Hacı Osman Efendi'nin oğludur. 1264 Hicri senesinde (M.1847) Yozgat Sancağına bağlı Çorum Kazasında doğmuştur. Medine-i münevver'de sıbyan eğitimi almıştır. Hamidiye Medresesinde Arapça nahiv (dilbilgisi) görmüştür. Güzel yazıda sülüs hattına hâkimdir. Arapça ve Türkçe okuryazardır.

Hicri 7 Cemaziyelevvel 1289 senesinde (M.13 Temmuz 1872) 24 yaşında 645 kuruş maaşla Cidde (S.Arabistan) Gümrük İdaresi Muhasebe memurluğuna atanmıştır. Hicri 1290 senesinde (M.1873/1874) 660 kuruş maaşla Kunfu'da (Yemen/Asir) Gümrük İdaresine nakil edilse de aynı sene içinde istifa etmiştir. 900 kuruş maaşla Cidde Gümrük Müdüriyeti

63 1862 başında ihdas edildi. 5 derecedir. Bunlar ; murassa,1.,2.,3.,4., rütbe Osmanî nişanlarıdır. Öztuna, a.g.e, s.76, Bkz. Ek 2

64 Murassa, seçkin vezirlere, kazaskerlere, sadrazamlara, şeyhülislamla, bala ve birinci feriklere verilirdi. Öztuna, a.g.e, s.76, Bkz. Ek 4

Arabî kalemine geri getirilmiştir. Hicri 15 Muharrem 1292 sene (M.21 Şubat 1875) buradan da istifa ederek 1100 kuruş maaşla Hudeyde Sancağı (Yemen) Yazı işleri memurluğuna atanmıştır. Hicri 1293'te (M.1876/1877) 1500 kuruş maaşla Yemen Vilayeti Meclis Temyiz kalemine nakil olunmuştur. Hicri 1295'te (M.1878) 2000 kuruş maaşla aynı vilayetin Bidayet Ceza Mahkemesi kâtipliğine atanmışsa da Hicri 1297'de (M.1879) mahkeme riyasetinin lağvından dolayı açığa kalmıştır. Hicri 8 Cemaziyelahir 1299'da (M.27 Nisan 1882) 2500 kuruş maaşla Taiz Sancağına (Yemen) bağlı Muha Kazası Kaymakamlığına tayin olunmuştur. Hicri 13 Muharrem 1302'te (M.2 Kasım 1884) istifa ederek Hudeyde Sancağına bağlı Zeydiye Kazası Kaymakamlığı görevine getirilmiştir. Bir süre sonra bu görevinden de istifa etmiştir. Ahmet Münib Efendi'nin bu terfi, istifa, nakil gibi memur işlerinden dolayı herhangi bir soruşturmaya tabi tutulmamıştır.

Ahmet Münib Efendi, Hicri 1300 senesinde (M.1882) Hudeyde Gümrük İdaresine nakil olunmuşsa da suyu ve havasıyla Ahmet Münib Efendi'nin sağlığını olumsuz etkilediği için işe başlamaksızın görevden istifa etmiştir. Hicri 1304 senesinde (M.1886) 800 kuruş maaşla Yemen Vilayetine bağlı (Ceziran) Gümrük İdaresine atanmıştır.

Osman Neşet Efendi (DH.SAİD 32/181)

Vefat etmiş olan, Çorumlu Yüzbaşı Osman Efendi'nin oğludur. Hicri 1278'de (M.1861) İstanbul'da doğmuştur. Sıbyan ve rüştiye tahsilini tamamlamıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1306 senesinde (M.1888) 28 yaşında iken Beyrut Gümrük İdaresinde stajyer olarak işe başlamıştır. Daha sonra 200 kuruş maaşla Beyrut Dâhiliye Gümrüğü Yazı işlerine

atanmıştır. Osman Neşet Efendi'nin memurluk vazifesini layıkıyla yerine getirdiği Beyrut Gümrük Müdürlüğünden vilayete yazıyla bildirilmiştir.

Osman Neşet Efendi, Hicri 17 Şaban 1307'de (M.8 Nisan 1890) 400 kuruş maaşla müdüriyet bünyesinde ki izin yazıcılığı görevine nakil edilmiştir. Hicri 6 Cemaziyelevvel 1308 senesinde (M.18 Aralık 1890) 500 kuruş maaşla Beyrut salon muayene memurluğuyla görevi değiştirilmiştir. Rumi 29 Kanun-i sani 1324 tarihinde (M.11 Şubat 1909) aynı vilayetin yabancı mallar gümrüğü muayene memurluğuna tayin edildiği Rumi 27 Haziran 1328 tarihli (M.10 Temmuz 1912) vukuat pusulasında gösterilmiştir. Rumi 10 Teşrin-i evvel 1328 (M.23 Ekim 1912)

Ömer Rahmi Efendi (DH.SAİD 27/122)

Vefat etmiş olan Çorum Kazası Müfettişi Müderris⁶⁵ Hacı Hüseyin Efendi'nin oğludur. Hicri 1250 senesinin (M.1834/1835) ortalarında Çorum'da doğmuştur. Çorum sıbyan mektebinde ve medresesinde gerekli dersleri görmüş ve Arapça okumuştur. Türkçe okuryazardır.

1274 Hicri senesinde (M.1857/1858) on sekiz yaşında iken Vakıflar Müdürlüğü Müfettişlik kalemine girmiştir. 2 sene burada görevine devam ettikten sonra Tapu dairesine nakil edilmiştir. Buradan Hicri 1279 senesinde (M.1862/1863) 250 kuruş maaşla Gümrük Emanet Meclisine tayin edilmiştir. Aynı yıl maaşı; 100 kuruş, Hicri 1282 senesinde (M.1865) 50 kuruş zamlanarak 400 kuruş olmuştur. Hicri 3 Cemaziyelevvel 1283 senesinde (M.13 Eylül 1866) genel maaşlarda gidilen kesintilerden dolayı maaşı 360 kuruşa inmiştir. Hicri 1284'te

65 Medresede ders okutan, Profesör, Develioğlu, a.g.e, s.708

(M.1867) 68 kuruş, Hicri 1285'te (M.1868) 62 kuruş ve Hicri 1286 senesinde (1869) 100 kuruş zamla, maaşı 600 kuruşa yükseltilmiştir. Hicri 1290 senesinde (1873) 700 kuruş maaşla, maaş kayıt kâtipliğine tayin edilmiştir.

Hicri 1297 senesinde (1879) 800 kuruş maaşla Beyrut Gümrük İdaresine buradan da Yemen ve Cidde yazı işlerine memur olmuştur. Hicri 12 Safer 1298 senesinde (M. 14 Ocak 1881) 900 kuruş maaşla Duyun-ı umumi muhasebeliğine nakil olmuştur. Hicri 1301 senesinde (M.1883) 1050 kuruş maaşla Arabistan kâtibi olmuştur.

Duyun-ı umumi Muhasebesi Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen yazışmada, Ömer Rahmi Efendi'nin memuriyetini layıkıyla güzel bir şekilde yerine getirdiği tasdik olunmuştur. Hicri 11 Recep 1307 (M.3 Mart 1890)

Ebubekir Enver Efendi (DH.SAİD 39/246)

Ulemadan Hacı Ali Efendi'nin oğludur. Hicri 15 Cemaziyelahir 1258 senesinde (M.24 Temmuz 1842) Çorum Kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra medrese de eğitimine devam etmiş bazı hatları yazabilmektedir. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1284 senesi (M.1867/1868) ortalarında 26 yaşında iken Çorum Kazası Mal Kaleminde stajyer olarak işe başlamıştır. Daha sonra 50 kuruş maaşla Çorum Kazası bina kayıtlığına tayin olunmuştur. Fakat bina kayıtlığının lağv edilmesinden dolayı Hicri 1285'te (M.1868) görevi Yazı İşleri Müdürlüğüne kaydırılmıştır. Hicri 1286'da (M.1869/1870) 500 kuruş maaşla vukuat kalemine tayin edilmiştir. Hicri 1297 senesinde (M.1879/1880) maaşı 300 kuruşa indirilmiştir.

Görev yeri Hicri 1298 senesinde (M.1881/1882) 750 kuruş maaşla Aşar vergisi kitabeti olarak değiştirilmiştir. Hicri 1299 senesinde (M.1881/1882) maaşı 450 kuruşa düşürülmüştür. Hicri 12 Rebiülahir 1302 senesinde (M.29 Ocak 1885) görevinden istifa etmiştir. Hicri 1303 senesinde (M.1885/1886) Çorum Bidayet Mahkemesi fahri üyeliğine alınmıştır. Aynı sene içinde 360 kuruş maaşla Çorum Kaza Veznedarlığına tayin edilmiş fakat 15 ay 15 gün istihdamı sonrasında yedi bin küsur kuruşluk tahvil senedinin yanmasından mesul tutularak işten çıkarılmıştır. Açılan soruşturma sonrası Ebubekir Enver Efendi berat etmiş fakat bulunduğu kurumun memuriyeti geri iade edilmemiş onun yerine Hicri 10 Recep 1306 senesinde (M.12 Mart 1889) Merzifon Kazası Ağnam⁶⁶ Teftiş ve Tahakkuk memuriyetine atanmıştır. Hicri 1307 senesinde (M.1889) 500 kuruş maaşla Çorum Kazası Yazı işleri ve Vergi kalemine tayin olunmuştur.

Yazı işleri ve Vergi Kalemi Genel Müdürlüklerinden gönderilen yazışma gereğince Maliye Bakanlığı Ebubekir Enver Efendi'nin memuriyetini yerine getirebildiğini tasdik etmiştir. Ebubekir Enver Efendi'nin isminin de karıştığı tahvil senetlerinin yanma olayının kaza olduğunun ortaya çıkması ve yanan senetlerin sonradan sonraya yerlerine tanzim edilmesi ile Ebubekir Efendi'nin açılan mahkemeye gelmesine gerek olmadığına dair yazı Yozgat Meclis İdaresi Savcılığı tarafından Rumi 16 Mayıs 1303 tarihli (M.28 Mayıs 1887) kararname ve diğer görevleri ile ilgili mazbatalar Yazı işleri ve Vergi Kalemi Genel Müdürlüklerinde kayıtlıdır. 6 Kanun-i evvel 1308 (M.18 Aralık 1892) 27 Safer 1310 (M.20 Eylül 1892)

66 Osmanlılar'da küçükbaş hayvandan alınan bir vergi. İslâm devletlerinde çeşitli adlarla rastlanan bu vergi, Osmanlı resmi kayıtlarında resm-i ganem, âdeti ağnam şekillerinde de geçer.

Hafız Mehmet Efendi (DH.SAİD 46/68)

Saray Malikâne bakıcılığından emekli, vefat etmiş olan Küçük Mehmet Ağa'nın oğludur. Hicri 1277 senesinde (M.1860/1861) Tosya Kazasına bağlı Kargı Nahiyesinde doğmuştur. Beylerbeyi rüştiyesinde tahsil görmüştür. Türkçe okuryazardır.

Hicri 3 Cemaziyelevvel 1301 senesinde (M.1 Mart 1884) stajyer olarak Adliye Bakanlığı Hukuk İşleri Kalemine girmiştir. Hicri 25 Şevval 1302 senesinde (M.7 Ağustos 1885) Bab-ı âli (Hükümet Merkezi) hazine evrak kalemine nakil edilmiştir. Hicri 1300 senesinde (M.1882) 60 kuruş olan maaşı, Hicri 1304'te (M.1886) 20 kuruş ve Hicri 1308 senesinde (M.1890) 10 kuruş zamlı 90 kuruş olmuştur. Hicri 14 Recep 1309 senesinde (M.13 Şubat 1892) 100 kuruş maaşla Bab-ı âli Evrak Odasına nakil edilmiştir.

Hafız Mehmet Efendi'nin maaşı Hicri 1315 senesinde (M.1897) 305 kuruş olmuş ve memuriyet görevini layıkıyla yerine getirdiğinden dolayı kendisine 4.rütbeden Nişan-ı Ali Osmanî verilmiştir. Hicri 1317'de (M.1899) maaşı 355 kuruşa, Hicri 1319'da (M.1901) 400 kuruş, Hicri 1322'de (M.1904/1905) 450 kuruş, Hicri 1326'da (M.1908/1909) 470 kuruş olmuştur. Belirtilen maaşların kayıtları Memur Sicil Dairesi Hukuk kaleminde bulunmaktadır.

Hafız Mehmet Efendi, Rumi 23 Ağustos 1325'te (M.5 Eylül 1909) memuriyette gidilen düzenleme ile memurluktan çıkarılmıştır. İşten çıkarıldığı için kendisine verilen 435 kuruş maaşı kanun gereğince 470 kuruşa çıkarılmıştır. Hafız Mehmet Efendi, Rumi 16 Temmuz 1327'de (M.29 Temmuz 1911) 1000 kuruş maaş ile Sivas Vilayeti Evrak Müdüriyetinde işe başlamıştır. Rumi 16 Temmuz 1329'da (M.29 Temmuz 1913)

vefat etmiştir. Maaş incelemelerinden hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığı ismi geçen vilayetin Meclis İdaresi'nin Maliye Bakanlığına göndermiş olduğu Hicri 5 Cemaziyevvel 1329 tarihli (M.4 Mayıs 1911) mazbatasından anlaşılmıştır.

Mustafa Sami Efendi (DH.SAİD 52/36)

Osman Ağa'nın oğludur. Hicri 1279 senesi Recep ayı başlarında (M.Temmuz 1862) Ankara Vilayetine bağlı Çorum kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde ilk dini eğitimini aldıktan sonra 3 sene rüştiyede okumuş ve yeterli derecede medresede Arapça dersi almıştır. Türkçe okuryazardır. Hicri 1297 senesinde (M.1879/1880) 18 yaşında iken stajyer olarak Çorum Yazı işleri ve Mal Müdürlüğü kalemine girmiştir. Hicri 1300 senesinde (M.1882) 125 kuruş maaşla Çorum Nüfus Dairesi memurluğuna atanmıştır.

Mustafa Sami Efendi'nin memuriyeti; Çorum Kaymakamlığı, Yozgat Mutasarrıflığı ve İçişleri Bakanlığı Nüfus Genel Müdürlüğü tarafından tasdik olunmuştur. Hicri 6 Rebiülahir 1312 (M.7 Ekim 1894)

Ali İrfan Efendi (DH.SAİD 51/135)

Mecitözü Kazası sakinlerinden Kâtip Hüseyin Efendi'nin oğludur. Hicri 1290 senesinde (M.1873/1874) Mecitözü Kazasında doğmuştur. Sıbyan ve rüştiye eğitimini tamamlayarak diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 16 Cemaziyelahir 1306 senesinde (M.17 Şubat 1889) 16 yaşında iken Mecitözü Telgraf öğrenciliğine kayıt olmuştur. Hicri 26 Şevval 1308 senesinde (M.4 Haziran 1891) 237 kuruş

maaşla Tosya Telgrafhanesi haberleşme memurluğuna tayin olunmuştur. Telgraf ve Posta Bakanlığı tarafından memuriyeti tasdik olunmuştur. Okul diploması şubede bulunmaktadır. Hicri 15 Cemaziyelevvel 1312 (M.14 Kasım 1894)

Ali İrfan Efendi, Hicri 1311 Şabanı başlarında (M.Şubat/Mart 1894) görevinden istifa ederek ayrılmıştır. Hicri 1312 senesinde (M.1894/1895) 400 kuruş maaşla Kastamonu Vilayetine bağlı Çorum Telgraf ve Posta Merkezi haberleşme memuriyetine tayin edilmiştir. Yozgat'ta meydana gelen Ermeni ayaklanması sırasında Ermenilere yardım etmesi ve işlerini kolaylaştırmasından dolayı Ali İrfan Efendi'nin görevinde bulunmasının uygun olmadığı, Askeri Mahkemece açılan soruşturma kararı ve Ankara Vilayeti'nin göndermiş olduğu 421 numaralı ve Rumi 22 Kanun-i sani 1311 tarihli (M.3 Şubat 1896) yazışmanın Telgraf ve Posta Bakanlığı Memur Seçim Komisyonuna bildirilmesi üzerine komisyonun 1053 numaralı karar ile Hicri 22 Ramazan 1313 senesinde (M.7 Mart 1896) memuriyetten çıkarılmıştır.

Ahmet Rifat Efendi (DH.SAİD 49/5)

Darendeli Hafız Mehmet Efendi'nin oğludur. Hicri 1277'de (M.1860/1861) Çorum'da doğmuştur. Sıbyan Mektebinde ilk dini bilgilerini aldıktan sonra özel hocadan ders alarak Arapçadan Fıkıh-ı şerifeye, Farsçadan Gülistan kitabına kadar okumuştur. Hicri 1301 senesinde (M.1883) 24 yaşında iken Çorum Telgrafhanesine stajyer olarak girmiştir. Hicri 1306 senesinde (M.1888) 300 kuruş maaşla Giresun Posta ve Telgraf kâtipliğine tayin olunmuştur.

Ahmet Rifat Efendi, Hicri 2 Recep 1308 senesinde (M.11 Şubat 1891) Kastamonu Telgraf ve Posta Başmüdüriyeti

kâtipliğine, Hicri 1309 senesinde (M.1891) ise 380 kuruş maaşla haberleşme memuriyetine getirilmiştir.

Ahmet Rıfat Efendi'nin göreviyle ilgili hakkında soruşturma açılmıştır. Kastamonu Vilayeti Meclis İdaresince yapılan soruşturma sonucunda Ahmet Rıfat Efendi'nin telgraf telleriyle ilgili hiçbir yolsuzlukta bulunmadığı fakat Trabzon, Sivas ve İstanbul arasında ki resmi haberleşmeyi bir buçuk saat geciktirdiği için icra kanununun 100.maddesinin 1.fıkrasına göre bir aylık maaşının kesilmesine karar verilmiştir. Ancak bu karar Ahmet Rıfat Efendi tarafından temyize götürülmüştür. Temyiz mahkemesi savcısının gerekli incelemeleri gerçekleştirmesi ve Ahmet Rıfat Efendi'nin resmi haberleşmede ki gecikmenin sebeplerini belirterek haklılığını ispatlaması üzerine maaş kesintisi cezası iptal edilerek memuriyeti kendisine teslim edilmiştir. Ahmet Rıfat Efendi'ye memuriyetini gayretli bir şekilde yerine getirdiğinden dolayı 4.dereceden rütbe verilmiştir.

Ahmet Rıfat Efendi, Beyoğlu telgrafhanesinden Kastamonu merkez telgrafhanesine yollanan resmi olmayan bir telgrafı yanlış iletmediği için kendisine uyarı verilmiştir. Hicri 19 Ramazan 1319 (M.30 Aralık 1901). Ahmet Rıfat Efendi, Rumi 1 Mart 1320'de (M.14 Mart 1904) 475 kuruş maaşla Taşköprü Telgraf ve Posta Merkezi şubesine tayin edilmiştir.

Mehmet Arif Efendi (DH.SAİD 46/245)

Osman Ağa'nın oğludur. Hicri 1265 senesinde (M.1848/1849) Çorum'da doğmuştur. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Medine-i münevvere'de çeşitli ilimler hakkında ders almıştır. Türkçe ve Arapça konuşabilir, Türkçe okuryazardır.

Hicri 1 Zilkade 1283'te (M.7 Mart 1867) on sekiz yaşında iken 250 kuruş maaşla Cidde (S.Arabistan) Gureba Hastanesi Yazı işlerine tayin edilmiştir. Hicri 1287'de (M.1870) 390 kuruş maaşla yine aynı vilayetin Gümrük Dairesi muhasebe kalemi yardımcılığına getirilse de aynı senenin Şubatında 970 kuruş maaşla dairenin yazı işleri kalemine memur olmuştur. Hicri 1289 senesinde (M.1872) maaşı 920 kuruşa indirildiği için görevinden istifa etmiştir. Hicri 12 Ramazan 1289 senesinde (M.13 Kasım 1872/1873) 600 kuruş maaşla Tütün İdaresi Bayraklı Ambarları muhasip kalemine tayin olunmuştur. Hicri 26 Recep 1290 senesinde (M.19 Eylül 1873) maaşı 750 kuruş olmuş aynı senenin zilhiccesinde (Aralık'ta) maaşı 900 kuruşa yükselmiştir. Hicri 1291 senesinde (M.1874/1875) maaşı 800 kuruşa düşürüldüyse de Hicri 1292 senesinde (M.1875/1876) 1000 kuruşa geri yükseltilmiştir. Fakat Hicri 1294 senesinde (M.1877/1878) tütün idaresinin lağv edilmesiyle açığa kalmıştır.

Aynı senenin Şaban ayında (Ağustos/Eylül 1877) 600 kuruş maaşla Kamil Efendi yine Hicri 1295 senesinde (M.1878) Mecit Ağa ve aynı senenin 12 Cemaziyel'inde (M.14 Mayıs 1878) aynı maaşla Süveydiye (Hatay/Samandağı) tütün fabrikalarına memur tayin edilmiştir. Buradan sonra 500 kuruş maaşla Emtia Gümrük İdaresi Manifatura Yazı işlerine tayin edilmiştir. Hicri 1296 senesinde (M.1878) 750 kuruş maaş ile memur bulunduğu dairenin muhasiplik kısmına geçmiştir. Hicri 1297 senesinde (M.1879/1880) maaşı 600 kuruşa düşürülmüştür. Hicri 1298 senesinde (1880/1881) Emtia Gümrük Dairesi ismi değiştirilerek Emtia Dâhiliye Gümrüğüne çevrilmiştir bundan dolayı Mehmet Arif Efendi'nin maaşı 800 kuruşa çıkarılmıştır. Hicri 1299 senesinde (M.1881/1882) 1200 kuruş maaşla (Kemriç?) Kapısı Gümrüğü Nezareti Muhasebe Müdürlüğüne nakil edilmiştir. Maaşı Hicri 1300'de (M.1882/1883) 1500 kuruşa,

Hicri 1301'de (M.1883/1884) 1750 kuruşa yükseltilmiştir. Hicri 16 Cemaziyelevvel 1303'de (M.20 Şubat 1886) aynı maaşla Galata Gümrüğü Muhasebe Müdürlüğüne tayin edilmiştir. Mehmet Arif Efendi'ye vazifesini gayretli bir şekilde yerine getirdiğinden 3. Dereceden rütbe verilmiştir.

Mehmet Arif Efendi, Hicri 26 Zilhicce 1304 senesinde (M.15 Eylül 1887) 4000 kuruş maaşla Preveze (Yunanistan) Gümrük İdaresine tayin edilmiş ise de aynı tarihte istifa etmiştir. Hicri 1307 senesinde (M.1889) 2.sınıf 2.dereceden rütbe verilerek Cidde Gümrük İdaresine nakil olmuştur. Mehmet Arif Efendi, Hicri 11 Zilhicce 1312 senesinde (M.5 Haziran 1895) 5000 kuruş maaşla becayiş suretiyle Trabzon Gümrük İdaresine nakil edilmiştir. Hicri 1314 senesinde (M.1896/1897) maaşında %10 indirilmeye gidilerek maaşı 4500 kuruş olmuştur. Burada görevini gereğince yerine getirmedeğinden dolayı Hicri 1315'te (M.1897/1898) Gümrük Dairesi kararı ve Padişahın buyruğu ile 3600 kuruş maaşla Preveze Gümrük İdaresine geri nakil edilmiştir.

Mehmet Arif Efendi'nin memuriyetini gayet liyakatli ve gayretli bir şekilde yerine getirdiğinden dolayı Hicri 1318'de (M.1900) 1.sınıf rütbe nişan verilmiştir. Gümrük Dairesinin yazışması ve Mülkiye Memur Komisyonunun kararı ile birlikte Padişah buyruğu gereğince 4500 kuruş maaşla Trablusgarp (Libya) Gümrük İdaresine nakil edilmiştir. Gayreti ve çalışkanlığına binaen kendisine Hicri 1319 senesinde (M.1901) 3.rütbeden Nişan-ı Âli Osmanî verilmiştir. Hicri 1321 senesinde (M.1903) Edirne Gümrük İdaresine tayin edilmiştir.

Hasan Latif Efendi (DH.SAİD 59/149)

Abdullah Efendi'nin oğludur. Hicri 1270 senesinde (M.1853/1854) Osmancık Kasabasında doğmuştur. Mahalle mektebini bitirdikten sonra İstanbul'a giderek Çenberlitaş'ta bulunan Ali Paşa medresesinde derslerini görerek icazetnamesini ve Dar'ul-mualliminde⁶⁷ eğitimini tamamlayarak diplomasını almıştır. Bab-ı Valayı Fetva'da⁶⁸ ilim konularında araştırmalarda bulunmuştur. Arapça, Türkçe ve Farsça konuşur ve bu dilleri okuyazardır.

Hicri 1298 senesinde (M.1880/1881) 27 yaşında iken 200 kuruş maaşla Galata Rüştüye 2.öğretmenliğine tayin olunmuştur. Hicri 12 Muharrem 1300 senesinde (M.23 Kasım 1882) Davut Paşa Rüştüyesine nakil edilmiş ayrıca burada ek olarak coğrafya derslerine de girerek 160 kuruş zam ile de maaşı 540 kuruş olmuştur. Rumi 1 Ağustos 1300 senesinde (M.13 Ağustos 1884) Kadıköy Celal Bey Rüştüyesine 1.öğretmen olarak nakil edilmiş yine ek olarak coğrafya derslerine girerek Hicri 1302 senesinden (M.1884/1885) itibaren 200 kuruş zam ile maaşı 850 kuruş olmuştur. Hicri 1303 senesinde (M.1885/1886) Altay, Hicri 1305'te (M.1887) Kapitan Paşa, Hicri 1308'de (M.1890) Doğancılar Rüştüyelerine öğretmen olarak tayin edilmişse de Hicri 1309 senesinde (M.1891) 1200 kuruş maaşla Beyazıt Rüştüyesine müdür olarak nakil edilmiştir. Hicri 3 Safer 1300 senesinde Sadaret tarafından ilmiye rütbesi verilmiştir.

Hasan Latif Efendi, vazifesini layıkıyla yerine getirmesi ve gayretlerinden dolayı kendisine Hicri 1309'da (M.1891)

67 Erkek Öğretmen Okulu ilk defa 1848'de İstanbul'da açılmıştır. Develioğlu, a.g.e, s.167

68 Şeyh'ül-islam dairesinde bugünkü Diyanet İşlerinde, Develioğlu, s.61

4.rütbeden Mecidi nişan verilmiştir. Hicri 16 Muharrem 1310 senesinde (M.10 Ağustos 1892) İstanbul Müderrisliği verilmele birlikte maaşı Hicri 1314'te (M.1896) 1080 kuruş, Hicri 1317'de (M.1899) 1200 kuruşa yükseltilmiştir.

Mehmet Şakir Efendi (DH.SAİD 56/233)

Küçük müderriszade Müderris Yusuf Efendi'nin oğludur. Hicri 1264 senesi (M.1847) başlarında Çorum'da doğmuştur. Çorum'da sıbyan mektebini bitirdikten sonra Çorum ve İstanbul medreselerine 12 yıl boyunca devam etmiştir. Türkçe okuryazardır.

Hicri 3 Rebiülevvel 1286 senesinde (M.13 Haziran 1869) 22 yaşında iken 250 kuruş maaşla Tırnova (Bulgaristan) Posta Şirketi istasyon memurluğuna tayin edilmiş ise de 1 hafta sonrası yine aynı maaşla Çorum Duyun-ı Umumiliği Dairesi'ne tayin edilmiştir. Ankara Duyun-ı Umumiliği İdare Merkezi Genel Müdürlüğü tarafından memuriyeti tasdik edilmiştir. Hicri 1308 senesinde (M.1890) maaşı 250 kuruş zamlanarak 500 kuruşa çıkarılmıştır. Hicri 23 Şaban 1312 / Hicri 21 Safer 1310

Ebubekir Sıddık Bey (DH.SAİD 55/197)

Dergâh-ı Âli Kapıcıbaşlarından⁶⁹ Tombuşzade demekle bilinen vefat etmiş Hacı Mahmut Ağa'nın oğludur. Hicri 1279 senesinde (M.1862) Çorum Kasabasında doğmuştur. sıbyan ve rüştiye mekteplerini bitirdikten sonra Kütüphane Medresesinde Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe yazabilmektedir.

69 Saray görevlisi

Hicri 1298 senesinde (M.1880) stajyer olarak Çorum Kazası Yazı İşleri kalemine girmiştir. Aynı senenin Kasımında 400 kuruş maaşla Çorum Bidayet Mahkemesi kâtipliğine tayin olunmuştur. Daha sonra bulunduğu mahkemenin savcılık görevi de kendisine ilaveten olarak verilmiştir. Hicri 1304 senesi (M.1886/1887) sonlarında izinli olarak İstanbul'a gelmiş ve burada Hicri 1305 senesinde (M.1887/1888) Sivas Vilayeti Merzifon Kazası Kaymakamlığına tayin edilmiştir. Hicri 1306 senesinde (M.1888) 3.dereceden rütbe verilmiştir. Merzifon'da çıkan Ermeni Ayaklanmasını bastıramadığı ve faillerini yakalayamadığından dolayı Hicri 10 Ramazan 1310 senesinde (M.28 Mart 1893) görevinden azledilmiştir.

Mahkeme Kâtipliğinde çalıştığı süre, aldığı maaş, ayrılış sebebi, kendisi hakkın da duyulan memnuniyet ve görevini layıkıyla yerine getirdiğine dair adı geçen kaza ve vilayet Bidayet Mahkemelerinin Rumi 6 Ağustos 1303 ve 1 Haziran 1311 tarihli mazbatalarıyla Çorum kaza ve livası Meclis İdareleri'nin Rumi 6 Ağustos 1303 ve 3 Haziran 1311 tarihli iki kıta mazbata ile Merzifon Kaymakamlığı ve Amasya Sancağı Meclis İdaresi'nin Rumi 12 Eylül 1310 tarihli mazbatalarından anlaşılmıştır. Nüfus belgesi ve rütbe nişanının asli siciline kayıt olunarak mazbatalarla birlikte kendisine iade edilmiştir. Hicri 16 Safer 1313 / Rumi 22 Temmuz 1311

Ebubekir Sıddık Bey, Hicri 21 Cemaziyelahir 1313 senesinde (M.9 Aralık 1895) 1500 kuruş maaşla Fizan (Libya) Yazı İşleri Müdüriyetine tayin olunduğu Memur kalemi Müdüriyeti'nin Rumi 15 Şubat 1314 tarihli tezkere cevabından anlaşılmıştır.

Halil Zarif Efendi (DH.SAİD 55/105)

Şeyh Osman Fehmi Efendi'nin oğludur. Hicri 1276 senesinde (M.1859/1860) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum'da sıbyan ve rüştiye eğitimini tamamlayarak diplomasını almıştır. Ayrıca nesih hattına muktedir olmakla birlikte Arapça hususunda Âlim Feraiz'den icazetname almıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe konuşup yazabilir. İlmi belagattan⁷⁰ "Telhis-i Hamiş" adlı bir eseri vardır. Kitabının yayınlanması için Rumi 20 Kanun-i evvel 1305'te (M.1 Ocak 1890) ruhsat almışsa da basıma geçmemiştir.

Hicri 1300 senesinde (M.1882/1883) Ahi Çelebi Şeriyeye Mahkemesine atanmış Hicri 12 Cemaziyelevvel 1307 tarihinde (M.4 Ocak 1890) 150 kuruş aidaatla mahkeme yazı işlerine tayin edilmiştir. Hicri 1308 senesinde (M.1890/1891) günlük 5 akçe maaşla Kalenderhane Medresesinde görevlendirilmiştir.

Telhisname eseri hakkında Maarif Nezareti'nin⁷¹ Rumi 20 Kanun-i evvel 1305 tarihli ruhsatnamesi görülüp kendisine iade edilmiştir. Bab-ı valay-ı fetva Sicil Ahval Şubesi'nin Hicri 7 Rebiülevvel 1311 tarihli tezkiresiyle Ahi çelebi Kazası şeri'ye mahkemesi Hicri 16 Safer 1311 tarihli tezkiresi sicil şubesinde kayıtlıdır.

70 Sözü düzgün, kusursuz, yerinde ve adamına göre söylenmesini öğreten bilim dalı. Develioğlu, a.g.e, s.82

71 Bugünkü Milli Eğitim Bakanlığı. Develioğlu, a.g.e, s.557

Mehmet İzzet Efendi (DH.SAİD 64/18)

Çorum kasabası Duyun-ı umumiye⁷² memuru Şakir Efendi'nin oğludur. Hicri 1286 senesi (M.1869/1870) sonlarında Çorum Kasabasında doğmuştur. Sıbyan ve rüştiye diploması vardır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1304 senesinde (M.1886/1887) stajyer olarak Çorum Duyun-ı umumi kalemine girmiştir. Hicri 1307'de (M.1889/1890) 200 kuruş maaşla Çorum Yazı işleri ve Sandık Eminliği⁷³ memurluğuna atanmıştır.

Mehmet İzzet Efendi'nin memuriyeti, Ankara Duyun-ı umumi Genel Müdürlüğü tarafından tasdik edilmiştir. Hicri 19 Rebiülevvel 1307 senesinde (M.19 Kasım 1889) Keskin Duyun-ı umumi memurluğuna tayin edilmiş ise de Hicri 1308 senesinde (M.1890/1891) 350 kuruş maaşla Keskin Sandık eminliğine atanmıştır. Aynı sene içerisinde kendi kabulüyle açıkta kalmış ve buradan Milas Sandık Eminliğine atanmıştır.

Mehmet İzzet Efendi, bazı ihracat müteahhitlerine ve tuz tüccarlarına hakaret etmesi ve bu tüccarlardan Mustafa isminde birini darp ile yaralaması sonucu hakkında soruşturma açılması gereği duyulmuşsa da Mustafa İzzet Efendi'nin Hicri 1 Rebiülevvel 1309 senesinde (M.5 Ekim 1891) askere alınmasından dolayı tahkikat gerçekleşmemiştir. Hicri 1311 senesinde (M.1893/1894) askerlik vazifesi bittikten sonra soruşturmaya neden olan olayın, herhangi bir rüşvet veya yolsuzluk gibi memurluk istihdamına engel olacak bir olay olmadığından Hicri 1312 senesinde (M.1894/1895) 250 kuruş

72 Osmanlı İmparatorluğunun 20. asrın ikinci yarısından sonra yabancı devletlerden aldığı borçlara karşı gösterdiği gelirleri toplamaya mahsus yabancı memurların idaresi altında ve İstanbul'da bulunan müessesesi. Develioğlu, a.g.e, s.196

73 Devlete ait para ve menkul kıymetleri alıp veren ve elinde tutan ve bunların alınıp verilmesinden ve saklanmasından sorumlu olan memur, Pakalın, a.g.e, s. 122

maaşla Avanos Kazası Duyun-ı Umumiye yazı işlerine tayin edilmiştir. Hicri 1316 senesinde (M.1898) 400 kuruş maaşla Bepazarı Duyun-ı umumi memurluğuna atanmıştır.

Hacı Ulvan Ali Efendi (DH.SAİD 73/60)

Dergah-ı Âli Kapıcıbaşlarından Çorum Sancağı ve Meclis idare azalarından Tütüncüzade demekle bilinen vefat etmiş olan Ali Ağa'nın oğludur. Hicri Rebiülevvel 1264 başlarında (M. Şubat/Mart 1848) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum sıbyan mektebinde ilk dini eğitimini aldıktan sonra yine Çorum'da bulunan medresede; Arapça, Farsça, hesap, coğrafya, Osmanlı Tarihi, güzel yazı derslerini almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 2 Rebiülahir 1279 senesinde (M.28 Ağustos 1862) on beş yaşında iken Çorum kazası Yazı İşleri kalemine stajyer olarak girmiştir. Hicri 1286 (M.1869/1870) senesine kadar Bildiri Muavinliği'nde görev yapmış Hicri 1287 senesine (M.1870/1871) kadar da maaşsız olarak Çorum Telgrafhane talebeliğine girmiştir. Aynı sene 400 kuruş maaşla İskilip Telgraf Merkezi haberleşme memuriyetine atanmıştır fakat Hicri 1288 senesinde (M.1871/1872) yapılan memur çıkarımlarından dolayı açıkta kalmıştır. Hicri 21 Recep 1290 senesinde (M.14 Eylül 1873) maaşsız olarak Çorum Belediyesi Muavinliğine girmiştir. Aynı senenin Kasım'ında 800 kuruş maaşla Çorum Telgraf ve Posta memurluğuna tayin edilmiştir. Rumi 1 Teşrin-i evvel 1294 senesinde (M.13 Ekim 1878) zimmetine 3405,5 kuruş geçirdiğinden dolaya azledilmiştir. Hicri 1296 senesinden (M.1878/1879) Hicri 1300 senesine (M.1882/1883) kadar maaşsız olarak Ziraat Muhacirlik Komisyonu azalığında bulunmuş Hicri 1303 (M.1885/1886) sen-

esinde üst azalığa getirilmiş ve bu görevine ilaveten maaşsız olarak Çorum Vakıflar vekâletine tayin edilmiştir. Hicri 1309 senesine (M.1891/1892) kadar bu vekâlette hizmet etmiş sonra aynı senenin Şaban ayında 225 kuruş maaşla Bidayet Mahkemesi azalığına tayin edilmiştir. Hicri 1310 senesinde (M.1892) yine maaşsız olarak Vakıflar Vekâletine alınmışsa da Hicri 1312 senesinde (M.1894) 300 kuruş maaşla Çorum Sancağı Vakıflar Müdürlüğüne görev almıştır.

Hacı Ulvan Ali Efendi'nin zimmetine geçirdiği iddia edilen 3405,5 kuruşun vezneye teslim olunduğu Telgraf ve Posta Bakanlığının 145 numaralı tezkiresinde kayıtlıdır. Hacı Ulvan Ali Efendi'nin bu parayı zimmet maksadıyla değil, tahsil edilmiş olan paraya yapılacak olan muamele ve mevcut kanunlar gereği hazırlanmasından kaynaklanan bir olay olduğu anlaşılmıştır. Meydana gelen bu olayın herhangi bir ceza-i işlem gerektirmediği ve Hacı Ulvan Ali Efendi'den şüphelenilmesi üzerine verilmiş olan azil kararının Yozgat Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza İdaresi'nin Rumi 24 Teşrin-i sani 1299 tarihli ve 700 numaralı ilam sureti, Vakıflar Bakanlığı Sicil Şubesinde kayıtlıdır. 7 Cemaziyelevvel 1314 (M.14 Ekim 1896)

Halil Rüştü Efendi (DH.SAİD 75/44)

Kalelizade demekle bilinen vefat etmiş olan Hacı Hasan Ağa'nın oğludur. Hicri 1264 senesinde (M.1847/1848) Çorum'da doğmuştur. Sıbyan mektebini burada okuduktan sonra medrese de Arapça, Farsça ve hesap derslerini görmüştür. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1282 senesinde (M.1865/1866) 18 yaşında iken stajyer olarak Çorum Kazası Yazı İşleri kalemine girmiştir.

Hicri 10 Cemaziyelahir 1288 senesinde (M.27 Ağustos 1871) Çorum Emlak kalemine tayin edilmiştir. Hicri 1296 senesinde (M.1878/1879) 380 kuruş maaşla Mal Müdüriyeti muavinliğine tayin olursa da memuriyetin lağv edilmesinden dolayı 270 kuruş maaşla Bidayet Mahkemesi Sorgu muavinliğine nakil edilmiştir. Hicri 1298 senesinde (M.1880/1881) 225 kuruş maaşla Bidayet Mahkemesi azalığına, Hicri 1303'de (M.1885/1886) ise Meclis İdaresi Kaza azalığına tayin edilmiştir. Hicri 7 Zilhicce 1303 senesinde (M.6 Eylül 1886) 342 kuruş maaşla Çorum Kazası Yazı İşlerine geçmiştir. Çorum Kazasının il statüsüne getirilmesinden dolayı Hicri 7 Saf'er 1311 senesinden (M.20 Ağustos 1893) Hicri 13 Muharrem 1312 senesine kadar (M.17 Temmuz 1894) 625 kuruş yarım maaş ile Çorum Sancağı Yazı İşleri Müdüriyetinde ve Meclis İdaresi Başkitabetinde görev almıştır.

Başkitabet görevinde bulunurken ilaveten İskilip Kazasına yerleştirilecek olan muhacirlerin iskân edilmesinde görev almıştır. Ayrıca bu iskân memuriyeti sırasında İskilip Kazası Aşar vergisi tahsildarlığıda yapmıştır. Hicri 6 Cemaziyelevvel 1307 senesinde (M. 29 Aralık 1889) 3.dereceden rütbe almıştır. Halil Rüştü Efendi, Hicri 1314 senesinde (M.1896) Çorum Yazı İşleri Müdürlüğünde ki memurluk görevinden 1125 kuruş maaş almıştır. Hicri 1327 senesinde (M.1908/1909) ise Duyun-ı umumi gereğince maaşı 1250 kuruş olarak belirlenmiştir.

Halil Rüştü Efendi, Çorum'un yerlisinden olması hasebiyle Mülkiye Müfettişliği görev yerini değiştirme kararı olarak Halil Rüştü Efendi'yi Rumi 12 Temmuz 1312 tarihinde (M.24 Temmuz 1896) 1350 kuruş maaşla Yozgat Sancağı Yazı İşleri Müdürlüğü kalemine nakil edilmiştir. Rumi 20 Nisan 1313 tarihinden (M.3 Mayıs 1897) Hicri 1324 tarihine kadar Yozgat'ta

aynı maaşla görevine devam etmiştir. Burada rahatsızlanmış ve tedavi için bir ay izin verilerek Çoruma gönderilmiştir. Rumi 20 Teşrin-i evvel 1324 senesinde (M.1 Kasım 1908) 1125 kuruş maaşla Çorum Yazı İşleri kalemine nakil edilmiş ise de 2.sınıf 2.dereceden rütbe verilerek ve maaşı 1250 kuruşa çıkarılmıştır. Rumi 21 Eylül 1326 senesinde (M.4 Ekim 1910) Yozgat görevine geri tayin edilmiştir. Altmış beş yaşında emekliye sevk edilmiştir.

Rumi 13 Mayıs 1329 tarihinde (M.26 Mayıs 1913) yerine memur tayin edilmiştir. Rumi 15 Kanun-i evvel 1323 (M.28 Aralık 1907), Rumi 19 Kanun-i evvel 1323 (M.1 Ocak 1908) ve Rumi 7 Mayıs 1327 tarihine (M.20 Mayıs 1911) kadar almış olduğu maaş zammı ve Rumi 2 Nisan 1328 tarihinden (M.15 Nisan 1912) Rumi 19 Nisan 1328 tarihine (M.2 Mayıs 1912) kadar yapmış olduğu Yozgat Sancağı Mutasarrıflık vekaletinde birinci defası için 139 kuruş ve ikinci defa için 771 kuruş maaştan istifade ettiği Yozgat Meclis İdaresi'nin Rumi 21 Teşrin-i evvel 1316 (M.3Kasım 1900), Rumi 1 Eylül 1326 (M.14 Eylül 1910) ve 28 Eylül 1326 tarihli (M.11 Ekim 1910) mazbatalarıyla Ankara Vilayeti'nin Rumi 18 Haziran 1329 tarihli (M.1 Temmuz 1913) yazışmasına ek olarak gönderilen Rumi 12 Mayıs 1329 tarihli (M.25 Mayıs 1913) hizmet süresi cetveli ve Yozgat ile Çorum Mutasarrıflıkları'nın Rumi 13 Mayıs 1329 (M.26 Mayıs 1913) ve Hicri 7 Cemaziyelevvel 1329 (M.6 Mayıs 1911) yazışmasından anlaşılmıştır. İsmi geçen mazbatalar ve rütbe nişanı aynen görülüp iade edilmiştir. Rumi 21 Eylül 1329 (M.4 Ekim 1913)

Mehmet Faik Efendi (DH.SAİD 85/131)

Esnaftan Çorumlu Hasan Ağa'nın oğludur. Hicri 1285 senesinde (M.1868/1869) Çorum Kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Çorum rüştiyesinde Arapça gramer, Farsça Gülistan kitabını, geometri ve coğrafya derslerini okumuştur. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1312 senesinde (M.1894/1895) 28 yaşında iken Telgraf ve Posta Müdürlüğü eşya kalemine stajyer olarak girmiştir. Hicri 1314 senesinde (M.1896/1897) İstanbul postanesine damga memuru olarak tayin edilmiştir. Görevi Telgraf ve Posta Bakanlığı tarafından tasdik edilmiştir. Memuriyeti Telgraf ve Posta bakanlığı sicil ve muhasebe kalemlerine kayıtlıdır. Nüfus belgesi aynen görülüp kendisine iade edilmiştir. Hicri 6 Muharrem 1317 (M.17 Mayıs 1889) / Rumi 5 Mayıs 1315 (M.17 Mayıs 1889) Mehmet Faik Efendi'nin maaşı Hicri 1316 senesinde (M.1898/1899) 265 kuruş, Hicri 1317'de (M.1899/1900) 280 kuruş olduğu Telgraf ve Posta Bakanlığı Sicil Şubesi'nin Hicri 19 Şevval 1317 tarihli (M.20 Şubat 1900) vukuat pusulasında gösterilmiştir. Hicri 1318 senesinde (M.1900/1901) 300 kuruş maaşla posta sevk muhabere yol memurluğuna geçmiştir. Rumi 11 Ağustos 1316 tarihinde (M.24 Ağustos 1900) maaşı 300 kuruş olduğu Sicil Şubesi'nin Hicri 29 Safer 1319 tarihli (M.17 Haziran 1901) vukuat pusulasında gösterilmiştir. Mehmet Faik Efendi'nin maaşının Hicri 18 Recep 1323 senesinde (M.18 Eylül 1905) 350 kuruş olduğu Rumi 16 Mayıs 1323 tarihli (M.29 Mayıs 1907) vukuat pusulasında gösterilmiştir.

Mehmet Şükrü Efendi (DH.SAİD 88/154)

Akmehmetzade demekle bilinen tüccardan Osman Ağa'nın oğludur. Hicri Muharrem 1285 senesi (M.Nisan/Mayıs 1868) başlarında Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum'da sıbyan ve rüştiye eğitimini tamamladıktan sonra medresede özel hoca'dan Farsça, Arapça nahiv (dilbilgisi), hesap derslerini görmüş ve Molla Cami, Hoca Hafız kitaplarını okuyarak medreseden mezun olmuştur. Güzel yazıda divanî yazabilmektedir. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1309 senesinde (M.1891/1892) 24 yaşında iken Çorum Sancağı Mal kalemine girmiştir. Buradan sonra Bidayet Mahkemesi kalemine nakil edilmiş Hicri 1312 senesinde (M.1894/1895) Çorum Vakıflar Müdürlüğüne stajyer olarak devam etmiştir. Hicri 25 Ramazan 1314 senesinde (M.1896) 200 mecdi kuruş maaşla Vakıflar Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir. Bu tarihten itibaren göreve başlamış görevini yerine getirebilecek yeterlilikte olduğu Çorum Mutasarrıflığı vekâleti tarafından tasdik edilmiştir. Çorum Sancağı Mal ve Bidayet Mahkemesi kalemleri ile Vakıflar Dairesinde stajyer olarak çalıştığı sürede hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığı, ayrıca tayin tarihi ve işe başlama tarihi Çorum İdare Meclisi'nin Rumi 7 Kanun-i sani 1302 (M.19 Ocak 1887) ve Rumi 14 Mart 1303 tarihli (M.26 Mart 1887) mazbatalarından anlaşılmıştır. İşe başlamasından sonra 200 kuruş olduğu Cihan İdaresinin Rumi 5 Kanun-i evvel 1313 tarihli (M.17 Aralık 1897) ve 1554 cihan ve 2635 tafsil numaralı kayıttan anlaşılmıştır. İsmi geçen mazbatalar, nüfus belgesi ve Hicri 16 Şaban 1302 (M.31 Mayıs 1885) ve Rumi 19 Mayıs 1301 tarihli (M.31 Mayıs 1885) Rüştiye diploması Vakıflar Dairesi'nin sicil-i ahval şubesinde kayıt altındadır. Hicri 20 Safer 1307 (M.16 Ekim 1889) / Rumi 16 Haziran 1315 (M.28 Haziran 1899)

Mehmet Şükrü Efendi'nin liyakatlı ve gayretli çalışmalarından dolayı Hicri 29 Rebiülahir 1318 tarihinde (M.26 Ağustos 1900) kendisine 3.dereceden rütbe verilmiştir. Rumi 2 Eylül 1316 senesinde (M.15 Eylül 1900) maaşı 250 kuruşa yükseltildiği Vakıf Dairesi'nin sicil şubesinin vukuat pusulasında gösterilmiştir. Mehmet Şükrü Efendi, dilekçe vererek başvurduğu Taşra Memuriyet Kaza İmtihan Komisyonunca sınava tabi tutulmuş ve başarılı olması hasebiyle Hicri 18 Şevval 1324 senesinde (M.5 Aralık 1906) Kayseri Sancağı Vakıflar Müdüriyeti vekâletine tayin olduğu Taşra Memuriyet İmtihan Komisyonunun Rumi 20 Teşrin-i sani tarihli mazbatalarından anlaşılmış ve sicil şubesi'nin Rumi 9 Kanun-i evvel 1322 tarihli (M.22 Aralık 1906) vukuat pusulasında gösterilmiştir.

Mehmet Şükrü Efendi Rumi 5 Mayıs 1323 tarihinde (M.18 Mayıs 1907) 500 kuruş maaşla Müdüriyete asil olarak tayin edildiği Rumi 20 Haziran 1323 tarihli (M.3 Temmuz 1907) vukuat pusulasında bildirilmiştir. Mehmet Şükrü Efendi'ye Rumi 10 Mart 1314 tarihinde (M.22 Mart 1898) Vakıflar İdare Meclisi'nin kararıyla üç ay kendisine izin verilmiştir bu süre 5 aya uzatılsa da memuriyete geri dönmemiştir. Hicri 10 Safer 1327 senesinde (M. 3 Mart 1909) azledilmiş olduğu Taşra Memuriyet Seçim Komisyonu'nun Rumi 26 Şubat 1324 tarihli (M.11 Mart 1909) mazbatasından anlaşıldığı Rumi 3 Mayıs 1325 tarihli (M.16 Mayıs 1909) vukuat pusulasıyla bildirilmiştir.

Osman Hilmi Bey (DH.SAID 95/100)

Kolağasızade demekle bilinen vefat etmiş olan Ali Ağa'nın oğludur. Hicri 1282 senesinde (M.1865/1866) Çorum Sancağına bağlı Sungurlu kasabasında doğmuştur. Sungurlu'da sıbyan mektebini bitirmiş ve medreseye giderek burada Arapça nahiv (dilbilgisi) ve birazda Farsça eğitimi görmüştür. Türkçe okuryazardır.

Hicri 20 Rebiülevvel 1296 senesinde (M.14 Mart 1879) 14 yaşında iken Mal ve Yazı işlerine stajyer olarak girmiştir. Hicri 3 Cemaziyelevvel 1297'de (M.13 Nisan 1880) 245 kuruş maaşla Sungurlu Aşar vergisi kalemine tayin olunmuştur. Rumi Ağustos 1296'da (M.1880) kurumun lağvıyla açıkta kalmıştır. Bu tarihten sonra Rumi 1 Temmuz 1297 senesine (M.13 Temmuz 1881) kadar fahri olarak Samanlı Nüfus kayıt memurluğunda çalışmıştır. Rumi 1 Mayıs 1298 senesinde (M.13 Mayıs 1882) 400 kuruş maaşla aynı nahiyenin aşar vergisi kalemine girmişse de buranın lağvıyla yine açıkta kalmıştır. Hicri 4 Cemaziyelevvel 1300 tarihinde (M.14 Mayıs 1882) 225 kuruş maaşla Sungurlu Kazası Bidayet Mahkemesi kalemine girmişse de kısa süre sonra 250 kuruş maaşla aynı kazanın ambar memurluğuna tayin olunmuştur. Rumi 16 Temmuz 1302'de (M.28 Temmuz 1886) aynı maaşla nüfus memurluğuna tayin edilmiştir. Rumi 1302 senesi (M.1886/1887) içerisinde askerlik görevi için çağrılmış bundan dolayı memuriyetinden ayrılmış ise de askerliği tehir ettirmiş ve Rumi Ağustos 1303'de (M.1887/1888) 250 kuruş maaşla Muhtaçlar Komisyonu kaleminde görev almış fakat aynı sene içinde askerlik vazifesine başlayarak çavuşluk rütbesine kadar terfi eylemiştir. Rumi 27 Teşrin-i sani 1309'da (M.9Aralık 1893) rediflik⁷⁴ sınıfına ayrılarak terhis edilmiştir.

74 İhtiyaç duyulduğunda geri hizmete çağrılan birliktir. Bu birliği 26-32 yaş arasındaki kişiler oluştururdu. Pakalın, a.g.e, s.21

Askerlikten sonra Hicri 1312 senesinde (M.1894) 250 kuruş maaşla 2.Daire Vergi ve Yazı İşleri kalemine girmiştir.

Mal, Yazı ve Vergi Tahsil Müdüriyetleri tarafından ve Maliye Bakanlığı tarafından gönderilen yazışmalarda Osman Hilmi Bey'in görevini layıkıyla yerine getirdiği beyan olunmuştur. Nüfus belgesi Sicil-i Ahval şubesinde görülüp kendisine iade edilmiştir. Askerlik tezkeresi, çalıştığı süre, maaş miktarı, görevden ayrılış tarihi; Sungurlu Kazası Meclis İdaresi'nin tasdik edilmiş mazbata suretleri kayıt pusulası ve Çorum Sancağı Meclis İdaresi'nin Rumi 23 Teşrin-i evvel 1312 tarihli (M.4 Kasım 1896) mazbata ve Ankara Vilayeti'nden cevaben yazılmış yazı ve tayin tarihi maaş miktarıyla ilgili Mabeyn Yazı ve Vergi Tahsil Dairesinin Rumi 6 Kanun-i evvel 1311 tarihli (M.18 Aralık 1895) tezkeresi ile biyografisi sicil kaydıyla mahfuzdur. Hicri 20 Muharrem 1318 (20 Mayıs 1900) / Rumi 16 Mayıs 1316 (M.29 Mayıs 1900)

Osman Hilmi Bey, Hicri 1316 senesinin rebülevveli'nin başlarında Rumi 8 Teşrin-i evvel 1314 (M.20 Ekim 1898) 1100 kuruş maaşla Sungurlu Kazası Mal Müdüriyeti Muavinliğine nakil olmuştur. İşe başladığı Maliye Sicil Şubesi'nin Rumi 5 Teşrin-i evvel 1315 tarihli (M.17 Ekim 1899) vukuat cetvelinde gösterilmiştir. Osman Hilmi Bey'in maaşı, Hicri 6 Recep 1315 senesinde (1 Aralık 1897) Rumi 25 Teşrin-i sani 1314 (M.7 Aralık 1898) 300 kuruşa yükseltildiği Maliye Sicil Şubesi'nin Rumi 11 Mayıs 1314 tarihli (M.23 Mayıs 1898) vukuat cetvelinde bildirilmiştir.

Abdulkadir Hayri Efendi (DH.SAİD 101/40)

Manifaturaesnafından Mehmet Hamdi Efendi'nin oğludur. Hicri 1289 senesinde (M.1872/1873) Çorum kasabasında doğmuştur. Çorum'da sıbyan ve rüştiye okullarını bitirerek Rumi 1 Temmuz 1304'te (M.13 Temmuz 1888) iyi derecede diploma almıştır.

Hicri 1306 recebinde (M.Temmuz 1888/1889) 17 yaşında iken Çorum Sancağı Ziraat Bankası şubesinde stajyer olarak girmiştir. Rumi 24 Eylül 1316 senesinde (M.7 Ekim 1900) 250 kuruş maaşla aynı şubenin memur yardımcılığı görevine getirilmiştir. Abdulkadir Hayri Efendi, Hicri 21 Ramazan 1315 senesinde (M.13 Şubat 1898) maaşı 300 kuruşa yükseltilerek aynı şubenin veznedarlık görevine getirilmiştir. 25 Cemaziyelevvel 1318 senesinde (M.20 Eylül 1900) 400 kuruş maaşla İskilip Ziraat Bankası muhasebe kalemine nakil edilmiştir. Çorum Ziraat Bankası müfettişlerinin yaptığı incelemelerde; İskilip şubesinde tutulan kayıtların tahrif edilerek 1000 kuruşun zimmete geçirilmesi olayı dâhilinde Abdulkadir Hayri Efendi, şube memuru ile birlikte zanlı olarak görülmüş ve 19 Rebiülevvel 1319'da (M.6 Temmuz 1901) görevinden alınmıştır.

Çorum Ziraat Bankası Müfettişliği tarafından açılan soruşturma neticesinde; kasa defterine noksan geçen 1000 kuruşun aslında kasti bir neden olmadığı eksikliğin yanlışlıktan kaynaklandığı ortaya çıkmış ve defterler üzerinde herhangi bir silinti veya oynama olmadığı görülmüştür. Haklarında açılan mahkemece, zanlıların Yozgat yolu üzerinde, Nafia komisyonunun aldığı yanlış bir kararla, ihale usulü ile yaptırılan köprülerden dolayı gönderilen 2000 kuruşun tasarruf edilen kısmının Abdulkadir Hayri Efendi tarafından hazineye gönderildiği ve hiçbir suretle zimmetine geçirmedeği anlaşılmış Rumi 19 Tem-

muz 1319 tarihinde (M.1 Ağustos 1903) yaptığı dikkatsizliğin cezası olarak açıkta kaldığı süre kâfi görülerek beraatına karar verilmiştir.

Memuriyet hakkı geri verilen Abdulkadir Hayri Efendi, 300 kuruş maaşla Kırşehir Sancağı Ziraat Bankası muhasebe kalemine tayin edilmiştir. Hicri 15 Zilhicce 1323 tarihinde (M.10 Şubat 1906) Amasya Ziraat Bankası şubesinde memur muavinliğine atanmış Hicri 4 Zilhicce 1327 tarihinde (M.17 Aralık 1909) ise Merzifon Ziraat Bankası muhasebe kalemine nakil edilmiştir. Maaşı Rumi 1 Kanun-i evvel 1323 tarihinde (M.14 Aralık 1907) 500 kuruşa çıkarılmış Rumi 12 Mayıs 1328 tarihinde (M.25 Mayıs 1912) 600 kuruş maaşla Antalya Ziraat Bankası muavinliğine getirilmiştir. Hizmeti boyunca işleme tabi tuttuğu 27600 kuruş ilişiginden başka hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığına dair Meclis Heyeti'nin mazbataları idarede bulunmaktadır. Kendisine ait muhasebe defteri içeriği Genel Müdürlüğün Rumi 5 Mayıs 1329 tarihli (M.18 Mayıs 1913) vukuat pusulasında bildirilmiştir. Rumi 15 Teşrin-i evvel 1329 (M.28 Ekim 1913)

Abdulkadir Tahsin Efendi (DH.SAID 100/208)

Çorum Mal Müdürlerinden vefat etmiş olan Hamdi Efendi'nin oğludur. Hicri 1 Recep 1289 senesinde (M.4 Eylül 1872) Çorum'un Hacı Yusuf Mahallesinde doğmuştur. Sıbyan ve rüştiye mekteplerini bitirdikten sonra Çorum Ulu Camii medresesinde Arapça, Farsça ve Edebiyat derslerini görerek mezun olmuştur. Türkçe okuryazardır.

Hicri 21 Cemaziyelahir 1312 senesinde (M.20 Aralık 1894) 150 kuruş maaşla Çorum Sancağı Yazı İşleri kalemi kâtipliğine tayin edilmiştir. Hicri 1300 tarihinde (M.1882/1883) yine

aynı kurum içerisinde 150 kuruş maaşla evrak memurluğuna getirilmiştir. Hicri 20 Zilhicce 1314 senesinde (22 Mayıs 1897) 250 kuruş maaşla kayıt memurluğuna tayin edilmiş ve bu memurluğuna ilaveten fahri olarak Vakıflar komisyonu azalığında getirilmiştir. Abdulkadir Tahsin Efendi'nin görevini yerine getiren ve gayretli bir kişi olduğu Çorum Yazı İşleri Müdürlüğüyle Çorum Mutasarrıflığı'nın tasdikine binaen Ankara Vilayetinden tasdik edilmiştir. Nüfus belgesi, okul ve medrese diplomaları ve bulunduğu memuriyetlerle ilgili Vilayet Meclis İdaresi'nin tasdik edilmiş mazbata suretleri biyografisi olan terceme-i hal varakasıyla birlikte asılları kaydedilmiştir. Hicri 24 Recep 1318 (M.17 Kasım 1900) / Rumi 14 Teşrin-i sani 1312 (M.26 Kasım 1896)

Mehmet Tevfik Efendi (DH.SAİD 96/190)

Kadızafe demekle bilinen, vefat etmiş olan Abdülhamit Efendi'nin oğludur. Hicri 1285 senesinde (M.1865/1866) Osmancık kasabasında doğmuştur. Özel hocadan Arapça, Farsça derslerini görmüş Türkçe okuryazar ve Kürtçe konuşabildiği terceme-i hal varakasında kayıtlıdır. Rumi 22 Eylül 1303 tarihinde (M.4Ekim 1887) 500 kuruş maaşla Sason Niyabetine (Kadı vekilliği) tayin edilmiştir. Rumi 16 Mart 1310'da (M.28 Mart 1894) istifa ederek görevinden ayrılmış Rumi 5 Ağustos 1310 tarihinde (M.17 Ağustos 1894) yine aynı maaşla Bitlis Vilayeti ve Eruh Kazasının kadı vekilliği görevi kendisine verilmiştir.

Sason Kazası Kadı vekilliğinde bulunmuş olduğu istihdam süresi, almış olduğu maaş, görev yerinden ayrılışı ile ilgili bilgilerle Eruh Kazası kadı vekilliğinde bulunduğu istihdam süresi, almış olduğu maaş, tayin tarihi ile ilgili Rumi

25 Nisan 1309 tarihli (M.7 Mayıs 1893) seçim komisyonu suretleri Bab-ı valayı fetva sicil şubesinde bulunmaktadır. Hicri 24 Recep 1318 (M.17 Kasım 1900) / Rumi 14 Teşrin-i sani 1312 (M.26 Kasım 1896)

Haralambos Efendi (DH.SAİD 107/205)

Mihail adlı kişinin oğludur. Devlet-i âliyye'nin Rum milletindedir. Hicri 1287 senesinde (M.1870/1871) Ankara Vilayeti Sungurlu Kazasında doğmuştur. Sungurlu Rum sıbyan mektebini bitirdikten sonra Yozgat Sancağı Rum rüştiyesinde Arapça ve Türkçe nahiv derslerini görmüştür. Türkçe ve Rumca okuyup yazabilmektedir.

Bir müddet ticaretle uğraştıktan sonra Hicri 1315 senesinde (M.1897/1898) Sungurlu Kazası Maliye kalemine stajyer olarak girmiştir. Hicri 8 Muharrem 1317 senesinde (M.19 Mayıs 1899) 360 kuruş maaşla Sungurlu kazası veznedarlık görevine tayin edilmiştir. Rumi 5 Mayıs 1317'de (M.18 Mayıs 1901) kanun gereği bu kazadaki görev süresi dolduğundan görev yerinden ayrılmış Rumi 24 Temmuz 1318'de (M.6 Ağustos 1902) 486 kuruş maaşla İzmit Sancağı Merkez veznedarlık görevine tayin edilmiştir. Nüfus belgesi, istihdam müddeti ve maaş miktarıyla hiçbir surette zimmetle ilişkisi olmadığı Kaza Meclis İdaresi, İl Meclis İdaresi ve Vilayet Meclis İdaresi'nin Rumi 28 Mayıs 1317 (M.10 Haziran 1901) ve Rumi 4 Haziran 1317 tarihli (M.17 Haziran 1901) mazbatalarının tasdikli suretleri, Maliye Genel Muhasebesi'nin Rumi 18 Kanun-i sani 1318 (M.31 Ocak 1903) ve Mabeyn Muhasebesi'nin Rumi 3 Kanun-i evvel 1318 (M.16 Aralık 1902) ilmuhaberleri terceme-i hal varakasıyla birlikte şubede bulunmaktadır. Rumi 21 Haziran 1322 (M.4 Temmuz 1906) ve Rumi 18 Eylül 1320

(M.1 Ekim 1904).

Tayin edildiği tarihten itibaren Rumi 18 Ağustos 1320'ye (M.31 Ağustos 1904) kadar görevine burada devam etmiştir. Rumi 23 Teşrin-i evvel 1322 tarihli (M.31 Ekim 1904) Maliye sicil şubesinin pusulasında Haralambos Efendi'nin, Hicaz Demiryolu ve emekli aidatları gibi aidatlardan hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığı kayıt edilmiştir. Haralambos Efendi, Rumi 24 Teşrin-i sani 1326'da (M.7 Aralık 1910) 700 kuruş maaşla Tırnova (Bulgaristan) Bidayet Mahkemesi azalığına tayin edildiği Adliye Sicil Şubesinin Rumi 2 Haziran 1327 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.

Yusuf Ziyaeddin Efendi (DH.SAİD 103/198)

Veysi Ağa'nın oğludur. Namı Burhanzade'dir. Rumi 6 Eylül 1289 senesinde (18 Eylül 1873) Çorum'da doğmuştur. Sıbyan ve rüştiye mekteplerini bitirerek diplomalarını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 6 Ramazan 1309 senesinde (M.4 Nisan 1892) 19 yaşında iken stajyer olarak Yıldız Sarayı Hastanesi kalemine girmiştir. Hicri 1310 senesinde (M.1892/1893) 120 kuruş olan maaşı 150 kuruş olmuştur. Rumi 18 Haziran 1316 senesinde (M.1 Temmuz 1900) görevinden istifa ederek stajyer olarak Çorum Sancağı Yazı işleri ve Tapu Dairesine girmiş Rumi 1 Teşrin-i evvel 1316 (M.14 Ekim 1900) senesinde 180 kuruş maaş almıştır.

Çorum Sancağı Tapu Dairesi tarafından memuriyeti tasdik edilmiştir. Hastane kaleminde bulunmuş olduğu istihdam süresi, almış olduğu maaş miktarı ve görevden ayrılış tarihi Hastane Başkalemi'nin Rumi 27 Şubat 1313 tarihli (M.11

Mart 1898) tezkiresinde gösterilmiştir. Hicri 1319 senesinden (M.1901/1902) 22 Safer 1320 senesine (M.31 Mayıs 1902) kadar 76 kuruş zam ile Çorum Tapu Dairesi başkalemi vekâletinde bulunduğu ve bu süre içerisinde hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığı Çorum Sancağı Meclis idaresinin Rumi 4 Eylül 1318 tarihli (17 Eylül 1902) mazbatasında kayıtlıdır. Yusuf Ziyaeddin Efendi, Tapu İdaresinin yaptığı 2.sınavlara girerek 3.sınıf tapu memuriyetine getirilmiş ve Rumi 17 Teşrin-i sani 1318 senesinde (M.30 Kasım 1902) 380 kuruş maaşla Karahisar-ı sahip (Afyonkarahisar) Tapu dairesi başkalemine tayin edilmiştir. Rumi 14 Kanun-i sani 1318 tarihinden (M.27 Ocak 1903) Rumi 25 Mayıs 1323 tarihinde (M.7 Haziran 1907) kadar Karahisar-ı sahip Tapu kaleminde bulunduğu sürede hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığı İl Meclis İdaresi'nin Rumi 23 Mayıs 1323 tarihli (M.5 Haziran 1907) mazbatasının tasdik edilmiş suretiyle Tapu Dairesi sicil şubesinin Rumi 21 Kanun-i evvel 1322 (M.3 Ocak 1907), Rumi 6 Haziran 1323 (M.19 Haziran 1907) ve Rumi 23 Temmuz 1323 tarihli (M.5 Ağustos 1907) vukuat pusulasında gösterilmiştir. Hicri 9 Rebiülevvel 1325'te (M.22 Nisan 1907) 400 kuruş maaşla Manastır Vilayeti Tapu Dairesi Başkalemine nakil edilmiştir.

Ahmet Ramiz Efendi (DH.SAİD 112/164)

Ethemefendizade İzzet Efendi'nin oğludur. Hicri 1265 senesinde (M.1848) Ankara Vilayetine bağlı Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum medresesinde mantık, Arapça ve Farsça'dan Hafız divanına kadar dersleri görmüştür. Türkçe okuryazardır.

Hicri 10 Zilhicce 1286'da (M.13 Mart 1870) 200 kuruş maaşla Tophane Devlet Matbaası kalemine tayin edilmiştir.

Hicri 19 Zilhicce 1287'de (M.12 Mart 1871) 290 kuruşla veznedarlık görevine getirilmiş ise de sonradan 416 kuruş maaşı olan Ergani Maden kalemine toplam 707 kuruş maaşla nakil edilmiştir. Maaşı 10 Muharrem 1290 senesinde (M.10 Mart 1873) 1000 kuruşa yükseltilmiş daha sonra ayriyeten kendisine Keban Madeni muhasiplik görevinin de verilmesiyle maaşı 1425 kuruşa çıkarılmıştır. Ahmet Ramiz Efendi, bu görevlerinin yanında 575 kuruş maaşla Ergani Sancağı Mal muhasebeciliği ilaveten kendi sorumluluğuna verilmiştir. Ayrıca Rumi 21 Temmuz 1295 tarihinde (M.2 Ağustos 1879) Milli Aşireti ve Karakeçili aşiretleri arasında meydana gelen olayda tahkikat ve soruşturmanın yürütülmesi için Siverek Kazası dâhilinde bulunan Uzuntırpan mahallinde kurulan komisyonda da görev almıştır. Hicri 2 Zilkade 1297 senesinden (M.6 Ekim 1880) 20 Şaban 1298'e (M.18 Temmuz 1881) kadar 800 kuruş zam ile Maden müdür vekâletinde bulunmuştur. Rumi 5 Nisan 1298 tarihinde (M.17 Nisan 1882) her iki muhasiplik görevinden de 2500 kuruş maaş almaktadır; fakat muhasebelerin ayrılması ve diğer memurun tayin olunmasıyla beraber Ahmet Ramiz Efendi, diğer memurun gelmesine kadar yarı maaşla vekâleten göreve devam etmiştir.

Rumi 22 Nisan 1309 tarihinde (M.4 Mayıs 1893) 3500 kuruş maaşla Bulgardağı Madeni müdürlüğüne nakil edilmiş ise de kurum ilga edilmeden önce Rumi 23 Haziran 1309 tarihinde (M.5 Mayıs 1893) 4000 kuruş maaşla Orman ve Maden Bilgi edinme müfettişliğine tayin edilmiştir. Maaşı, Rumi 1 Mart 1313 tarihinde (M.13 Mart 1897) 3600 kuruşa indirilmiştir. Hicri 28 Zilkade 1320 tarihinde (26 Şubat 1903) Orman ve Maden Ziraat Bakanlığı tarafından genel Müfettişlik görevine getirilmiştir. Yine Hicri 1320 senesinde (M.1902/1903) 1.sınıf 2.dereceden kendisine rütbe verilmiştir. Ahmet Ramiz Efendi'nin memurluğu süresince aldığı maaş,

zam, görevinden ayrılması ve işe geri girişi, tayini, gayretli ve liyakatli bir şekilde çalışması ve Karakeçili aşiretinin ıslahı konusunda yaptığı hizmetler; Orman ve Maden Ziraat Bakanlığı muhasebesi, Ergani Maden Sancağı meclis İdaresi ve Diyarbakır Vilayeti Komiserliğinin sicil-i ahval komisyonuna göndermiş oldukları mazbatalardan anlaşılmıştır. Ahmet Ramzi Efendi'ye Hicri 14 Şaban 1325 senesinde (M.22 Eylül 1907) 1.dereceden mecidi nişan verilmiştir. Rumi 1 Temmuz 1324'te (14 Temmuz 1908) memur çıkarılmalarından dolayı belirlenen maaşla Amasya şubesine tayin edilmiştir.

Mehmet Kadri Efendi (DH.SAİD 110 /220)

Askeriye'den Miralay İbrahim Bey'in oğludur. Hicri 1278 senesinde (M.1861) Çorum'da doğmuştur. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Çorum Ulu Camii medresesinde Arapça ve Farsça derslerini görmüştür. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1292 senesinde (M.1874/1875) stajyer olarak Çorum Mal ve Yazı İşleri kalemine girmiş Hicri 1295 senesi sonlarında (M.1878/1879) ise Çorum Tapu kalemine nakil edilmiştir. Burada 1,5 sene çalıştıktan sonra Yazı işlerine geri dönmüş ve Hicri 1302 senesinde (M.1884/1885) 350 kuruş maaşla Vergi kalemi üçüncü sınıf yazıcılığına tayin edilmiştir. Mehmet Kadri Efendi, Hicri 6 rebiülevvel 1305 senesinde (M.22 Kasım 1887) 400 kuruş maaşla Trabzon Tapu Dairesi başkalemine tayin edilmiştir. 16 Rebiülahir 1309 senesinde (M.20 Ekim 1891) 760 kuruş maaşla terfi edilerek Burdur Sancağı Tapu memurluğuna tayin edilmiştir. Hicri 1310 senesinde (M.1892/1893) İstanbul Reji Müdürlüğü⁷⁵ Başkalemine 1250 kuruş maaşla tayin edildiğinden Burdur Sancağın da

75 Bugünkü Tekel İdaresi

ki görevinden ayrılmıştır. 8 Zilkade 1310 tarihinde (M.24 Mayıs 1893) 4.sınıf rütbe verilerek maaşı 1500 kuruşa çıkarılmıştır. Rumi 20 Nisan 1312 tarihinde (M.2 Mayıs 1896) 760 kuruş maaşla Kayseri Tapu dairesi memurluğuna tayin edilmiştir. Rumi Mart 1312'de (M.1896) maaşı 684 kuruşa düşürülmüştür.

Mehmet Kadri Efendi'nin hakkında Trabzon Tapu Dairesi başkalemünde bulunduğu sırada kendisiyle ilgili bir tahkikat yapılmıştır. Tapu dairesinde memur olan Hacı Lütfullah Efendi'nin İstanbul'a gitmesi ve geri gelene kadar vekâleten görev Mehmet Kadri Efendi'ye verilmiştir. Bu sırada Maçka Nahiyesi tapu kalemi hâsılatı 5716 kuruştan bazı eksilmeler olduğu Hacı Lütfullah Efendi tarafından vilayet merkezine bildirilmiştir. Hacı Lütfullah Efendi'nin bu bildirimine bakılarak dava ve meclis idaresinden bir tahkikat gerekmiş ise de Mehmet Kadri Efendi'nin dilekçesi ve teslim ettiği paranın kayıtlarını Tapu hesap defterinde gösterip ispat etmesi üzerine Hacı Lütfullah Efendi, durumu yeniden vilayete bildirerek herhangi bir soruşturma veya davaya gerek olmadığını bildirmiştir. Bunun üzerine Mehmet Kadri Efendi'nin hiç bir suretle zimmitle ilişiği olmadığı belirtilmiştir.

Mehmet Efendi (DH.SAİD 103/121)

Çorum ahalisinden Ahmet Ağa'nın oğludur. Hicri 1273 senesinde (M.1856) Çorum'da doğmuştur. Sıbyan mektebini bitirmiştir fakat diploması yoktur. Türkçe okuyabilmektedir.

Rumi 1 Mart 1296 senesinde (M.13 Mart 1880) 190 kuruş maaşla Belediye 4.daire ahır memurluğuna tayin olunmuştur. 28 Rebiülahir 1305 senesinde (M.13 Ocak 1888) 380 kuruş maaşla başamelelik görevine getirilmiş sonra Rumi

1 Mart 1308'de (M.13 Mart 1892) 500 kuruş maaşla temizlik işlerine memur edilmiştir. Hicri 28 Zilkade 1310 senesinde (M.13 Haziran 1893) 110 kuruş zam alarak maaşı 800 kuruşa yükseltilmiştir. Hicri 23 Recep 1313 senesinde (M.9 Ocak 1896) 4.dereceden Osmanî ve Hicri 1317 senesinde yine aynı dereceden Mecidî nişan verilmiştir. Hicri 1319 senesinde (M.1901/1902) yapılan düzenleme ile maaşı 720 kuruşa düşürülmüştür.

Hafız Muhyiddin Efendi (DH.SAİD 119/83)

Hacı Mehmet Efendi'nin oğludur. Hicri 1297 senesinde (M.1879/1880) Ankara vilayeti Çorum kasabasında doğmuştur. Çorum Sancağı sıbyan ve rüştiye mekteplerinde ki gerekli dersleri tahsil ederek diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1313 senesinde (M.1895/1896) Çorum Telgraf ve Posta merkezine stajyer olarak girmiştir. Hicri 5 Zilkade 1315 senesinde (M.28 Mart 1898) Erzurum Vilayetine bağlı Tutak Kazası Telgraf ve Posta merkezinde resmi evrak işleri ile ilgili memur edilmiş Hicri 15 Zilhicce 1319 senesine (M.25 Mart 1902) kadar 250 kuruş yarım maaşla burada çalışmıştır. Rumi 14 Mart 1318 tarihinde (M.27 Mart 1902) geçici olarak 250 kuruş maaşla Selanik Telgraf ve Posta merkezi haberleşme memuriyetine tayin edilmiştir. Hafız Muhyiddin Efendi, 15 Zilkade 1320 senesinde (M.13 Şubat 1903) Telgraf ve Posta Bakanlığı memur seçim komisyonu tarafından Kosova vilayetine tayin edilmiştir. Hicri 16 Cemaziyelevvel 1321 senesinde (M.10 Ağustos 1903) 350 kuruş geçici maaşla Selanik'te memurluğa geri dönmüş ise de 22 Cemaziyelevvel 1322 senesinde (M.4 Ağustos 1904) 600 kuruş maaşla Trablusgarp

Vilayetine bağlı Gadva'ya (Libya/Fizan) yeminli görev olarak Telgraf ve Posta merkezi muhasebe memurluğuna tayin edilmiştir.

Mehmet Rüştü Efendi (DH.SAİD 120/222)

Vefat etmiş olan Halil Efendi'nin oğludur. Hicri 1266 senesinde (M.1849/1850) Ankara Vilayetine bağlı Sungurlu kasabasında dünyaya gelmiştir. Sıbyan mektebini burada bitirdikten sonra medresede biraz Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1287 senesinde (M.1870/1871) stajyer olarak Sungurlu kasabası Tapu kalemine sonra Yazı İşleri kalemine girmiştir. Hicri 26 Zilhicce 1292 senesinde (M.23 Ocak 1876) aidatla Sungurlu Tapu kalemine tayin edilmiştir. Hicri 1300 senesinde (M.1882/1883) görevinden ayrılmış görev süresince 1470,20 para aidat almış ve 3 ay kadar maaşla Yazı İşleri refakatinde bulunmuştur. Hicri Safer 1300 senesinden Hicri 1 Recep 1302'ye kadar (M.16 Nisan 1885) 500 kuruş maaşla Samsun Ambar memuriyetinde bulunmuştur. Rumi 11 Eylül 1306 senesinde (M.23 Eylül 1890) 125 kuruş maaşla Sungurlu Kazası takas kalemine tayin edilmiş ve maaşına 227 kuruş zam yapılarak yine ismi geçen yerin nüfus memurluğuna nakil edilmiştir.

Mehmet Rüştü Efendi, hiç bir suretle zimmetle ilişkisi olmamış ayrıca görevini layıkıyla yerine getirmiş kendisi hakkında hiçbir şikâyet söz konusu olmamıştır. Rumi 1 Mayıs 1320'de (M.14 Mayıs 1904) 250 kuruş maaşla nüfus memurluğu görevine devam etmiştir. Rumi 1 Şubat 1320 senesinde (M.14 Şubat 1905) vefat etmiştir.

İbrahim Ethem Efendi (DH.SAİD 125/179)

Sungurlu rüştiye kapıcısı Osman Efendi'nin oğludur. Hicri 1284 senesinde (M.1867/1868) Sungurlu'da doğmuştur. İstanbul'da (Circir ?) mahallesine bağlı Taşşilte'de sıbyan mektebini bitirdikten sonra Fatih Camii civarında bulunan Yahya Tevfik Efendi medresesinde Gümülcelneli Ali Rıza Efendi'den ders görmüştür. Daha sonra buradan ayrılarak eğitimine Çiçekpazarı Rüştiyesinde devam etmiş orta derecede diplomasını almıştır. Türkçe okuyup yazdığı gibi Arapça, Farsça ve Fransızca'yı da bilmektedir.

Hicri 21 Rebiülahir 1304 senesinde (M.17 Ocak 1887) 380 kuruş maaşla rüştiye mektebi 2.müdür yardımcılığına atanmıştır. Hicri 26 Safer 1305 senesinde (M.13 Kasım 1887) 2.dereceden öğretmenliğe geçerek 200 kuruş maaşla aynı okulun matematik öğretmenini olarak tayin edilmiştir. Bu görevine ilave olarak Eyüp Rüştiyesinde de derslere girmiştir. Hicri 14 Şaban 1309'da (M.14 Mart 1892) aynı maaşla Unkapanı Rüştiyesi matematik öğretmenliğine oradan da Rumi 22 Mart 1310'da (M.3 Nisan 1894) Sultan Selim Rüştiye matematik öğretmenliğine tayin olunmuştur.

İbrahim Ethem Efendi'nin öğretmenlik görevini layıkıyla ve takdire şayan bir şekilde yerine getirdiği Milli Eğitim Bakanı Zühtü Paşa tarafından da tasdik edilmiştir. Rumi 1 Eylül 1322 (M.14 Eylül 1906)

Salih Sırrı Efendi (DH.SAİD 124/31)

Ömer Vasfi Efendi'nin oğludur. Hicri 1285 senesinde (M.1868) Sungurlu Kasabasında doğmuştur. Sungurlu Sıbyan Mektebini bitirdikten sonra mahalle medresesine devam eder-

ek Arapça ve Farsça görmüştür. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1299 senesinde (M.1881/1882) Sungurlu Kasabası Bidayet Mahkemesi kalemine stajyer olarak girmiştir. Hicri 19 Zilhicce 1304 senesinde (M.8 Eylül 1887) 200 kuruş maaşla Belediye Muhtaçlar komisyonu kalemine tayin edilmiştir. Rumi 20 Mart 1304 senesinde (M.1 Nisan 1888) komisyonun lağv edilmesiyle açıkta kalmıştır. Hicri 14 Rebiülahir 1310 senesinde (M.5 Kasım 1892) Sungurlu Bidayet Mahkemesi noter memurluğuna tayin edilmiştir. Hicri 1312 senesinde (M.1894/1895) görevinden ayrılarak 400 kuruş maaşla, maaşı Hicri 1315 senesinde 500 kuruş olmuştur, süreli olarak ağnam vergisi kalemine tayin olunmuşsa da kalemin lağv edilmesiyle yine açıkta kalmıştır. Hicri 27 Ramazan 1317 senesinde (M.29 Ocak 1900) Sungurlu Kazası Bidayet Mahkemesi 2.kalemindedir. 225 kuruş maaşla işe başlamıştır.

Mustafa Efendi (DH.SAİD 123/212)

Canbazzade Ali Ağa'nın oğludur. Rumi 1 Mart 1284 senesinde (M.13 Mart 1868) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum'da sıbyan ve rüştiye mekteplerini bitirerek Rumi 8 Mayıs 1302 tarihli (M.20 Mayıs 1886) diplomasını almıştır. Sonra kısa bir süre Çorum Ulu Camii medresesinde ders gördüğü ve Türkçe okuryazar olduğu belgelerinde kayıtlıdır.

Çorum Sancağı Muhasebe kalemine stajyer olarak girmiş ve Rumi 22 Teşrin-i evvel 1310 tarihinde (M.3 Kasım 1894) 100 kuruş maaşla muhasebe kayıt memurluğuna tayin edilmiştir. Rumi 19 Eylül 1319'da (M.2 Ekim 1903) maaşı 120 kuruş olmuştur. Rumi 23 Nisan 1320 senesinde (M.6 Mayıs 1904) 400 kuruş maaşla İskilip Kazası Mal Müdürlüğü muavinliğine atanmış ve 28 Nisan 1320'de (M.11 Mayıs

1904) göreve başlamıştır. İskilip Kazası Mal Müdürlüğü, Çorum Sancağı Muhasebe kalemi, Çorum Mutasarrıflığı, Ankara Vilayeti Defterdarlığı ve Ankara Valiliği'nin müştereken yazdıkları bildiriyle Mustafa Efendi'nin görevini layıkıyla yerine getirdiği tasdik olunmuştur. Ayrıca yine Ankara Vilayeti Meclis İdaresi'nin Rumi 20 Temmuz 1308 tarihli (M.1 Ağustos 1892) mazbatasıyla Mustafa Efendi'nin hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığı sicilinin temiz olduğu belirtilmiştir.

Hafız Ali Efendi (DH.SAİD 121/127)

Çiftçi Mehmet Ağa'nın oğludur. Hicri 1289 senesinde (M.1871/1872) Amasya Sancağına bağlı Osmanlı Kasabasında doğmuştur. Burada sıbyan ve rüştiye mekteplerini bitirdikten sonra medresede eğitim görerek Arapça nahiv (dilbilgisi), Farsça'da Gülistan kitabına kadar gelmiş bunların yanında fenn-i hesap ve coğrafya derslerini de görmüştür.

Hicri 6 Zilkaade 1310 senesinde (M.22 Mayıs 1893) 190 kuruş maaşla Şile Kazası Telgraf ve Posta Merkezi kayıt yardımcılığına tayin olunmuştur. Hicri 10 Rebiülevvel 1312 senesinde (M.11 Eylül 1894) kura yoluyla askere alınmıştır. Hicri 18 Safer 1313 senesinde (M.10 Ağustos 1895) Yunan Muhabere madalyası almış fakat 8 Rebiülahir 1313 senesinde (M.28 Eylül 1895) madalyasını kaybetmiştir. Askeriye'de Karadeniz Boğazı Telgraf Bölüğünde görev almış buradan da Yafa (İsrail) muhabere bölüğüne gönderilmiştir. Askerlik görevi Rumi 8 Eylül 1315'te (M.20 Eylül 1899) bitmiştir. Hicri 29 Recep 1318 senesinde (M.22 Kasım 1900) 250 kuruş maaşla Kudüs-î Şerif Telgraf ve Posta merkezi muhabere memurluğuna tayin edilmiştir. Hicri 1319 senesinde (M.1901) 1000 kuruş maaşla Hicaz Vilayetine bağlı Dar'ul-hamza

kalesine ve Medayin Salih (Suriye) Telgraf ve Posta merkezi müdürlük görevine atanmıştır.

Hafız Ali Efendi, Hicri 15 Rebiülevvel 1320 tarihinde (M.22 Haziran 1902) 630 kuruş maaşla acil suretle Halep Vilayeti (Suriye) Telgraf ve Posta merkezi müdür muavinliğine nakil edildiyse de 23 Şaban 1321 (M.14 Kasım 1903) ve Hicri 1322 senelerinde (M.1904/1905) İstanbul Hadımköy ve Çatalca Telgraf ve Posta merkezlerine geçici olarak 500 kuruş maaşla tayin edilmiştir.

Abdulfettah Efendi (DH.SAİD 127/125)

Vefat etmiş olan Mehmet Efendi'nin oğludur. Hicri 1252 senesinde (M.1836/1837) Çorum'da doğmuştur. Çorum'da sıbyan mektebini bitirdikten sonra İstanbul'a gitmiştir. İstanbul Beşiktaş medresesinde Osman bin Ali Haydar Efendi'den icazet almıştır. Ayrıca Öğretmen okulundan diploma aldığını fakat kaybettiğini ifade etmiştir.

Hicri 15 Recep 1286 senesinde (M.21 Ekim 1869) 34 yaşında iken 300 kuruş maaşla Surluca rüştiye mektebi 2.öğretmenliğine tayin edilmiştir. Hicri 2 Cemaziyelevvel 1287 senesinde (M.31 Temmuz 1870) maaşına 200 kuruş zam yapılmıştır. Abdulfettah Efendi'ye bu görevine ilaveten 250 kuruş maaşla matematik öğretmenliği de verilerek maaşı 750 kuruşa çıkmıştır. Hicri 1 Cemaziyelahir 1288 senesinde (M.18 Ağustos 1871) maaşı 712,5 kuruşa düşürülmüştür. Hicri 1 Cemaziyelevvel 1289'da (M.7 Temmuz 1872) matematik öğretmenliğine ek olarak Galata Rüştiye 2.öğretmenliğine tayin olunmuştur. Rumi 1 Eylül 1296 senesinde (M.13 Eylül 1880) genel olarak düşürülen memur maaşlarından dolayı Abdulfettah Efendi'nin de maaşı 568 kuruşa düşürülmüştür. Hicri

27 Cemaziyelahir 1299 senesinde (M.16 Mayıs 1882) Üsküdar Atmataş Rüştîye öğretmenliğine terfi edilmiş ve bu görevinin yanında kendisine matematik öğretmenliği de tahsis edilmesiyle maaşı 758 kuruşa yükselmiştir. Hicri 22 Cemaziyelevvel 1309 senesinde (M.24 Aralık 1891) 1000 kuruş maaşla, yeni yapılan Üsküdar Merkez Rüştîye müdürlüğüne terfi edilmiştir. Rumi 1 Mart 1313 senesinde (M.13 Mart 1897) maaşı 900 kuruşa indirilmiştir. Sicil dosyası Millî Eğitim Bakanı Zühtü Paşa tarafından tasdik edilmiştir.

Ahmet Hamdi Efendi (DH.SAİD 128/107)

Kabakçızade Ömer Ağa'nın oğludur. Hicri 1285 senesinde (M.1868/1869) Çorum'da doğmuştur. Çorum'da sıbyan ve rüştiye mekteplerini bitirmiş fakat diplomasını kaybetmiştir. Daha sonra Ulu Camii medresesinde bir miktar Arapça okumuştur. Türkçe okuyazardır.

Hicri 1301 senesinde (M.1883/1884) 16 yaşında iken Çorum Bidayet Mahkemesi kalemine stajyer olarak girmiştir. Hicri 2 Ramazan 1305 senesinde (M.13 Mayıs 1888) 150 kuruş maaşla Çorum Zabıta yazıcılığına tayin olunmuştur. Hicri 20 Safer 1309 senesinde (M.25 Eylül 1891) ismine askerlik kurası isabet etmesiyle görevinden ayrılarak askere gitmiştir. Askerde başçavuşluğa kadar yükselmiş ve Hicri 10 Cemaziyelahir 1312 senesinde (M.9 Aralık 1894) görevini tamamlayarak terhis olmuştur. Hicri 28 Ramazan 1313 senesinde (M.13 Mart 1896) 400 kuruş maaşla Ağnam vergisi kalemine tayin edilmiştir. Rumi 9 Eylül 1312 senesinde (M.21 Eylül 1896) 285 kuruş maaşla önce Osmancık kazası Bidayet Mahkemesi 2.kalemine tayin edilmişse de daha sonra memur komisyonu tarafından bir başka memurun yerine Sungurlu Kazası Bidayet Mahkemesine nakil edilmiştir.

Mesrat Efendi (DH.SAID 132/226)

Devlet-i aliyye'nin Ermeni milletinden olan Mesrat Efendi esnaftan Sungurlulu Aslancıyan Agop Ağa'nın oğludur. Hicri 1283 senesinde (M.1866/1867) Sungurlu'da doğmuştur. Ermeni Mahalle sıbyan mektebinde okumuştur. Türkçe ve Ermenice okuryazar.

Hicri 4 Recep 1303 senesinde (M.8 Nisan 1886) 20 yaşında iken Sungurlu Mal kalemine stajyer olarak girmiş Hicri 1305 senesinde (M.1887/1888) 100 kuruş maaşla Sungurlu Belediyesi veznedarlığına tayin edilmiştir. Hicri 1306 senesinde (M.1888/1889) maaşının düşük olması sebebiyle Hicri 21 Muharrem 1306 senesinde (M.27 Eylül 1888) görevinden istifa etmiş aynı ayın 22'sinde 200 kuruş maaşla İskilip Müdürlüğü Ali Baba Mahallesi kantarcılığına tayin edilmiştir. 1306 senesinin rebiülahirin'de (M.Aralık/Ocak 1888/1889) yine 200 kuruş maaşla Akçakoyunlu Mahallesi kantarcılığına alınmış burada 7,5 ay görev yapmıştır. Hicri 5 Cemaziyelahir 1307 senesinde (M.27 Ocak 1890)Yenili Müdüriyeti yazı işlerine tayin edilse de aynı senenin ramazan ayında 200 kuruş maaşla yine Akçakoyunlu Mahallesi kantarcılık görevine getirilmiştir. Hicri 15 Zilhicce 1307'de (M.2 Ağustos 1890) 250 kuruş maaşla Sarıkaya Mahallesi yazıcılığına nakil edilmiş ise de Hicri 29 Rebiülahir 1308 senesinde (M.12 Aralık 1890) Yenili Müdüriyetine nakil edilmiştir. Aynı senenin Recep ayında Kayseri Duyun-ı umumiye Müdüriyeti Aşar vergisi yazıcılığına tayin edilmiştir.

Mustafa Şevket Efendi (DH.SAİD 139/184)

Ahmet Ağa'nın oğludur. Hicri 1278 senesinde (M.1861/1862) Yozgat Sancağı Sungurlu Kazası Gazili kariyesinde doğmuştur. Gazili sıbyan mektebini bitirdikten sonra Sungurlu kasabasında medrese eğitimi almış burada biraz Arapça okumuştur. Sonra medrese eğitimine İstanbul'da devam etmiş bunun yanında Rüştîye Öğretmenliği Eğitimine de giderek iyi derecede diploma almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 20 Rebiülahir 1306 senesinde (M.24 Aralık 1888) 28 yaşında iken 572 kuruş maaşla İskeçe (Edirne) Rüştîye öğretmenliğine tayin edilmiştir. Rumi 1 Mart 1313 senesinde (M.13 Mart 1897) memur maaşlarında gidilen indirimlerden dolayı maaşı 500 kuruş olmuştur. Edirne Milli Eğitim Şube müdürlüğü tarafından Mustafa Şevket Efendi'nin görevini layıkıyla yerine getirdiği Milli Eğitim Bakanı Zühtü Paşaya iletilmiştir.

Rumi 8 Temmuz 1314 senesinde (M.20 Temmuz 1898) Sungurlu Rüştîye okuluna tayin edildiğinden İskeçe'de ki görevinden ayrılmıştır. Sungurlu'da göreve başlamıştır.

Fakat halkı hükümete karşı kıskırtmaktan dolayı uyarı almış yine de bu kıskırtmaya devam ettiği için Hicri 6 Şevval 1327 senesinde (M.21 Ekim 1909) memuriyetten azil edilmiştir. Mustafa Şevket Efendi, kendisine iftira atıldığını ve yıllarca Sungurlu'da görev yaptığını kendisinin tayin hakkının olmasına rağmen verilmediğini belirtmiş ve Ayaş'a naklini talep etmiştir. Ankara Milli Eğitim Şubesi Mustafa Şevket Efendi'nin Ayaş'a naklinin yapılamayacağını belirtmiş ve kendisinin azledilmesinden dolayı Emekli Sandığından bir miktar maaş almasına 21 Kanun-i evvel 1325'te karar vermiştir.

Mehmet Hilmi Efendi (DH.SAİD 139/247)

Bakkal Osman Ağa'nın oğludur. Hicri 2 Cemaziyelahir 1302 senesinde (M.19 Mart 1885) Çorum Kazasında doğmuştur. Çorum sıbyan ve rüştiye mekteplerini okuyarak ve Rumi 22 Temmuz 1313 senesinde (M.3 Ağustos 1897) diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 13 Rebiülahir 1315 senesinde (M.11 Eylül 1897) Çorum Sancağı Vergi kalemine stajyer olarak girmiştir. Hicri 14 Cemaziyelahir 1320 senesinde (M.18 Eylül 1902) 100 kuruş maaşla aynı kalemde defter yazıcılığına başlamıştır. Görevini layıkıyla yerine getirdiği, Çorum Vergi Muhasebesi ve Mutasarrıflığı tarafından bir pusulayla Maliye Bakanlığı'na gönderilmiştir.

Abdullah Efendi (DH.SAİD 141/148)

Vefat etmiş olan Hasan Ağa'nın oğludur. Hicri 1296 senesinde (M.1878/1879) Çorum Kazasında doğmuştur. Çorum sıbyanında ve rüştiyesinde tahsil görmüş Rumi 25 Haziran 1318 tarihinde (M.8 Temmuz 1902) iyi derecede rüştiye diploması almıştır.

Hicri 1314 senesinde (M.1896/1897) stajyer olarak İskilip Kazası mal kalemine girmiştir. Buradan sonra ağnam vergisi yazıcılığına geçmiştir. Hicri 13 Recep 1318 senesinde (M.6 Kasım 1900) 200 kuruş maaşla İskilip Ziraat Bankası veznedarlığına tayin edilmiştir. Hicri 17 Ramazan 1321 senesinde (M.7 Aralık 1903) aynı maaşla Maden Ziraat Bankası muhasebe yazıcılığına sevk edilmiştir. İskilip Kazası Kaymakamlığından ve Ziraat Bankası Genel Müdürlüğünden gönderilen yazışmalarda Abdullah Efendi'nin görevini

layıkıyla yerine getirdiği tasdik edilmiştir. Rumi 23 Haziran 1320'de (M.6 Temmuz 1904) 100 kuruş zam almıştır. Rumi 16 Kanun-i evvel 1321 tarihinde (M.29 Aralık 1905) 200 kuruş yarım maaşla İskilip Kazası Ziraat Bankasında istihdam edilmiştir. Görevi süresince hiçbir suretle zimmet olayıyla ilişkisi olmadığı meclis idare mazbatasıyla tasdik edilmiştir.

Mustafa Efendi (DH.SAID 146/28)

Belediye 4.dairesinde Nizamât memuru (Zabıta) Şükrü Ağa'nın oğludur. Hicri 1303 senesinde (M.1885/1886) Ankara vilayetine bağlı Osmancık Kazasında doğmuştur. İstanbul'da sıbyan mektebini bitirdikten sonra Beşiktaş Askeri Rüştiyesine devam ederek diplomasını almıştır.

Hicri 8 Muharrem 1323 senesinde (M.15 Mart 1905) stajyer olarak Matbah-ı asakir (Asker Yemekhanesi) idare kalemine girmiştir. Aynı senenin Şevval ayında 60 kuruş aylıkla kiler hademeliğine tayin edilmiştir. Hicri 12 Zilkade 1324 senesinde (M.28 Aralık 1906) ise 150 kuruş maaşla aynı görev yerinin yazıcılığına nakil edilmiştir. Mustafa Efendi Hicri 1328 senesinde (M.1910/1911) aynı maaşla erzak ambarına tayin edilmiş Rumi 26 Kanun-i evvel 1327'de (M.87 Ocak 1912) maaşı 400 kuruş Rumi 13 Nisan 1327'de (M.26 Nisan 1911) 500 kuruş olmuştur.

Ulvan Efendi (DH.SAID 151/70)

Esnaftan Mehmet Ağa'nın oğludur. Hicri 1299 senesinde (M.1881/1882) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum Rüştiyesinde tahsilini bitirerek Rumi 7 Temmuz 1315'te (M.19Temmuz 1899) diplomasını almıştır. Türkçe

okuryazardır.

İmtihanla Hicri 5 Cemaziyevvel 1326 senesinde (M.5 Haziran 1908) 200 kuruş maaşla Çorum Merkez Kazası müfredat kalemine tayin edilmiştir. Çorum Kazası Muhasebesi, Mutasarrıflık ve Maliye Bakanlığını tarafından yazılan mazbata ile Ulvan Efendi'nin vazifesini layıkıyla yerine getirdiği tasdik edilmiştir.

Mehmet Akif Efendi (DH.SAİD 149/145)

Tüccardan Ömer Efendi'nin oğludur. Hicri 1299 senesinde (M.1881/1882) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum'da sıbyan ve rüştiye mekteplerini tamamlayarak iyi derecede diploma almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 1322 (M.1903/1904) senesinde stajyer olarak Çorum Telgraf ve Muhabere dairesine görev almıştır. Hicri 15 Zilhicce 1323 senesinde (M.10 Şubat 1906) Erzurum Vilayetine bağlı Erzincan Kazasına tayin edilmiştir. Hicri 13 Zilhicce 1324 senesinde (M.28 Ocak 1907) görev yeri yeniden Kastamonu Vilayetine bağlı Çorum Telgraf ve Muhabere Dairesi olarak değiştirilmiştir.

Bekir Sıddık Efendi (DH.SAİD 148/45)

Tüccardan Mustafa Ağa'nın oğludur. Hicri 1288 senesinde (M.1870/1871) Çorum Kasabasında doğmuştur. Kasaba sıbyanı ve rüştiye mekteplerinde eğitimini tamamlayarak Rumi 19 Mayıs 1301 tarihinde (M.31 Mayıs 1885) diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 16 Şaban 1302 senesinde (M.31 Mayıs 1885) Çorum

Sancağı Vergi Kalemine maaşsız stajyer olarak girmiştir. Hicri 15 Ramazan 1312 senesinde (M.12 Mart 1895) 100 kuruş aylıkla aynı kurumun defter kayıtlığına tayin edilmiştir. Hicri 10 Cemaziyelahir 1320 senesinde (M.14 Eylül 1902) 250 kuruş aylıkla Vergi yazıcılığına nakil edilmiştir.

Mehmet Emin Efendi (DH.SAİD 146/111)

Mahmut Akif Efendi'nin oğludur. Hicri 1301 senesinde (M.1883/1884) Çorum Kasabasında doğmuştur. Kasaba sıbyan ve rüştiye mektebinde eğitimini tamamlayarak Rumi 7 Temmuz 1315'de (M.19 Temmuz 1899) iyi derecede diploma almıştır.

Bir müddet Ziraat Bankasında stajyer olarak çalışmıştır daha sonra Hicri 4 Rebiülevvel 1323 senesinde (M.9 Mayıs 1905) yazı işlerine ve hesap kayıtlarına yardımcı olması göreviyle 200 kuruş maaşla Mecitözü Ziraat Bankası'na tayin edilmiştir. Rumi 25 Ağustos 1321 (M.7 Eylül 1905) tarihinde 250 kuruş maaşla aynı banka şubesinin muhasebe yazıcılığına getirilmiştir.

Mehmet Emin Efendi, Hicri 1325 senesinde (M.1907/1908) 200 kuruş maaşla Çorum Ziraat Bankası Muhasebe yazıcılığına ikinci sefer nakil edilmiştir. Ayrıca görev süresince hiçbir surette zimmetle ilişkisi olmadığı Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü tarafından Rumi 11 Kanun-i evvel 1324 tarihli (M.24 Aralık 1908) yazışmasından anlaşılmıştır. Mehmet Emin Efendi, Hicri 14 Şevval 1326 senesinde (M.9 Kasım 1908) 500 kuruş maaşla Merzifon Ziraat Bankası muhasebe kalemine tayin olmuştur.

Mehmet Ulvan Efendi (DH.SAİD 151/244)

Muhacir Çerkezlerden Ali Bey'in oğludur. Hicri 1302 senesinde (M.1884/1885) Mecitözü kasabasında doğmuştur. Kasaba sıbyanı ve rüştiyesini bitirip Rumi 15 Temmuz 1312'de (M.27 Temmuz 1896) sıbyan, Rumi 2 Temmuz 1316'da (M.15 Temmuz 1900) rüştiye diplomasını almıştır. Bir müddet Ulu Camii medresesinde eğitim görmüş Arapça nahivden (dilbilgisinden) Molla Cami'ye, mantıktan Fenari'ye kadar okumuştur. Rumi 17 Mart 1323 tarihinde (M.30 Mart 1907) buradan icazetname almıştır. Türkçe okuryazardır ayrıca Rusça konuşabilmektedir.

Mecitözü Mal kalemine stajyer olarak girmiş sonra Rumi 1319 senesinde (M.1903/1904) 400 kuruş maaşla Mecitözü Kazası Ağnam vergisi tahsildarlığına tayin edilmiştir. Rumi 1320'den (M.1904/1905) 1322'ye (M.1906/1907) kadar 600 kuruş maaşla Ortaköy Ağnam vergisi tahsildarlığına, Rumi 1322'de (M. 1906/1907) ise 1000 kuruş maaşla Akkoyun Dere-si hububat kayıt memurluğuna nakil edilmiş ve %3, %5 kuruş maaşa ilave görev olarak Hicaz Demiryolu bilye memurluğu da eklenmiştir. Hicri 21 Safer 1325 tarihinde (M.5 Nisan 1907) Amasya Sancağı tahsil memurluğuna tayin edilmiş ise de diğer memurun yerine tayin edilmesinden dolayı Rumi 1 Temmuz 1323 tarihinde (M.14 Temmuz 1907) açıkta kalmıştır. Açıkta kaldığı bu süre zarfında 400 kuruş yarım maaşla Çorum Kazası tahsil memurluğu görevinde bulunmuştur. Hicri 11 Safer 1326 senesinde (M.15 Mart 1908) 400 kuruş maaşla Merzifon Kazası tahsil memurluğuna tayin edilmiştir.

Mehmet Cemal Efendi (DH.SAID 153/222)

Ömer Fazlı Efendi'nin oğludur. Hicri 7 Cemaziyelahir 1303 senesinde Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum ve Ankara İdadilerinde (liselerinde) okuyarak buralardan çokiyi derecede diploma almıştır. Burayı bitirdikten sonra Hukuk okuluna başlamıştır.

Hicri 5 Şevval 1324 senesinde (M.22 Kasım 1906) 20 kuruş aylıkla İdare Meclisi Vakıflar kalemine girmiştir. Hicri 1326 senesinde (M.1908/1909) maaşı 50 kuruş olmuştur. Aynı sene 3.dereceden rütbe verilmiştir. Meclis İdaresi Evkaf müdürlüğünden Rumi 10 Nisan 1322'de (M.23 Nisan 1906) yazılan açıklamayla Mehmet Cemal Efendi'nin görevine devam ettiği belirtilmiştir. Vakıflar Kalemünde görevli bulunduğu sürede aldığı maaş ve zamların tarihleri Cihan İdaresinin Rumi 13 Teşrin-i sani 1322 (M.26 Kasım 1906) ve Rumi 17 Mayıs 1323 (M.30 Mayıs 1907) ve Rumi 9 Ağustos 1323 (M.22 Ağustos 1907) ve Rumi 8 Mart 1324 tarihli (M.21 Mart 1908) ilmuhaberleriyle bildirilmiştir. Çorum ve Ankara Mülkiye İdadi Mekteplerinden almış olduğu pekiyi derecedeki Rumi 18 Eylül 1318 (M.1 Ekim 1902) ve Rumi 23 Ağustos 1321 tarihli (M.5 Eylül 1905) iki diploması, 3.dereceden rütbe beraatı ve nüfus belgesi aynen görülüp tasdik edilmiş suretleri alındıktan sonra kendisine iade edilmiştir. Hicri 29 Cemazilahir 1327 (M.18 Temmuz 1327) ve Rumi 4 Ağustos 1325 (M.17 Ağustos 1909)

Mehmet Fehmi Efendi (DH.SAID 154/110)

Muytab Bekir Ağa'nın oğludur. Hicri 22 Rebiülahir 1299 senesinde (M.13 Mart 1882) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum sıbyan ve rüştiyesinde eğitim görerek Rumi 18 Tem-

muz 1316 (M.31 Temmuz 1900) tarihinde diploma almıştır. Bir müddet Alaybey Medresesine devam etmiştir. Türkçe okuryazardır.

2 sene kadar stajyer olarak Tapu kaleminde çalışmıştır. Hicri 10 Cemaziyelevvel 1326 tarihinde (M.10 Haziran 1908) 200 kuruş aylıkla Sungurlu Kazası müfredat kalemine dâhil edilmiştir. Çorum Muhasebe kalemi, Mutasarrıflığı ve Sungurlu Kazası Mal müdürlüğü ile Kaymakamlığından gönderilen yazışmalardan Mehmet Fehmi Efendi'nin görevini layıkıyla yerine getirdiği anlaşılmıştır.

İbrahim Muhsin Efendi (DH.SAİD 155/69)

Vefat etmiş olan Emrullah Efendi'nin oğludur. Hicri 12 Rebiülahir 1298 senesinde Çorum Kasabasında doğmuştur. Sıbyan ve rüştiye eğitimini tamamlayarak diploma almıştır. Türkçe okuryazardır.

Stajyer olarak iki sene Çorum Vakıflar müdürlüğüne devam etmiştir. Hicri 22 Safer 1325 senesinde (M.6 Nisan 1907) 150 kuruş maaşla Çorum Sancağı Vakıflar Müdürlüğü Yazı kalemine tayin edilmiştir. Bu görevinin yanında veznedarlık görevine de seçilmiştir. Vakıflar Bakanlığı Taşra Memur Seçme Komisyonu tarafından Rumi 17 Temmuz 1323 tarihinde (M.30 Temmuz 1907) memurluğu tasdik edilmiştir.

İbrahim Muhsin Efendi, Rumi 1 Eylül 1325 tarihinde (M.14 Eylül 1909) ayrıca 100 kuruş maaşla Çorum Lisesi Hat öğretmenliğine tayin olunmuştur. Bu görevin kendisine verilmesiyle Vakıflar Müdürlüğünde ki görevine devam etmesinde bir mahsur olmadığı ve istihdamına devam edebileceği Tetkik ve Seçim Komisyonunun Rumi 9 Haziran 1327 (M.22

Haziran 1911) senesi kararıyla beyan olunmuştur. Bu göreviyle birlikte maaşı 400 kuruş olmuştur.

Osman Şakir Efendi (DH.SAİD 157/3)

Çorum'da bulunan Tarikat-ı Aliyye seccadenişini (Nakş-i bendi tarikatının Şeyhi) Ethembabazadelerden vefat etmiş olan Ali İzzet Efendi'nin⁷⁶ oğludur. Hicri 1275 senesinde (M.1858/1859) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum Çırakzade sıbyan mektebini bitirdikten sonra medresede Arapça nahiv (dilbilgisi) ve mantık derslerini görmüştür. Türkçe okuryazardır.

Hicri 22 Safer 1294 senesinde (M.8 Mart 1877) Çorum Telgraf ve Posta İdaresi mesleki eleman yetiştirme kursuna girmiş ve burada 3,5 sene eğitim görmüştür. Burada ki stajyer görevini bırakarak Çorum Savcılık kalemine stajyer olarak girmiş ve Hicri 21 Cemaziyelahir 1299 (M.10 Mayıs 1882) senesinde 225 kuruş maaşla Çermik Kazası (Diyarbakır/Erganimadeni) Bidayet Mahkemesi 2.yazıcılığına tayin olunmuştur. Rumi 17 Haziran 1298 senesinde (M.29 Haziran 1882) 240 kuruş maaşla Maden Sancağı 3.Aşar dairesine tayin edilmiş ise de aynı senenin Rumi 27 Eylül'ünde 250 kuruş maaşla Ergani Madeni muhasebe kalemi 2.yazıcılığına terfi edilmiştir. Bir süre burada görev yaptıktan sonra bölgenin havasından dolayı sürekli rahatsız olduğunu belirterek Rumi 28 Nisan 1299 senesinde (M.10 Mayıs 1883) görevinden istifa etmiştir. Rumi 1 Kanun-i sani 1300 senesinde (M.13 Ocak 1885) 250 kuruş maaşla Çorum Sancağı aşar ve ağnam vergisi tahsildarlığına tayin edilmiştir. Rumi 18 Temmuz 1301 senesinde (M.30

76 Tezkire-i Makamat adlı eserin sahibi olan Nakş-i bendi şeyhidir. Kitabı Ethem Erkoç tarafından sadeleştirilerek günümüze aktarılmıştır.

Temmuz 1885) aşar memuriyetliğinin kaldırılmasıyla açıkta kalmıştır.

5 sene kadar Hazine İdaresine bağlı olarak Çorum ve Mecitözü Kazalarında aidat toplama görevinde bulunmuştur. Rumi 1 Eylül 1310 senesinde (M.13 Eylül 1894) yeniden teşkil olunan Çorum Sancağı Muhasebe başkalemine 250 kuruş maaşla tayin edilmiştir. Rumi 19 Şubat 1310 senesinde (M.3 Mart 1895) Çorum Vergi Dairesi kalemine getirilmiş fakat Rumi 15 Mayıs 1311'de (M.27 Mayıs 1895) yerine diğer memurun tayin edilmesiyle açıkta kalmıştır. Rumi 1 Eylül 1311 tarihinde (M.13 Eylül 1895) Çorum Sancağı tahsildarlığına tayin edilmiştir. Rumi 24 Haziran 1313'te (M.6 Temmuz 1897) 400 kuruş maaşla Canik Sancağı Orman Dairesi teftiş kalemine nakil edilmiştir. Rumi 3 Teşrin-i evvel 1317 senesinde (M.16 Ekim 1901) 500 kuruş maaşla Ankara Vilayeti Orman Müfettişliği kalemine atanmıştır. Hicri 26 Zilhicce 1319 senesinde (M.5 Nisan 1902) 400 kuruş maaşla gezici tahsildarlık memuriyetine tayin edilmiştir. Rumi 19 Eylül 1319 senesinde (M.2 Ekim 1903) tedavi olmak için 1 aylık izin alarak İstanbul'a gitmiştir. Görev yeri Rumi 20 Teşrin-i sani 1319 senesinde (M.3 Aralık 1903) 500 kuruş maaşla Mihalcık Kazası Sungurlu mevkisi gezici tahsildar memurluğu olarak değiştirilmiştir. Rumi 13 Mart 1323 senesinde (M.26 Mart 1907) 100 kuruş zam olunarak maaşı 600 kuruş olmuştur. Sungurlu Kazası Kaymakamlığı tarafından yazışmayla görevini layıkıyla yerine getirebildiği tasdik olunmuştur.

Mehmet Adil Bey (DH.SAİD 156/249)

Ulema ve Çerkes amirlerinden Hacı İslam Bey'in oğludur. Hacızade demekle bilinmektedir. Hicri 1288 senesinde (M.1871/1872) Sivas Vilayetine bağlı Mecitözü Kazası Tanuközü nahiyesinde doğmuştur. Çorum rüştiyesini bitirmiş fakat diplomasını kaybetmiştir. Rüştiye bitirdikten sonra 6 sene Çorum ve Mecitözü Medreselerinde eğitim görmüştür. Arapça ve Çerkezce konuşabilmekte Türkçe okuyup yazabilmektedir.

Hicri 26 Cemaziyevvel 1318 senesinde (M.21 Eylül 1900) 400 kuruş maaşla Havza Kazası (Tütün) Reji memurluğuna tayin edilmiştir. Hicri 1320 senesinde (M.1902/1903) aynı maaşla Cide Kazası Reji memurluğuna, Hicri 21 Cemaziyela-hir 1321 senesinde (M.14 Eylül 1903) ise terfi olunarak 450 kuruş maaşla Mecitözü Reji memurluğuna nakil edilmiştir. Hicri 16 Zilkade 1323 senesinde (M.12 Ocak 1906) aynı maaşla Bartın Reji memurluğuna tayin edilmiş ise de Hicri 17 Muharrem 1326'da (M.20 Şubat 1908) 400 kuruş maaşla Samsun Orman Dairesi Teftiş kalemine nakil edilmiştir. Orman ve Maden Ziraat Bakanlığı, Mehmet Adil Bey'in görevini layıkıyla yerine getirdiğini tasdik etmiştir.

Ömer Fazlı Efendi (DH.SAİD 157/108)

Vefat etmiş olan Karafakıhzade Mehmet Ağa'nın oğludur. Hicri 1278 senesinde (M.1861/1862) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum'da sıbyan ve rüştiye eğitimini tamamlayarak diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 14 Recep 1295 senesinde (M.14 Temmuz 1878) Çorum Kazası Bidayet Mahkemesi kalemine stajyer olarak girmiştir. Hicri 10 Zilkade 1299 senesinde (M.23 Eylül 1882)

160 kuruş maaşla aynı mahkemenin icra mübaşirliği görevine tayin edilmiştir. Hicri 22 Muharrem 1301 senesinde (M.23 Kasım 1883) 225 kuruş maaşla mukavele yazıcılığı görevi ve bu göreve ek olarak 2.kalem yazıcılığına terfi edilmiştir. Hicri 1303 senesinde (M.1885/1886) mukavele yazıcılığı görevini üstlenmiştir. Hicri 10 Zilkade 1306 senesinde (M.8 Temmuz 1889) maaşına zam olunarak vekâleten Bidayet Mahkemesi başkalemi yazıcılığına nakil edilmiş Hicri 20 Rebiülevvel 1307 senesinde (M.14 Kasım 1889) 600 kuruş maaşla bu görevi asaleten yürütmüştür. Rumi 4 Mart 1307'de (M.16 Mart 1891) tekrardan mukavele yazıcılığı görevine dönmüşse de Rumi 22 Eylül 1307'de (M.4 Ekim 1891) 400 kuruş maaşla Gümüşhacıköy Kazası Bidayet Mahkemesi başkalemi yazıcılığına tayin edilmiştir. Rumi 27 Haziran 1308 senesinde (M.9 Temmuz 1892) aynı maaşla Merzifon'a Rumi 1 Şubat 1310'da (M.13 Şubat 1895) Osmancık Kazasına nakil edilmiştir. Rumi 11 Nisan 1311 senesinde (M.23 Nisan 1895) 300 kuruş maaşla Çorum Sancağı Bidayet Mahkemesi kayıt memurluğuna tayin edilmiştir. Hicri 1313 senesi (M.1895/1896) sonlarında 275 kuruş maaşla Çorum Bidayet Mahkemesi üyeliğine terfi edilmiştir. Rumi 1 Teşrin-i sani 1314 senesinde (M.13 Kasım 1898) zamlı maaşı ile vekâleten Bidayet Mahkemesi icra memurluğuna tayin edilmiştir. Vekâleten yürüttüğü bu görevden Rumi 16 Kanun-i 1314 senesinde (M.28 Aralık 1898) ayrılmıştır. Rumi 4 Teşrin-i sani 1316 senesinde (M.17 Kasım 1900) mukavele yazıcılığına geri tayin edilmiştir.

İbrahim Kazım Efendi (DH.SAİD 158/84)

Osmanlı ordusundan emekli Yüzbaşı Mehmet Ali Efendi'nin oğludur. Hicri 1304 senesinde (M.1886/1887) Çorum'da doğmuştur. Kemerdere kasabası sıbyan mektebinde ve rüştiyesinde eğitimini tamamlayarak Rumi 10 Temmuz 1317 tarihinde (M.23 Temmuz 1901) diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Bir süre stajyer olarak Kemerdere Kazası Yazı İşleri kalemine devam etmiştir. Rumi 15 Nisan 1319 senesinde (M.28 Nisan 1903) aylığa bağlanmıştır. Rumi 9 Mayıs 1319 tarihine (M.22 Mayıs 1903) kadar vekâleten yazı işleri görevini yürütmüş bu vekâlet görevinden 61 kuruş 10 para maaş almıştır. Hicri 21 Cemaziyelahir 1324 tarihinde (M.12 Ağustos 1906) 150 kuruş maaşla Canik Kazasına bağlı (____) nahiyesinde yazı işleri kalemine tayin olunmuştur. Kalemin lağv edilmesiyle açıkta kalmıştır.

Sivas Vilayeti tahsilât komisyonu tarafından Rumi 1 Haziran 1324 tarihinde (M.14 Haziran 1908) Aziziye Kazası tahsilât kalemine tayin edilmiştir. Sivas Vilayeti Tahsilât Müdürlüğü, Sivas defterdarlığı ve Aziziye Kaymakamlığı tarafından gönderilen yazışmalardan İbrahim Kazım Efendi'nin görevini layıkıyla yerine getirdiği anlaşılmıştır.

Osman Refet Efendi (DH.SAİD 163/241)

Bolu Sancağı Bidayet Mahkemesi başkâtibi Ahmet Enver Efendi'nin oğludur. Hicri 1299 senesinde (1881/1882) Çorum Kasabasında doğmuştur. Davut Paşa Rüştiye ve Vefa İdadilerini (Lise) bitirmiş buradan mezun olduktan sonra

Mekteb-i Mülkiyye⁷⁷ devam etmiştir. Rumi 15 Ağustos 1314'te (M.27 Ağustos 1898) rüştiye, Rumi 6 Teşrin-i evvel 1318'de (M.19 Ekim 1902) iyi dereceden İdadi (lise) ve Rumi 27 Haziran 1321 tarihinde (M.10 Temmuz 1905) Mülkiyye'den iyi derecede diplomalarını almıştır. Türkçe ve Fransızca okuyup yazabilmekte, Arapça ve Farsça yazıp Slavca konuşabilmektedir.

Hicri 9 Recep 1323 senesinden (M.9 Eylül 1905) Hicri 18 Recep 1326 senesine (M.16 Ağustos 1908) kadar 500 kuruş maaşla Kosova Vilayeti Maiyyet memuru⁷⁸ olarak görev yapmıştır. Rumi 7 Ağustos 1324 tarihinde (M.20 Ağustos 1908) 1250 kuruş maaşla Yenivaroş Kazası Kaymakamlığına tayin edilmiştir. Hicri 20 Recep 1327 senesinde (M.7 Ağustos 1909) maaşı 1500 kuruşa çıkarılmıştır. Osman Refet Efendi, İstanbul'da istihdam edilmek üzere Yenivaroş Kaymakamlığı görevinden alınmıştır. Osman Refet Efendi Rumi 15 Kanun-i sani 1325'te (M.28 Ocak 1910) görevinden ayrılmıştır.

Osman Refet Efendi hakkında, yapılan şikâyetlerden dolayı soruşturmaya açılmıştır. İki şikâyet söz konusudur. Bunlardan biri Murat Efendi'nin 4 sene boyunca aidatını ödenmiş olduğunu iddia ettiği arazinin üstüne, bölgede bulunan Hıristiyan ahali tarafından değirmen yapıldığının ve bu değirmen inşasına Osman Refet Efendi'nin yetkisiz olduğu halde izin verdiği, ayrıca Murat Efendi'nin hakarete maruz kaldığı iddiasıdır. İkincisi; Yenivaroş Kazasında ikamet etmekte olan emlak ve arazi sahibi Salih Ağa'nın hissesine düşen tahsisat miktarını ödememesinden dolayı Osman Refet Efendi'nin 24 saat hapse ve tevkif edilmesinden sonra polise

77 Siyasi Bilgiler Okulu, idare memuru yetiştirmek üzere açılmış okul. Develioğlu, a.g.e, s.606

78 Bir Valinin yanında idare stajı yapan memur. Develioğlu, a.g.e, s.573

serseri olarak bilgi verildiği ancak bu iddianın aslı olmadığı kaymakam olan Osman Refet Efendi ve birçok şahıs tarafından şahitlik edilerek beyan edilmiştir. Ret edilmesi mümkün olmayan deliller olmamasına rağmen Kaymakam Osman Refet Efendi, bu ikinci maddeden dolayı soruşturmaya tabi tutulmuş bu da kendisine Rumi 15 Temmuz 1326 tarihinde (M.28 Temmuz 1910) bildirilmiştir.

Osman Refet Efendi'nin yukarıda yazılı olan sebeplerden dolayı Yenice Sancağı meclis idaresince hakkında soruşturma açılmıştır. Bu soruşturmayı yürüten Savcı yardımcısı, Osman Refet Efendi'nin sadece iddia sahibi olan Salih'in ifadelerine dayanılarak serseri ad edilemeyeceği ve bunun serseri nizamnamesine uygun olmadığını belirtmiş ve Osman Refet Efendi'nin hakkında yapılan gayri emlak sahibi ve serseri olup olmadığı araştırması neticesinde Savcı yardımcılığı iddiayı ret ederek Osman Refet Efendi'nin mesuliyetinin olmadığı kararlaştırılmıştır.

Osman Refet Efendi, Hicri 24 Şevval 1329 senesinde (M.18 Ekim 1911) 1500 kuruş maaşla Gönen Kazası Kaymakamlığına tayin edilmiştir. Rumi 29 Teşrin-i evvel 1327 tarihinden (M.11 Kasım 1911) 20 Teşrin-i sani 1329 tarihine (M.2 Kasım 1913) kadar yarı maaşla Kastamonu /Devrek Kazası Kaymakamlığı yapmıştır.

Hasan Fehmi Efendi (DH .SAID 164/54)

Merzifon eski Mal Müdürü Abdulhalim Efendi'nin oğludur. Hicri 1300 senesinde (M.1882/1883) Osmancık Kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebini burada okuduktan sonra Gümüşhacıköy rüştiyesine devam ederek Rumi 2 Temmuz 1314'te (M.14 Temmuz 1898) diplomasını almıştır.

Türkçe okuryazardır.

Rumi 1314 senesinden (M.1898/1899) Rumi 1318 senesine (M.1902/1903) kadar Gümüşhacıköy Mal ve Vergi Kalemlerine stajyer olarak girmiştir. Bu zaman içinde iki kere Ağnam vergisi yazıcılığında bulunarak 500 kuruş ve 1000 kuruş mir-i maktuasından⁷⁹ almıştır. Hicri 14 Safer 1321 senesinde (M.12 Mayıs 1903) Merzifon Kazası dava vekâletine tayin edilmiş ise de Hicri 4 Şaban 1322 senesinde (M.14 Ekim 1904) görevinden ayrılmış görevde bulunduğu süre 970 kuruş aidat almıştır. 13 Muharrem 1323 Hicri senesinde (M.20 Mart 1905) aidatla Lâdik Kazası Tapu dairesine tayin edilmiştir. Rumi 21 Kanun-i sani 1322'de (M.3 Şubat 1907) 400 kuruş maaşla Havza Kazası tahsilât müfettişliği görevine getirilmiştir. Hicri 6 Muharrem 1325 senesinde (M.19 Şubat 1907) müfettişliğін lağv edilmesiyle açıkta kalmış Rumi 17 Mart 1323 (M.30 Mart 1907) senesinde 400 kuruş maaşla Merzifon Kazası tahsil memurluğuna tayin edilmiştir. Merzifon Kazası Kaymakamlığı, Amasya Muhasebe Müdürlüğü, Amasya Mutasarrıflığı ve Maliye Nezareti'nin ortaklaşa yazdıkları açıklamayla Hasan Fehmi Efendi'nin görevine uygun biri olduğunu ve layıkıyla yerine getirdiği tasdik edilmiştir.

Nüfus belgesi, okul diploması ve memuriyette bulunduğu süre de almış olduğu maaş ve aidatla ilgili hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığına dair Havza, Gümüşhacıköy, Merzifon ve Amasya Sancağı Meclis İdareleri'nin Rumi 25 Kanun-i evvel 1322 (M.7 Ocak 1907) ve Hicri 18 Safer 1322 (M.4 Mayıs 1904) tarihli mazbatalarıyla birlikte şubede bulunmaktadır. Rumi 2 Ağustos 1325 (M.15 Ağustos 1909)

79 Devletin hazine arazilerini peşin para karşılığı özel kişilere kiralaması.

Mahmut Nedim Efendi (DH.SAİD 162/233)

Kayseri Vakıflar Müdürü Mehmet Şükrü Efendi'nin oğludur. 1308 Hicri senesinde (M.1890/1891) Çorum'da doğmuştur. Çorum rüştiye ve idadisinde tahsil görerek Hicri 17 Rebiülevvel 1321 tarihli (M.13 Haziran 1903) iyi dereceden diplomasını almıştır.

Bir müddet Çorum Vakıflar Dairesinde stajyer olarak çalışmıştır. Hicri 8 Rebiülevvel 1320 senesinde (M.15 Haziran 1902) 250 kuruş maaşla Vakıflar Dairesi Evrak İşleri memurluğuna tayin edilmiştir. Çorum Vakıflar Müdüriyetinden ve Çorum Mutasarrıflığından yazılan açıklamayla Mahmut Nedim Bey'in görevini layıkıyla yerine getirdiği tasdik edilmiştir. 21 Teşrin-i evvel 1312'de (M.2 Kasım 1896) Seçim Komisyonu tarafından, idadi diploması ve nüfus belgesi şubece kayıt edilmiştir. Mahmut Nedim Bey'in şubece gösterilip iade edilen nüfus belgesinde Hicri 1306 senesi (M.1888/1889) , Rumi 1305 senesinde (M.1889/1890) doğduğu görülmüştür. Bundan dolayı sicil belgesinde ki önceden yazılmış olan doğum tarihi değiştirilmiştir.

Hicri 2 Cemaziyelevvel 1328 tarihinde (M.12 Mayıs 1910) gerçekleşen memur çıkarma sırasında, Mahmut Nedim Bey'in memuriyetinin 11.madde gereği ve yapmış olduğu hizmet senesi çıkarılmasına mani değilse de Memur Komisyonunun istihdam edilmesinde herhangi bir sorun teşkil etmediğini belirttiğinden Rumi 5 Teşrin-i evvel 1326 tarihli (M.18 Ekim 1910) kararla görevine devam etmesine onay verilmiştir. Rumi 10 Teşrin-i evvel 1327'de (M.23 Ekim 1911) 400 kuruş maaşla Kalecik Kazası Vakıflar Dairesi memurluğuna tayin edilmiştir.

Ömer Faruk Efendi (DH.SAİD 161/141)

Mülazım (Teğmen) Osman Efendi'nin oğludur. 1304 Hicri senesinde (M.1886/1887) Çorum'da doğmuştur. Sıbyan mektebini İskilip'te okumuş sonra rüştiye eğitimini Osmancık'ta tamamlayarak Rumi 18 Temmuz 1318 tarihinde (M.31 Temmuz 1902) pekiyi derecede diplomasını almıştır.

Osmancık Kazası Ziraat Bankasında bir süre stajyer olarak görev yapmıştır. Hicri 8 Şevval 1325 senesinde (M.14 Kasım 1907) 250 kuruş maaşla İskilip Kazası Ziraat Bankası muhasebe kalemine tayin edilmiştir. Hicri 3 Ramazan 1327 senesinde (M.18 Eylül 1909) 200 kuruş maaşla Çorum Ziraat Bankası memurluğuna tayin edilmiştir. Rumi 21 Eylül 1327 senesinde (M.4 Ekim 1911) ise 500 kuruş maaşla Avanos Ziraat Bankası memurluğuna nakil edilmiştir. Rumi 28 Mart 1329 tarihli (M.10 Nisan 1913) pusulada Ömer Faruk Efendi'nin memuriyeti süresince hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığı Rumi 13 Kanun-i evvel 1329 (M.26 Aralık 1913) ve 21 Kanun-i evvel tarihli 1329 tarihli (M.3 Ocak 1914) vukuat pusulasında belirtilmiştir. Rumi 28 Mart 1329 (M.10 Nisan 1913)

Hafız Akif Efendi (DH.SAİD 168/180)

Vefat etmiş olan Yüzbaşı Nuri Ağa'nın oğludur. Hicri 1275 senesinde (M.1858/1859) Sungurlu'da doğmuştur. Kasa-ba sıbyanında okuduktan sonra medrese eğitimi alarak burada Arapça ve mantık derslerini görmüştür. Türkçe okuyazardır ve Arapçaya aşinadır.

Hicri 6 Cemaziyelevvel 1314 (M.13 Ekim 1896) senesinde 360 kuruş maaşla Sungurlu Sandık Emanetine (Veznedarlığına) tayin edilmiştir. Rumi 26 Teşrin-i evvel 1312 senesinde (M.7

Kasım 1896) 200 kuruş maaşla Bidayet Mahkemesi üyeliğine nakil edilmiştir. Rumi 1 Mayıs 1313 senesinde (M.13 Mayıs 1897) kendisine ilave memurluk olarak 221 kuruş aidaatla mukavele yazışmanlığında verilmiştir. Memurluk asaletini aldıktan sonra bu görevden ayrılmıştır. Rumi 24 Mart 1314 senesinde (M.5 Nisan 1898) 108 kuruş zamlık maaşla göreve getirildiği Mal Müdürlüğü sırasında, ahaliden rüşvet aldığı iddiasıyla görevinden alınarak hakkında soruşturma açılmıştır. Çorum Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza İdaresi tarafından yapılan mahkemede iddia; Hafız Akif Efendi'nin Şingiller Kariyesi ile İmirli, Çuhalı, Kışla, Boztepe, Karaçay ve Mahmatlı kariyeleri arasında meydana gelen hadiselerden kaynaklanan davada, davayı Şingiller ahalisine kazandırmak üzere Mehmet Otbaşı'ndan miktarı belli olmayan bir çıkın akçe aldığı ve yine Mahmut Kahya ile İmirli kariyeli Dervişoğlu Ali arasında meydana gelmiş tarla davasında Mahmut Kahya'nın lehine karar verilmesini sağlamak üzere 5 lira aldığı şahitler tarafından beyan edilerek iddia edilmiştir. Mahkeme; Hafız Akif Efendi'nin, Mehmet Otbaşı'ndan ve Mahmut Kâhya'dan rüşvet aldığı iddia eden şahitlerin tutarsız ifadeleri ve garzlerinin açıkça belli olduğu anlaşıldığından mahkeme şahitlerinin vermiş oldukları ifadelerle kesin karara gidilmeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca mahkeme Hafız Akif Efendi'yi, kesin ifade ve rüşvet aldığı dair herhangi bir belge olmadığından beraatına karar vermiştir.

Hafız Akif Efendi, Hicri 4 Rebiülevvel 1321 senesinde (M.31 Mayıs 1903) ikinci defa olarak 360 kuruş maaşla Sungurlu Kazası Sandık Emanetine atanmıştır. Rumi 22 Haziran 1319 senesinde (M.5 Temmuz 1903) yerine başka birinin atanması üzerine görevinden ayrılarak Rumi 20 Ağustos 1319 senesinde (M.2 Eylül 1903) 300 kuruş maaşla aynı kazanın tahsilât müfettişliğine tayin edilmiştir. Rumi 1Mart 1320 se-

nesinde (M.14 Mart 1904) aynı maaşla İskilip Kazası tahsilât müfettişliğine atandı ise de Rumi 14 Nisan 1320'de görevinden ayrılmıştır. Rumi 29 Ağustos 1320 (M.11 Eylül 1904) senesinde 500 kuruş maaşla Sungurlu Kazası Nüfus Komisyonu üyeliğine tayin edilmiştir. Rumi 26 Kanun-i sani 1320'de (M.8 Şubat 1905) ise 125 kuruş maaşla Sungurlu Kazası Nüfus kalemine nakil edilmiştir. Rumi 18 Şubat 1322'de (M.3 Mart 1907) 250 kuruş maaşla aynı dairenin nüfus memurluğuna nakil edilmiştir.

Memuriyet tarihi, almış olduğu maaş miktarı, ayrılış tarihi ve görevde bulunduğu sürede hiçbir surette zimmetle ilişkisi olmadığına dair Sungurlu Kazası Meclis İdaresi'nin 16 Ağustos 1320 tarihli (M.29 Ağustos 1904) ve Sungurlu Kazası Bidayet Mahkemesi Heyeti'nin Rumi 24 Ağustos 1318 tarihli (M.6 Eylül 1902) ve Rumi 7 Teşrin-i evvel 1313 tarihli (M.19 Ekim 1897) mazbataları ve Çorum Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza İdaresi'nin Rumi 24 Mart 1317 tarihli (M.6 Nisan 1901) tasdikli suretleri ile Adliye Bakanlığı'nın Rumi 6 Teşrin-i sani 1324 tarihli (M.19 Kasım 1908) tezkeresi ve Ankara Vilayeti Valiliğine Rumi 9 Şubat 1325 tarihli (M.22 Şubat 1910) yazışma cevap kaydı ve Ankara Vilayeti Nüfus Müdüriyeti'nin Rumi 16 Kanun-i evvel 1325 tarihli (M.29 Aralık 1909) yazısıyla nüfus belgesi terceme-i hal varakasıyla (biyografisiyle) birlikte Nüfus Dairesi Genel Müdürlüğü sicil şubesinde kayıtlıdır. Hicri 22 Safer 1328 (M.5 Mart 1910) / Rumi 20 Şubat 1325 (M.5 Mart 1910)

Ali Rıza Efendi (DH.SAİD 167/130)

Esnaftan vefat etmiş olan Mehmet Ağa'nın oğludur. Hicri 19 Zilkade 1284 senesinde (M.13 Mart 1868) Çorum'da

doğmuştur. Kızıklar Medresesinde bir miktar Arapça öğrenerek tasdikname almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 18 Rebiülevvel 1312 senesinde (M.19 Eylül 1894) Çorum Sancağı Meclis Kalemine stajyer olarak girmiştir. Rumi 1311 senesinde (M.1895/1896) 500 kuruş maaşla ağnam memurluğuna tayin edilmiştir. Rumi 1313 senesinde (M.1897/1898) maaşı 300 kuruş olmuş ise de Rumi 1314 senesinde (M.1898/1899) maaşı tekrardan 500 kuruş olmuştur. Hicri 1315 senesinde (M.1899/1900) 360 kuruş maaşla İskilip Kazası veznedarlık görevine nakil edilmiştir. Hicri 3 Muharrem 1317'de (M.14 Mayıs 1899) maaşı 250 kuruş olmuştur. Başka bir göreve nakil edilmesinden dolayı Hicri 10 Muharrem 1318 senesinde (M.10 Mayıs 1900) bulunduğu görevden istifa etmiştir. 270 kuruş maaşla aynı kazanın Mal Müdürlüğü ve kalemine tayin edilmiştir. Rumi 8 Ağustos 1317'de (M.21 Ağustos 1901) 250 kuruş maaşla Çorum Merkez Kazası süvari tahsildarlığına getirilmiştir. Rumi 1 Ağustos 1318 senesinde (M.14 Ağustos 1902) 400 kuruş maaşla Baştahsildarlık görevine atanmıştır. Rumi 1 Mart 1319 senesinde (M.14 Mart 1903) Çorum Sancağı, Rumi 1 Mart 1320'de (M.14 Mart 1904) Osmancık, Rumi 1 Mart 1321'de (M.14 Mart 1905) Sungurlu Kazaları ve Rumi 1 Mart 1322'de (M.14 Mart 1906) tekrardan Çorum Sancağı Müfettişliklerinde bulunmuştur. Rumi 1 Şubat 1322'de (M.14 Şubat 1907) müfettişliklerin lağvından dolayı görevinden ayrılmıştır. Rumi 1 Mart 1323'den (M.14 Mart 1907) Rumi 9 Nisan 1323'e kadar (M.22 Nisan 1907) vekâleten 200 kuruş maaşla tahsil memurluğunda istihdam edilmiştir. Yerine asaleten atanmış memurun gelmesiyle bu görevden ayrılarak Rumi 22 Mayıs 1323'te (M.4 Haziran 1907) 200 kuruş maaşla müfredat kalemine tayin edilmiştir.

Çorum Sancağı muhasebe kalemi vekâleti ile Ço-

rum Mutasarrıflığı tarafından gönderilen yazışma ve Maliye Bakanlığı tarafından görevini layıkıyla yerine getirdiği beyan edilmiştir. Nüfus belgesi, tasdiknamesi ve hizmette bulunduğu süre, almış olduğu maaşlar, aidat, ücret ve görevden ayrılış sebepleri, Ankara Vilayeti Meclis İdaresi'nin Rumi 16 Eylül 1320 tarihli (M.29 Eylül 1904) ve Çorum Sancağı Meclis İdaresi'nin Rumi 15 Eylül 1323 tarihli (M.28 Eylül 1907) mazbataları ile evrak muhasebesinin Rumi 2 Teşrin-i evvel 1324 tarihli (M.15 Ekim 1908) pusulası ile birlikte terceme-i hal varakasıyla birlikte sicil şubesinde kayıtlıdır. Rumi 16 Kanun-i evvel 1325 (M.29 Aralık 1909)

Mustafa Efendi (DH.SAİD 165/197)

Hüseyin Arif Ağa'nın oğludur. Şöhreti Çöplüzade'dir. Hicri 12 Rebiülevvel 1298 senesinde (M.12 Şubat 1881) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum sıbyan ve rüştiyesinde derslerini tamamlayarak diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 10 Zilkade 1316 senesinde (M.22 Mart 1899) 75 kuruş maaşla Çorum Sancağı Meclis İdare kâtipliğine tayin edilmiştir. Hicri 21 Cemaziyelahir 1321 senesinde 150 kuruş maaşla Çorum Sancağı Yazı İşleri kalemine nakil olunmuştur. Hicri 21 Safer 1321 senesinde (M.19 Mayıs 1903) aynı maaşla tapu kâtipliğine tayin edilmiştir. Görevini layıkıyla yerine getirebildiği Tapu dairesi ve Çorum Mutasarrıflığı tarafından tasdik edilmiştir.

Memur bulunduğu süresince hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığı Çorum Meclis İdaresinin Rumi 15 Mart 1324 tarihli (M.28 Mart 1908) mazbatasından anlaşılmıştır. Tayin tarihini ve almış olduğu maaş miktarını gösteren şahsına ait muhase-

be kaydı, okul diplomaları ve nüfus belgesinin tasdik edilmiş suretleri terceme-i hal varakasıyla birlikte Tapu Dairesi sicil-i ahval dairesinde kayıtlıdır. Rumi 9 Kanun-i evvel 1324 senesinde (M.22 Aralık 1908) 200 kuruş maaşla dördüncü sınıftan (memurluk derecesi) Çorum Tapu Dairesi 2.kalemine tayin edilmiştir. Mustafa Efendi'nin Hicri 2 Rebitülevvel 1327 senesinde (M.24 Mart 1909) işe başladığı Çorum Mutasarrıflığının Rumi 18 Nisan 1325 tarihli (M.1 Mayıs 1909) yazışmasından anlaşılmıştır. Hicri 3 Zilkade 1321 (M.21 Ocak 1904) / Rumi 3 Teşrin-i sani 1325 (M.16 Kasım 1909)

Mehmet Raşit Efendi (DH.SAİD 165/7)

İstabl-i Amire⁸⁰ hademelerinden Mehmet Ağa'nın oğludur. Hicri 1284 senesinde (M.1867/1868) Mecitözü Kasabasında doğmuştur. Kasaba sıbyanında ilk dini bilgileri öğrenmiştir. Türkçe okuryazar olduğu terceme-i hal varakasında yazılıdır.

Rumi 15 kanun-i evvel 1312 senesinden (M.27 Aralık 1896) Rumi 16 Kanun-i evvel 1314 (M.28 Aralık 1898) senesine kadar Mecitözü Kazası Jandarma Piyade Neferliğinde bulunmuş daha sonra buradan istifa ederek ayrılmıştır. Hicri 11 Cemaziyelevvel 1320 senesinde (M.16 Ağustos 1902) 300 kuruş aylıkla 5.Daire Süvari Tahsildarlığına tayin edilmiştir. Hazine tarafından 1155267 numaraya kayıt edilmiştir. Mecitözü Mal Müdürlüğü, Kaymakamlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılan yazışmayla Mehmet Raşit Efendi'nin layıkıyla görevini yerine getirmeye muktedir olduğu tasdik edilmiştir.

Nüfus belgesinin tasdik edilmiş sureti ve jandarma

80 Padişah Sarayının Ahır. Develioğlu, a.g.e, s.398

neferliğinde bulunduğu istihdam süresi, neferlikten ayrılış tarihi baştabur kumandanlığı ile zabıta heyetinin Rumi 2 Kanun-i evvel 1322 tarihli (M.15 Aralık 1906) tezkeresi terceme-i hal varakasıyla birlikte sicil şubesinde kayıtlıdır. Tayin tarihi almış olduğu aidat miktarı kayıtlı bulunduğu Çorum Sancağı ile Sivas Vilayeti defterdarlığının Rumi 15 Mart 1325 tarihli (M.28 Mart 1909) şahsına ait muhasebe kayıtları Rumi 7 Haziran 1325 tarihli (M.20 Haziran 1909) derkenarıyla pusulada gösterilmiştir. Hicri 9 Recep 1327 (M.27 Temmuz 1909) / Rumi 13 Temmuz 1325 (M.26 Temmuz 1909)

Mustafa Musa Efendi (DH.SAİD 169/54)

Sungurlu Kazası eski nüfus memuru vefat etmiş olan Mehmet Tevfik Efendi'nin oğludur. Hicri 1306 senesinde (M.1888/1889) Çorum Kasabasında doğmuştur. Sungurlu sıbyan mektebinde ilk dini bilgilerini alarak burada ki eğitimini tamamladıktan sonra Yozgat Sancağı İdadisinde gerekli dersleri alarak Rumi 1 Teşrin-i evvel 1321 tarihli (M.14 Ekim 1905) iyi derecede diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 28 Muharrem 1325 tarihinde (M.13 Mart 1907) 125 kuruş maaşla Ankara Vilayeti Sungurlu Kazası Nüfus Dairesine tayin edilmiştir. Sungurlu Kazası Kaymakamlığı tarafından gönderilen yazışmayla Mustafa Musa Efendi'nin görevini yerine getirmeye muktedir olduğu tasdik edilmiştir. Tayin tarihi ve maaş miktarı Nüfus Dairesi Sicil Genel Müdürlüğünde terceme-i hal varakasına yazılan Rumi 20 Mayıs 1325 tarihli (M.2 Haziran 1909) derkenardan anlaşılmıştır. Nüfus belgesi ve okul diplomalarının tasdik edilmiş suretleri terceme-i hal varakasıyla beraber sicil evrakında kayıtlıdır. Hicri 16 Zilkade 1327 (M.29 Kasım 1909) / Rumi 16 Teşrin-i sani 1325 (M.29 Kasım 1909)

Mehmet Neşet Efendi (DH.SAİD 172/202)

Tüccardan vefat etmiş olan Hacı Mustafa Ağa'nın oğludur. Hicri 2 Şaban 1308 senesinde (M.13 Mart 1891) Çorum'da doğmuştur. 4 sene Çorum idadisinde daha sonra Ankara idadisinde okuyarak iyi derecede diploma almıştır. Türkçe okuryazardır. Arapça, Farsça, Ermenice ve Fransızcada bilmektedir. Rumi 21 Temmuz 1326 tarihinde (M.3 Ağustos 1910) 500 kuruş maaşla Kosova Vilayeti Bayındırlık İşleri Kondüktörlüğüne tayin edilmiştir.

Ticaret ve Bayındırlık Bakanlığı Yol Müdürlüğü tarafından gönderilen yazışmayla Mehmet Neşet Efendi'nin görevi tasdik edilmiştir. Nüfus belgesi, okul diplomalarının tasdik edilmiş suretleri terceme-i haliyle birlikte dosyasında bulunmaktadır. Rumi 1 Kanun-i sani 1326 (M.14 Ocak 1911)

Osman Efendi (DH.SAİD 177/95)

Hicri 1273 senesinde (M.1856/1857) Çorum Kasabasında doğmuştur. İstanbul'da (Rahizazade?) medresesinde ilim tahsil ederek Arapça nahiv derslerini görüp Hicri 1294 Cemaziyelevvel tarihli (M.Mayıs/Haziran 1877) icazetname almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 29 Rebiülevvel 1299 senesinde (M.18 Şubat 1882) aylık 30 kuruş ve günlük 4 adet ekmek tayinatıyla Alışir Efendi Kütüphanesi memur yardımcılığına tayin edilmiştir. Rumi 16 Haziran 1304 tarihinde (M.28 Haziran 1888) Maarif Nezareti tarafından Kütüphane Uzman Amir memurluğuna terfi edilmiştir. Rumi 17 Nisan 1317'de (M.30 Nisan 1901) kütüphane memur yardımcısının görevi bırakmasıyla bu görevde Osman Efendi'ye verilmiştir. Böylece Kütüphane

Uzman Amirliği ve memur yardımcılığı Osman Efendi de toplanmıştır.

Osman Efendi, Hicri 9 Safer 1292 tarihinden (M.17 Mart 1875) Hicri 1317 tarihine (M.1899/1900) kadar Edirne merkez teşkilatına bağlı olarak görev yapmış ve taşra memur mertebesinde 30 kuruş tahsis maaş almıştır. Hicri 23 Rebiül-evvel 1318 tarihinde (M.21 Temmuz 1900) 50 kuruş, Hicri 18 Ramazan 1325 tarihinde (M.25 Ekim 1907) 30 kuruş zam ile maaşı 110 kuruş olmuştur. 2 Teşrin-i evvel 1321 tarihinde (M.15 Ekim 1905) Osman Efendi'ye 5.rütbeden Mecidî nişan verilmiştir.

Taşra mertebesinde aldığı maaş ve zamlar, Fetva Mektubi Kaleminin Hicri 23 Muharrem 1317 (M.3 Haziran 1899) ve Hicri 17 Ramazan 1325 tarihli (M.24 Ekim 1907) maaş senetlerinden anlaşılmıştır. Maaş senetleri ve nüfus belgesi terceme-i hal varakasinda bulunmaktadır. Ayrıca iki kıta berat, itimatname, 3 adet rusu ve bir adet nişanı görülüp iade edilmiştir. Osman Efendi'nin Kütüphane Uzman Amirliği ve memur yardımcılığından aldığı aylıklar Kütüphane Müfettişliğinde kayıtlıdır. 16 Safer 1329 (M.16 Şubat 1911) / 20 Kanun-i sani 1326 (M.2 Şubat 1911)

Mehmet Cemal Efendi (DH.SAİD 176/194)

Eski Saray Kahvecilerinden Çorumlu merhum Mehmet Ağa'nın oğludur. 1301 Hicri senesinde (M.1883/1884) İstanbul'da doğmuştur. Eğitimine Beşiktaş Hamidiye sıbyan mektebinde başlamış okurken babasının vefatı üzerine Enderun Hümayun Hademeliğine kayıt edilmiş ve rüştiye'ye de 3 sene kadar devam ettiği sicilde kayıtlıdır.

Hicri 16 Rebiülevvel 1311 tarihinde (M.1883 /1884) Enderun Hümayun Hademeliği namıyla kendisine 120 kuruş maaş bağlanmıştır. Hicri 26 Zilhicce 1318 senesinde (M.16 Nisan 1901) bu hademelik görevine ilaveten Maliye Bakanlığı Genel Muhasebe kalemine stajyer olarak devam etmiştir. Hicri 1 Zilhicce 1321 tarihinde (M.18 Şubat 1904) maaşına 40 kuruş zam yapılarak maaşı 160 kuruş olmuştur. Rumi 13 Teşrin-i evvel 1320'de (M.26 Ekim 1904) 1000 kuruş maaşla saray tütüncüsü olarak nakil edilmiştir. Bu tarihte Maliye Bakanlığındaki görevinden istifa etmiştir. Hicri 26 Rebiülahir 1327 senesinde (M.17 Mayıs 1909) Saltanat değişikliği hasebiyle kadro haricinde kalmıştır.

Nüfus belgesi görülüp aynen iade edilmiştir. Eski Padişahın baştütüncüsü olarak görevine devam etmesine onay verilmiştir. Enderun Hademeliğine girdiği tarih ile mabeyn tütüncüsü olarak hizmet ettiği Hazine-i Hassa makbuz kayıtlarından anlaşılmıştır. Maliye Bakanlığında görev yaptığı Maliye Bakanlığı Memur Kalemî'nin Rumi 5 Mayıs 1324 tarihli (M.18 Mayıs 1908) yazışmasına dayandırılmıştır.

Mehmet Sabit Efendi (DH.SAİD 182/76)

Esnaftan Ali Osman Ağa'nın oğludur. Emanetzade demekle bilinmektedir. 1268 Hicri senesinde (M.1851/1852) Çorum'da doğmuştur. Çorum'da mahalle sıbyanında okuduktan sonra rüştiye eğitimine devam ederek Rumi 21 Haziran 1295 tarihli (M.3 Temmuz 1879) diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

225 kuruş maaşla Çorum Bidayet Mahkemesi 2.kalemine tayin edilmiştir. Rumi 2 Teşrin-i evvel 1302 tarihinde (M.14 Ekim 1886) işe başlamıştır. Selefinin nakil edildiği

memurluğunun tasdik edilmemesinden dolayı kaleme geri dönmesi üzerine Rumi 20 Kanun-i sani 1303 tarihinde (M.1 Şubat 1888) Mehmet Sabit Efendi açıkta kalmıştır. Rumi 24 Kanun-i sani 1303 tarihinde (M.5 Şubat 1888) 360 kuruş maaşla Çorum merkez Veznedarlığına tayin edilmiştir. Rumi 25 Eylül 1307 tarihinde (M.7 Ekim 1891) görevinden ayrılarak Rumi 5 Teşrin-i evvel 1307 tarihinde (M.7 Ekim 1891) 300 kuruş maaşla Çorum Adliye Sorgu Hâkimi Yardımcılığına tayin edilmiştir. İşe başlamış ise de selefinin iade-i memuriyetinden dolayı Rumi 5 Şubat 1308 tarihinde (M.17 Şubat 1893) görevinden ayrılmıştır. Rumi 16 Haziran 1309 tarihinde (M.28 Haziran 1893) 250 kuruş maaşla Çorum Merkez Nüfus memurluğuna tayin edilmiştir. Görevine devam ederken Çorum'un il statüsüne getirilmesinden dolayı Rumi 22 Ağustos 1310 tarihinde (M.3 Eylül 1894) memuriyetinden ayrılmıştır. Rumi 17 Kanun-i sani 1310 tarihinde (M.29 Ocak 1895) 300 kuruş maaşla Ankara Vilayeti Polis Seçme Azalığına tayin edilmiştir. Rumi 4 Şubat 1310 tarihinde (M.16 Şubat 1895) 400 kuruş maaşla Ankara Vilayeti 3.Komiserliğine terfi edilmiştir. Rumi 18 Nisan 1319 tarihinde (M.1 Mayıs 1903) açıktan 2.komiserliğe seçilmesi, kötü şöhreti ve ahlakından dolayı Vilayet Disiplin Komisyonu Rumi 11 Teşrin-i evvel 1325 tarihinde (M.24 Ekim 1909) komisyonun 3.maddesi gereğince Mehmet Sabit Efendi'ye maaş ve tazminattan mahrumiyetine karar vermiştir. Mehmet Sabit Efendi'nin Disiplin komisyonuna başvurusu üzerine, komisyon yapılan inceleme sonucunda Mehmet Sabit Efendi'nin men-i istihdam bir hali olmadığı ve okuyup yazmış bulunduğu nedenlerden dolayı istihdam edilmesinde bir engel olmadığına Rumi 20 Kanun-i evvel 1326 tarihinde (M.2 Ocak 1911) karar vermiştir.

Nüfus belgesi, rüştiye diploması terceme-i hal kayıtn da mevcuttur. Çorum Muhasebesi 2.kalemi, veznedarlık, Sorgu

Hâkimliği Yardımcılığı, nüfus memurluğu ve Sivrihisar Yazı İşlerinde çalıştığı müddet ile beraber memurluktan ayrılış, aldığı maaş ve tayinleri Ankara Vilayetinin Rumi 17 Mayıs 1311 tarihli (M.29 Mayıs 1895) 330/7 numaralı yazışması ile Çorum Mutasarrıflığı ve Sivrihisar Kaymakamlığı arasındaki yazışmalarından anlaşılmıştır. Polis mesleğine girişi, hizmet süresi, aldığı maaş, komiserliğe ve açıktan 2.komiserliğe terfisi ayrıca Vilayet disiplin komisyonunun kararı sicil şubesinde kayıtlıdır.

Ömer Şevki Efendi (DH.SAİD 181/188)

Çorum Kazası ahalisinden Hoca Veli Efendi'nin oğludur. Hicri 1305 senesinde (M.1887/1888) Ertuğrul Sancağı Bilecik Kasabasının Akmescit mahallesinde doğmuştur. Çorum sıbyan ve rüştiyesinde eğitimini tamamlayarak diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 7 Rebiülahir 1319 senesinde (M.24 Temmuz 1901) Bilecik Yazı İşleri Kalemine maaşsız stajyer olarak girmiştir. Hicri 19 Safer 1322 senesinde (M.5 Mayıs 1904) 25 kuruş maaşla aynı kalemde kayıt memurluğuna tayin edilmiştir. Hicri 23 Cemaziyelahir 1324 senesinde (M.14 Ağustos 1906) maaşı 55 kuruş olmuştur. Hicri 29 Zilkade 1324 senesinde (M.14 Ocak 1907) İl İdare Meclisi tarafından 10 kuruş indirmeye gidilerek maaşı 45 kuruş olmuştur. Hicri 10 Cemaziyelevvel 1325 senesinde (M.21 Haziran 1907) bu görevinden ayrılmıştır.

Rumi 11 Haziran 1323 senesinde (M.24 Haziran 1907) %7,5 kayıt hissesiyle aidat almak üzere Ertuğrul Sancağı Bidayet Mahkemesi İlamat Ceza Tahsil memurluğuna tayin edilmiştir. Rumi 8 Eylül 1323 tarihinde (M.21 Eylül 1907)

100 kuruş maaşla İl Meclis Kalemine nakil edilmiştir. Hicri 27 Ramazan 1326 senesinde (M.23 Ekim 1908) 150 kuruş maaşla aynı ilin yazı işleri kalemine tayin edilmiştir. Hicri 27 Recep 1327 senesinde (M.14 Ağustos 1909) maaşı 400 kuruş olmuştur.

Ertuğrul Sancağı mutasarrıflığının, Ömer Şevki Efendi'nin terceme-i hal varakasinda yazılan açıklama; Ertuğrul Sancağı ve Hüdavendigar Vilayeti valiliklerinden de memurluğu tasdik edildiği belirtilmiştir. Sıbyan ve rüştiye diplomaları, nüfus belgesi ve yaptığı memurluklarla ilgili aldığı maaş makbuzları terceme-i hal varakası ile ilgili kayıtlar zabıta muhasebesinde muhafaza edilmiştir. Rumi 3 Nisan 1327 (M.16 Nisan 1911)

Cahit Rumi Efendi (DH.SAİD 181/198)

Çorum Sancağı Bidayet Mahkemesi icra memuru Ömer Fazlı Efendi'nin oğludur. Karafakizade denmekle bilinmektedir. Hicri 1304 senesinde (M.1886/1887) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum'da sıbyan mektebini bitirdikten sonra Çorum, Ankara ve İstanbul'da eğitimine devam etmiş ve idadi eğitiminden sonra Mekteb-i Mülkiye'den Rumi 20 Teşrin-i evvel 1325 tarihli (M.2 Kasım 1909) diplomasını alarak mezun olmuştur. Türkçe, Fransızca ve Ermenice okuyup yazabilmektedir.

18 Teşrin-i sani 1325 tarihinde (M.1 Aralık 1909) 500 kuruş maaşla Ankara Vilayeti Valisisin yanında idare stajı yapmak üzere tayin edilmiştir. Rumi 21 Teşrin-i sani 1325 tarihinde (M.4 Aralık 1909) aynı maaşla Çorum Sancağı Mutasarrıflığına atanmıştır. Rumi 4 Temmuz 1316 tarihinden (M.17 Temmuz 1900) 16 Temmuz 1316 tarihine (M.29 Temmuz 1900) kadar vekâleten İskilip Kazası kaymakamlığına da

vekâleten bakmıştır.

Çorum Sancağı Mutasarrıflığından, Cahit Rumi Efendi'nin görevini layıkıyla yerine getirdiği ve memuriyetine devam ettiği tasdik edilmiştir. Kaymakamlık vekâletinde bulunduğu süre, maaşı ve görevinden ayrılışına kadar hiçbir suretle zimmetle bir ilişkisi olmadığı; Osmancık Kazası Meclis İdaresi, Çorum Sancağı Meclis İdaresi ve İskilip Kazası Meclis İdarelerince verilmiş olan Rumi 17 Temmuz 1326 (M.30 Temmuz 1910) ve Rumi 2 Teşrin-i sani tarihli mazbatalarından anlaşılmıştır. Diploması ve nüfus belgesi sicil şubesinde bulunmaktadır.

Cahit Rumi Efendi, Rumi 1 Kanun-i evvel 1325 (M.14 Aralık 1909) Çorum Sancağında Kaymakamlık stajında bulunurken Rumi 21 Mart 1328 tarihinde (M.3 Nisan 1912) 19 Haziran (___) tarihinde yazılmıştır. 300 kuruş maaşla göreve başladığı sungurlu Kaymakamlığından görev süresi dolduğundan Rumi 15 Teşrin-i sani 1328 tarihinde (M.28 Kasım 1912) görevinden ayrılmıştır. Ankara Vilayeti ve Çorum Sancağı Meclis İdarelerince, Rumi 19 Haziran 1328 (M.2 Temmuz 1912), Rumi 6 Ağustos 1321 (M.19 Ağustos 1905) ve Rumi 1 Kanun-i evvel 1321 tarihli (M.14 Aralık 1905) mazbatalardan Cahit Rumi Efendi'nin görevi süresince hiçbir suretle zimmetle ilişkisi olmadığı anlaşılmış ve mazbatalar iade edilmiştir. Rumi 6 Şubat 1328 (M.19 Şubat 1913)

İhsan Efendi (DH.SAİD 183/139)

Mengen (Bolu) Nahiyesi Müdürü Süleyman Halit Bey'in oğludur. Rumi 14 Nisan 1300 tarihinde (M.26 Nisan 1884) Çorum'da doğmuştur. Çorum sıbyanı ve rüştiyesinden pekiyi derecede diploma almıştır. Türkçe okuryazardır.

Rumi 1 Eylül 1317 tarihinden (M.14 Eylül 1901) Rumi 21 Teşrin-i sani 1319 tarihine (M.4 Aralık 1903) kadar Trabzon Vilayeti'ne bağlı Keşap Nahiyesinde Tapu kaleminde stajyer olarak görev yapmıştır. Rumi 19 Kanun-i sani 1319 tarihinde (M.1 Şubat 1904) Tapu Dairesi Genel Müdürlüğü Taşra Senedat (Senetler) 2.Şubesinde stajyer görevine devam etmiştir.

Tapu Dairesi Senedat (Senetler) Müdürlüğü tarafından yapılan yazışmaya atfen İhsan Efendi'nin kaleme dâhil olduğu tasdik edilmiştir. Diploması ve nüfus belgesi sicil şubesi tarafından görüldükten sonra kendisine iade edilmiştir.

Rumi 1 Mayıs 1320 tarihinde (M.14 Mayıs 1904) Ertuğrul Sancağı (Bilecik) Merkez Kazası Tapu Kalemine tayin edilmiştir. Rumi 1 Haziran 1320'de (M.14 Haziran 1904) işe başlamıştır. Rumi 1 Ağustos 1323 tarihinde (M.14 Ağustos 1907) 400 kuruş maaş almıştır. Rumi 28 Kanun-i evvel 1325'te (M.10 Ocak 1910) 2.sınıf (.....) olunan Sandıklı Kazası Tapu Kalemine tayin olunmasına binaen Rumi 22 Kanun-i sani 1323 tarihinde (M.4 Şubat 1908) bulunduğu görevinden ayrılmıştır. Rumi 26 Haziran 1323 tarihinde (M.9 Temmuz 1907) Sandıklı'da görevine başlamıştır. İhsan Efendi'nin Devlet Malıyla ilgili hiçbir suretle zimmet ile ilgili bir ilişkisinin olmadığı Meclis İdaresi'nin Rumi 6 Nisan 1323 tarihli (M.19 Nisan 1907) mazbatasından anlaşılmıştır. Rumi 1 Temmuz 1326 tarihinde (M.14 Temmuz 1910) maaşı 500 kuruş olmuştur.

Ahmet Şahabettin Efendi (DH.SAİD 184/64)

Vefat etmiş olan Mustafa Efendi'nin oğludur. Seyitmehmetzade denilmekle bilinmektedir. 1304 Hicri senesinde (M.1886/1887) Çorum Kasabasında doğmuştur. Çorum

sıbyanında ve idadisinde okuyarak Rumi 1 Ağustos 1323 tarihinde (M.14 Ağustos 1907) iyi dereceden diplomasını almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 14 Cemaziyelevvel 1328 tarihinde (M.24 Mayıs 1910) 200 kuruş maaşla Çorum Sancağı Vakıflar Müdürlüğü veznedarlığına tayin olunmuştur. Aynı gün işe başlamıştır. Rumi 1 Temmuz 1326 senesinde (M.14 Temmuz 1910) 50 kuruş ve Rumi 1 Mart 1328'de (M.14 Mart 1912) 50 kuruş zam daha alarak maaşı 300 kuruş olmuştur. Rumi 11 Temmuz 1327 tarihinde (M.24 Temmuz 1911) Vakıflar Müdürlüğü tarafından memuriyeti tasdik edilmiştir. Ahmet Şahabettin Efendi görevini layıkıyla yerine getirdiği Çorum Vakıflar Müdürlüğü ve Çorum Mutasarrıflığı tarafından belirtilmiştir.

Ahmet Şahabettin Efendi'nin tayin ve işe başlama tarihi Ankara Vakıflar Müdürlüğünün Rumi 6 Teşrin-i sani 1326 tarihli (M.19 Kasım 1910) yazışmasından anlaşılmalı beraber, aldığı maaş ve zammı Vakıflar Müdürlüğünün Hicri 1326 (M.1908/1909) ve Hicri 1327 seneleri (M.1909/1910) bütçesinden ve Muhasebe İdaresinin 18 Mayıs 1327 tarihli (M.31 Mayıs 1911) maaş cetvellerinden anlaşılmalıdır. Maaş cetveli ve Rumi 24 Haziran 1326 tarihli (M.7 Temmuz 1910) Ankara Vilayetinin yazışması sicil şubesinde kayıtlıdır. Rumi 19 Teşrin-i evvel 1327 (M.1 Kasım 1911)

Mehmet Ali Münir Efendi (DH.SAİD 187/75)

Osmancık Kazasına bağlı Kargı Nahiyesinden vefat etmiş olan Kahveci Hafız Bekir Efendi'nin oğludur. Hicri 1296 senesinde (M.1878/1879) Osmancık Kazasına bağlı Kargı nahiyesinde doğmuştur. Mahalle sıbyanında ve 6 ay kadar da medresede Arapça tahsil görmüştür. Türkçe okuryazardır.

Rumi 2 Teşrin-i sani 1314 tarihinde (M.14 Kasım 1898) 40 kuruş maaşla erzak ambarı hademeliğine tayin edilmiştir. Hicri 28 Muharrem 1321'de (M.26 Nisan 1903) maaşı 80 kuruş, Rumi 15 Haziran 1319'da (M.28 Haziran 1903) 100 kuruş, Rumi 17 Kanun-i evvel 1322'de (M.30 Aralık 1906) 200 kuruş ve Rumi 22 Temmuz 1327'de (M.4 Ağustos 1911) maaşı 300 kuruş olarak görevi ambar memurluğu olarak değiştirilmiştir.

Mehmet Ali Münir Efendi'ye Hicri 26 Safer 1326 tarihinde (M.30 Mart 1908) 5.rütbeden Mecidi nişan verilmiştir. Matbah-ı Amire Müdüriyeti⁸¹ Mehmet Ali Münir Efendi'nin vazifesini yerine getirdiğini belirtmiş Hazine Dairesi Genel Müdürlüğü de memuriyetini tasdik etmiştir. Nüfus belgesi ve 5.rütbeden aldığı Mecidi nişan aynen görülüp iade edilmiştir. Aldığı maaş tarihleri ve miktarı sicil şubesinde kayıtlıdır. Rumi 1 Teşrin-i sani 1327 (M.14 Kasım 1911)

Mustafa Hulusi Efendi (DH.SAİD 184/125)

Mehmet Ali Efendi'nin oğludur. Hicri 1294 senesinde (M.1877/1878) Mecitözü Kazasında doğmuştur. Mahalle sıbyanını ve rüştiyesini bitirerek diplomasını almıştır. Fakat diplomasını kaybetmiştir. Türkçe okuryazardır.

Rumi 5 Teşrin-i evvel 1311 tarihinde (M.17 Ekim 1895) 300 kuruş maaşla İstanbul 5.Bölük 13.Fırka 4 numaralı polis memurluğuna tayin edilmiştir. Rumi 1 Mart 1315 tarihinde (M.13 Mart 1899) 10.Merkez Bölüğü 39 numaralı askerliğe nakil edilmiştir. Hizmet sevkiyle Sivas Vilayetine gönderilmiştir. İstanbul'a geri dönmesi ve idarede görev

81 Saray mutfağı. Develioğlu, a.g.e, s.585

başlaması Rumi 19 Kanun-i evvel 1317 senesinde (M.1 Ocak 1902) kayıt edilmiştir.

Rumi 4 Nisan 1318 tarihinde (M.17 Nisan 1902) 150 kuruş maaşla Sivas Vilayeti Polis memurluğuna tayin edilmiştir. Sonra icra kılınan genel seçim esnasında Vilayet seçim komisyonunca Rumi 4 Teşrin-i sani 1325 tarihinde (M.17 Kasım 1909) memuriyet görevi onaylanmıştır. Rumi 1325 Genel Vazife Kanunu gereğince Rumi 1 Ağustos 1325 tarihinden (M.14 Ağustos 1909) itibaren maaşı 400 kuruş olmuştur. Hicri 16 Cemaziyelevvel 1316 tarihinde (M.2 Ekim 1898) tahsise, Hicri 6 Zilkade 1316 tarihinde (M.18 Mart 1899) İzhar ve Hicri Rebiülevvel 1316 tarihinde (M. Temmuz /Ağustos 1898) Yunan Muharebesi madalyalarına⁸² nail olmuştur. Polislik görevi hizmet kaydından anlaşılmıştır. Nüfus belgesi ve Yunan Madalyaları beratı dosyasında mevcuttur. Rumi 3 Kanun-i evve l 1327 (M.16 Aralık 1911)

Lütfü Efendi (DH.SAİD 187/184)

Çorum Tapu Kaleminden Ahmet Haşim Efendi'nin oğludur. 1305 Hicri senesinde (M.1887/1888) Çorum'da doğmuştur. Çorum rüştiye ve lisesinde öğrenim görerek pekiyi derecede diplomasını almıştır. Arapça, Farsça ve Fransızca okuyup yazdığı sicilinde kayıtlıdır.

Rumi 1323 senesinde (M.1907/1908) Çorum Merkez Posta ve Telgraf memurluğu yetiştiriciliğine kayıt olmuştur. Rumi 16 Mayıs 1325 senesinde (M.29 Mayıs 1909) 250 kuruş maaşla Karahisar-ı sahib (Afyonkarahisar) Telgraf ve Posta memurluğuna tayin olunmuştur. Rumi 8 Teşrin-i evvel

82 Bkz. Ek:3

1325'te (M.21 Ekim 1909) 400 kuruş maaşla Karahisar-ı sahib nakliye memurluğuna tayin edilmişse de kefil edemediğinden işe başlamadan istifa etmiştir. Rumi 29 Mart 1326 tarihinde (M.11 Nisan 1910) yine 400 kuruş maaşla 3.sınıf muhabere memurluğuna tayin olunmuştur. Rumi 1 Kanun-i evvel 1326'da (M.14 Aralık 1910) 500 kuruş maaşla Van Telgraf ve Posta merkezi İhtiyat memurluğuna terfi edilmiştir. Vazifesine devam ettiği (___) Merkez İşleri Müdürlüğünden tasdik edilmiştir.

Memuriyeti, Telgraf ve Posta bakanlığı memur kalemi sicil şubesinde kayıtlıdır. Nüfus belgesi ve pekiyi derecede ki diploması aynen görülüp kendisine iade edilmiştir. Rumi 21 Nisan 1328 (M.4 Mayıs 1912)

Mustafa Sami Efendi (DH.SAİD 189/57)

Bahriye çarhçı (gemilerde makine bölümünü yöneten kimse) binbaşılardan Kargılı Hüseyin Efendi'nin oğludur. 1304 Hicri senesinde (M.1886/1887) İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Rüstem Paşa Bahr-i Rüşdiyesinde (Denizcilik ve Donanma okulundu) eğitim göyerek diplomasını almıştır. Ayrıca (İstanbul) Galata'da Fransız Alyans İzrailit okulunda eğitim görmüştür. Ticaret okulunda da eğitimine devam etmiştir. Fransızca okuyup yazdığı ifadesinden anlaşılmıştır. Rumi 1323 senesinde (M.1907/1908) Bakanlık Havalename Kalemi stajyerliğine kayıt olmuştur.

Rumi 1 Nisan 1325'te (M.14 Nisan 1909) 75 kuruş maaşla havalename kalemi memurluğuna tayin edilmiştir. Hicri 11 Ramazan 1327'de (M.26 Eylül 1909) maaşı 250 kuruş, Rumi 6 Haziran 1326 tarihinde (M.19 Haziran 1910) 400 kuruş

olmuştur. Rumi 21 Kanun-i sani 1327'de (M.3 Şubat 1912) İstanbul Postanesi Maaş Daire memurluğuna becayişen nakil olmuştur. Vazifesine devam ettiği mülga Merkez işleri Müdüriyetinde kayıtlıdır. Memuriyeti Telgraf ve Posta ve Telefon Bakanlığı memur kalemi sicil kayıtlarında bulunmaktadır.

Mehmet Şevket Efendi (DH.SAİD 191/31)

Davutzade Hacı Hüseyin Ağa'nın oğludur. 1300 hicri senesinde (M.1882/1883) Çorum Kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Çorum İdadisinde eğitimine devam etmiştir. Rumi 20 Kanun-i sani 1319 tarihinde (M.2 Şubat 1904) pekiyi dereceden diploma almıştır. Çorum Ulu Camii medresesinde bazı Arapça aksamaları tahsil eylemiştir.

Rumi 1325 (M.1909/1910) ve 1327 senelerinde (M.1911/1912) Kastamonu Vilayeti ile Sungurlu Kazası asker alma meclis heyeti imtihanlarında Arapça'dan bazı aksamaları tahsil eylediği imtihan heyetine ibraz ettiği Rumi 16 Temmuz 1325 (M.29 Temmuz 1909) ve 7 Kanun-i evvel 1327 tarihli (M.20 Aralık 1911) tasdikname içeriğinden anlaşılmıştır.

Rumi 1 Mart 1324 (M.14 Mart 1908) ve 1 Mart 1325 senelerinde (M.14 Mart 1909) 300 kuruş maaş ile Çorum Merkez kazası ağnam tahsildar kalemine Rumi 26 Haziran 1326 tarihinde (M.9 Temmuz 1910) 400 kuruş ücret ile afyon ve kendir Rumi 1 Haziran 1327'de (M.14 Haziran 1911) 350 kuruş ücret ile kendir memuriyeti mülakatlarında bulunduktan sonra Hicri 29 Cemaziyelevvel 1330 senesinde 250 kuruş maaşla Çorum Ziraat Bankası veznedarlık yardımcılığına tayin olunmuştur. Çorum Mutasarrıflığı ve Çorum Ziraat Bankası Genel İdaresi tarafından vazifesi tasdik edilmiştir.

Geçmiş hizmet süresi, istihdam edildiği süre, ücret miktarı ve kendisi hakkında Çorum Sancağı Meclis İdaresi'nin Rumi Haziran 1328 tarihli (M.Haziran/ Temmuz 1912) mazbatası ve diploması, Kastamonu ve Sungurlu asker alma meclis heyeti imtihanının Rumi 16 Temmuz 1325 (M.29 Temmuz 1909) ve Rumi 7 Kanun-i evvel 1327 tarihli (M.20 Aralık 1911) tasdiknameleri ve nüfus belgesi ve tasdiknamesinin aslı aynen görüldüğü iade edilmiştir. Vazifeye başlangıç tarihi ve maaş miktarı evrak haberleşmelerinden anlaşılmıştır. Rumi 7 Kanun-i sani 1327 (M.20 Ocak 1912)

Mehmet Sabit Efendi (DH.SAİD 191/38)

Askeriye Tabur kâtiplerinden vefat etmiş olan İsmail Hakkı Efendi'nin oğludur. Hicri 16 Cemaziyevvel 1301 tarihinde (M.14 Mart 1884) Osmancık Kasabasında doğmuştur. Kastamonu Mülkiye İdadisinden Rumi 1317'de (M.1901/1902) ve Dar'ul-fünun Osmaniye Hukuk bölümünden Rumi 6 Mart 1325 tarihli (M.19 Mart 1909) iyi dereceden diploma almıştır. Türkçe okuryazardır.

Hicri 12 Recep 1329 senesinde (M.9 Temmuz 1911) 1000 kuruş maaşla Adliye Memur Seçim Komisyonu kararıyla Safranbolu Kazası Bidayet Mahkemesi Savcı Yardımcılığına tayin edilmiştir. Tayin edildiği tarih ve maaş miktarı, kayıt olduğu Adliye Bakanlığı memur sicil kaleminden tarafından yazılan sicilin bakanlık tarafından tasdik olmuş yazışmasından anlaşılmıştır. Kastamonu Mülkiye İdadisinden mezun olduğuna dair Milli Eğitim Bakanlığı tarafından cevaben yazılan Rumi 24 Mayıs 1321 tarihli (M.6 Haziran 1905) yazı ve Hukuk diploması ve nüfus belgelerinin tasdik edilmiş suretleri Genel İdare'de bulunmaktadır. Rumi 14 Kanun-i sani 1328 (M.27 Ocak 1913)

Halit Efendi (DH.SAİD 192/237)

Topkapı Sarayı Mecidiye Köşkü bekçibaşlarından vefat etmiş olan Kösemehmetoğlu Ali Efendi'nin oğludur. 1289 Hicri senesinde (M.1872/1873) Ankara Vilayeti dâhilinde Çorum Sancağı'nın Osmancık Kazasına tabi Kargı Nahiyesi Örencik Kariyesinde doğduğu nüfus belgesinde yazılıdır.

İlga edilmiş olan Enderun Hümayun Okulu sıbyan derecesinde tahsil gördüğü sicilinde kayıtlıdır. Hicri 26 Safer 1311 senesinde (M.8 Eylül 1893) 120 kuruş maaşla Enderun Hümayun hademeliğinde tayin olunmuştur. Hicri 17 Şevval 1323 senesinde (M.15 Aralık 1905) maaşı 150 kuruş, Hicri 4 Cemaziyelahir 1325 senesinde (M.15 Temmuz 1907) ise maaşı 230 kuruş olmuştur. Saray Hazinesi Kapıcılığı 2.yardımcılığının lağv edilmesinden dolayı bu görev kendisinden düşerek Enderun Hümayun hademeliğinde kalmıştır. Maaşı 120 kuruşa indirilmiştir. Hicri 16 Cemaziyelevvel 1328 senesinde (M.26 Mayıs 1910) maaşı 200 kuruşa yükseltilmiştir. Hicri 1325 senesinin Şabanında gümüş liyakat madalyası verilmiştir.

Saray Hazine Kapıcılığı, Halit Efendi'nin hizmet yoluyla görevini yerine getirdiğini belirtmiş ve Hazine-i hassa Genel Müdürlüğü tarafından tasdik edilmiştir. Nüfus belgesi ve liyakat madalyası beratı aynen görülüp kendisine iade edilmiştir. Aldığı maaş tarihi ve miktarı, Saray Hazine Kapıcılığı'nı tarafından siciline ilişitirildiği Hazine-i hassa sicil şubesinin 9/271 sicil numaralı kaydında görülmüştür. Rumi 20 Teşrin-i evvel 1319 (M.2 Kasım 1903)

83 Saray hizmetlisi yetiştirmek için açılan okul Develioğlu, a.g.e, s.223

84 Hükümdara mahsus emval ve emlak, Develioğlu, a.g.e, s.351

Halit Efendi'nin maaşının Hicri 18 Şaban 1331 senesinde (M.23 Temmuz 1913) 250 kuruş olduğu Hazine-i hassa sicil şubesinin Rumi 11 Ağustos 1329 tarihli (M.24 Ağustos 1913) pusulasında yazılıdır. Rumi 21 Teşrin-i evvel 1329 (M.3 Kasım 1913)

Mehmet Efendi (DH.SAİD 193/24)

Vefat etmiş olan Çiftçi İsmail Ağa'nın oğludur. 1283 Hicri senesinde (M.1866/1867) Sungurlu Kasabasında doğmuştur. İlk dini bilgi eğitimini Sungurlu'da tamamladıktan sonra Fatih Dershanelerinden Eğinli Hacı Hafız İbrahim Hakkı Efendi'nin derslerine devam etmiştir. Burada gerekli ilmi bilgileri ve Arapça tahsil ederek Hicri 1311'de (M.1893/1894) icazetname almıştır. Darulmuallimin rüştiye kısmına devam ederek diploma alacağı sırada öğretmenliğe tayin olduğu ve Türkçe okuryazar olduğu sicilinde kayıtlıdır.

Hicri 25 Zilkade 1310 senesinde (M.10 Haziran 1893) 200 kuruş maaşla Unkapanı Rüştiye mubassırlığına⁸⁵ tayin olunmuştur. Rumi 1 Nisan 1310 senesinde (M.13 Nisan 1894) aynı maaşla Fatih Rüştiye mubassırlığına tayin olunmuştur. Rumi 1 Temmuz 1310 senesinde (M.13 Temmuz 1894) aynı maaşla aynı okulun sıbyan kısmı ikinci öğretmenliğine nakil edilmiştir. Rumi 16 Temmuz 1313 senesinde (M.28 Temmuz 1897) 450 kuruş maaşla Üsküp Mülkiye İdadisi mubassırlığına ve bu görevine ek olarak katiplik memuriyetine de tayin edilmiştir. Hicri 15 Rebiülevvel 1315 senesinde (M.14 Ağustos 1897) işe başlamış ise de Hicri 2 Cemaziyelahir 1317'de (M.8 Ekim 1899) istifa ederek görevinden ayrılmıştır. Hicri 4 Şevval

85 Okullarda öğrencinin durumu ile yakından ilgilenen, düzeni sağlayan kimse, Develioğlu, a.g.e, s.660

1317'de (M.5 Şubat 1900) 300 kuruş maaşla Unkapanı Merkez Rüştîyesi sıbyan kısmı öğretmenliğine tayin edilmiştir.

Hicri 3 Rebiülevvel 1317'de (M.12 Temmuz 1899) İstanbul İç Ticaret Malları Gümrüğü'ne stajyer olarak kabul edilmiştir. Hicri 5 Recep 1319 senesinde (M.18 Ekim 1901) gümrük görevine devam etmesinden dolayı öğretmenlikten azil edilmiştir. Hicri 20 Rebiülevvel 1320 senesinde (M.27 Haziran 1902) 30 kuruş maaşla bulunduğu gümrük dairesinde vazifelendirilmiştir. Hicri 25 Şevval 1321 senesinde (M.14 Ocak 1904) maaşı 45 kuruşa, Hicri 19 Safer 1322'de (M.5 Mayıs 1904) 60 kuruşa, Hicri 12 Rebiülevvel 1323 senesinde (M.17 Mayıs 1905) 70 kuruşa, Rumi 13 Ağustos 1321 senesinde (M.26 Ağustos 1905) 100 kuruşa, Rumi 21 Kanun-i sani 1324 senesinde (M.3 Şubat 1909) 120 kuruşa çıkarılmıştır. Hicri 21 Zilhicce 1326 senesinde (M.14 Ocak 1909) gümrük muayene memurluğuna terfi edilerek maaşı 170 kuruş olmuştur.

Mehmet Efendi'nin öğretmenlik ve mubassırlık görevi hakkında ki kayıt ve bilgiler Maarif Nezaretine gönderilen yazışmalardan anlaşılmıştır. İç Ticaret Malları Gümrüğü 'ne vazifelendirme tarihi, maaş miktarı ve maaş zamları gümrük maaş kalemine atfen muhasebe tarafından sicil kaydına düşülen açıklamalardan anlaşılmıştır. İzin belgesi görülerek iade edilmiştir. Rumi 8 Kanun-i sani 1328 (M.21 Ocak 1913)

Ahmet Tevfik Efendi (DH.SAID 195/180)

Mustafa Necip Efendi'nin oğludur. 1296 Hicri senesinde (1878/1879) Çorum Kazasında doğmuştur. Çorum sıbyan ve rüştîyesinde gerekli dersleri tamamlayarak Rumi 25 Haziran 1321 tarihinde (M.8 Temmuz 1905) pekiyi derece de diploma

almıştır. Rumi 6 Şubat 1321 tarihinden (M.19 Şubat 1906) Rumi 2 Teşrin-i sani 1326 tarihine (M.15 Kasım 1910) kadar medrese de eğitim görmüş ve 26 Teşrin-i sani 1326 tarihinde (M.9 Aralık 1910) tasdikname almıştır.

Bir müddet Çorum Ziraat Bankasında satjyer olarak çalışmıştır. Hicri 1314 (M.1896 /1897) ve 1315 senelerinde (M.1897/1898) 340 kuruş maaşla, Hicri 1316 (M.1898/1899), 1317(M.1899/1900), 1318(M.1900/1901),1322(M.1904/1905),1323(M.1905/1906),1324(M.1906/1907) ve 1326 (M.1908/1909) senelerinde 300 kuruş maaşla Çorum afyon yazıcılığında görev yapmıştır. Rumi 21 Nisan 1324 tarihinde (M.4 Mayıs 1908) ve Rumi Mayıs 1324 tarihine (M.Mayıs/Haziran 1908) kadar 100 kuruş ücretle Çorum Ziraat Bankası Yol tahsis kaleminde bulunmuştur. Rumi 7 Teşrin-i 1326 tarihinden (M.3 Kasım 1910) Rumi 21 Teşrin-i evvel 1326 tarihine (M.20 Kasım 1910) kadar 21 gün 201 kuruş ücretle Sivas Ziraat Bankası tahsildarlığında istihdam olunmuştur. Hicri 12 Zilkade 1328 tarihinde (M.15 Kasım 1910) 200 kuruş maaşla Çorum Ziraat Bankası veznedarlık yardımcılığı görevine tayin edilmiştir. Hicri 12 Rebiülevvel 1329 senesinde (M.13 Mart 1911) maaşı 250 kuruş olmuştur. Çorum Mutasarrıflığı sicil kaydını tasdik etmiştir. Ziraat Bankası Genel İdaresi Ahmet Tevfik Efendi'nin görevini yerine getirmekte olduğunu bildirmiştir.

Nüfus belgesi, rüştiye diploması, medrese tasdiknamesi ve hizmeti boyunca almış olduğu ücret miktarı, istihdam süresi ve Çorum Meclis İdaresi ile Banka Müdüriyet Meclisi Rumi 3 Mayıs tarihli mazbata suretleride aynen görülüp kendisine iade edilmiştir. Hizmet süresi, maaş miktarı ve işe başlama tarihi evrak yazışmalarından anlaşılmıştır. Rumi 16 Mart 1329 (M.29 Mart 1913)

Ahmet Ağa (DH.SAİD 200/37)

Boyabathoğlu Ahmet Ağa, vefat etmiş olan Mehmet Ağa'nın oğludur. 1283 Hicri senesinde (M.1866/1867) Mecitözü Kazasında doğmuştur. Mecitözü Kazasında sıbyanda kısmi bir tahsil görmüştür. Türkçe konuşabilmektedir.

80 kuruş ücretle Rumi 18 Teşrin-i sani 1310 tarihinde (M.30 Kasım 1894) Mülkiye Baytar Mektebi hademeliğine tayin edilmiştir. Rumi 1 Mayıs 1311 tarihinde (M.13 Mayıs 1895) 20 kuruş zamla ve Rumi 1 Teşrin-i evvel 1311 tarihinde (M.13 Ekim 1895) hademelik görevine devam ederek Rumi 6 Temmuz 1314 tarihinde (M.18 Temmuz 1898) 50 kuruş zamla ücreti 200 kuruşa yükseltmiştir. 1 Mart 1322 tarihinden (M.14 Mart 1906) itibaren maaşı incelemeye tabi tutulmuş ve inceleme sonucunda Rumi 1 Teşrin-i evvel 1324 tarihinde (M.14 Ekim 1908) elli kuruş ve Rumi 1 Mart 1325 tarihinde (M.14 Mart 1909) 50 kuruş zamla maaşı 300 kuruş olmuştur. Rumi 1 Mart 1327 (M.14 Mart 1911) ve 1 Eylül 1329 tarihinde (M.14 Eylül 1913) 50'şer kuruş zamla maaşı 400 kuruş olmuştur. Mülkiye Baytar Mektebi Müdüriyeti tarafından, Ahmet Ağa'nın tayin tarihi, zam miktarları, Rumi 1 Mart 1322 tarihinden (M.14 Mart 1906) itibaren almış olduğu maaş aidatları belirtilmiş ve vazifesi boyunca görevini layıkıyla yerine getirdiği tasdik edilmiştir. Nüfus belgesinin tasdikli sureti, memur seçim komisyon'unun görev yazısı ve Mülkiye Baytar Okulu Müdüriyetinden yazılan Rumi 15 Şubat 1329 tarihli (M.28 Şubat 1914) yazışması sicil belgesiyle kayıtlıdır. Rumi 23 Nisan 1330 (M.6 Mayıs 1914)

Harom Şadi Efendi (DH.SAİD 200/46)

Rum milletinden tüccar Muisoğlu Avram Ağa'nın oğludur.1290 Hicri senesinde (M.1873/1874) Sungurlu kasabasında doğmuştur. Rum Mahalle sıbyanında ve rüştiyesinde Türkçe ve Rumca okumuştur. Türkçe yazabilmekte olduğu sicilinde kayıtlıdır.

Rumi 1312 (M.1896), 1314 (M.1898/1899), 1317(M.1901/1902) ve 1319 senelerinde (M.1903/1904) Sungurlu Kazası Meclis İdare azalıklarında bulunmuş bu esnada Mülkiye Müfettişliği görevini de yerine getirmiştir. Rumi 1324 (M.1908/1909) ve 1325 senelerinde (M.1909/1910) Ankara Vilayet Genel Meclis azalığına seçilmiştir. Rumi 1327 senesinde (M.1911/1912) Sungurlu Kazası Bidayet Mahkemesi azalığında bulunmuştur. Aynı Rumi senenin Mayıs ayında 160 kuruş zam alarak sorgu hakimliği görevine getirilmiştir. Rumi 3 Mayıs 1328 tarihinde (M.16 Mayıs 1912) 1000 kuruş maaşla Adliye Memur Seçim Encümeni kararıyla Drama Sancağı Bidayet Mahkemesi azalığına tayin edilmiştir.

Hizmet geçmişiyle ilgili Harom Şadi Efendi'nin, Sungurlu Kazası İdare Meclisi'nin Rumi 1 Kanun-i evvel 1325 tarihli (M.14 Aralık 1909) mazbatası, Çorum Mutasarrıflığı'nın Rumi 12 Mart 1327 tarihli (M.25 Mart 1911) buyruktusu, Sungurlu Sorgu hâkimliği vekâletinde bulunduğu süre ve maaş miktarı, Adliye Bakanlığı Sicil Memur Müdüriyeti ve Çorum Sancağı Muhasebesi muamele belgesiyle birlikte onaylanmış nüfus belgesi sureti, sicil şubesinde muhafaza edilmektedir. Tayin tarihi ve maaş miktarı bağlı bulunduğu bakanlığın memur sicil müdüriyeti kayıtlından anlaşılmıştır. Rumi 29 Nisan 1330 (M.12 Mayıs 1914)

Ömer Lütfi Efendi (DH.SAİD 66/228)

Çorumluzade Hacı Abdulkerim Efendi'nin oğludur. 1264 Hicri senesinde (M.1847/1848) Erzincan'da doğmuştur. Erzincan sıbyan mektebinde ilk dini bilgi eğitimini aldıktan sonra Dersam Hoca Efendilerden Molla Cami ve nahiv ve yine Attar ve Gülistan ve hesap ve coğrafya ve tarih okumuştur. Türkçe okuryazardır.

1279 hicri senesinden (M.1862/1863) itibaren 4 sene kadar Ayntab (Gaziantep), Erzincan ve Çıldır Kazası ve Sancakları, yazı işleri kaleminde stajyer olarak çalışmıştır. Hicri 24 Muharrem 1284 senesinde (M.28 Mayıs 1867) 16,5 kuruş maaşla Erzincan Yazı İşlerine atanmıştır. Rumi 1 Nisan 1284'te (M.13 Nisan 1868) 25 kuruş, Rumi 1 Ağustos 1284'te (M.13 Ağustos 1868) 90 kuruş, Rumi 1 Teşrin-i sani 1284'te (M.13 Kasım 1868) 140 kuruş, Rumi 1 Haziran 1285'te (M.13 Haziran 1869) 180 kuruş ücret almıştır. Ayrıca Rumi 1 Ağustos 1285'te (M.13 Ağustos 1869) görevine ek olarak 83 kuruş maaşla Erzincan Rüştüyesinde rika yazısı öğretmenliğide kendisine verilmiştir. Rumi 1 Şubat 1287'de (M.13 Şubat 1872) her iki görevinden de istifa etmiştir.

Rumi 7 Şubat 1287'de (M.19 Şubat 1872) 710 kuruş maaşla Beyazıt Sancağı (Ağrı/Doğubeyazıt) Yazı işleri Müdür Muavinliği görevine tayin edilmiştir. Rumi 15 Nisan 1289 tarihinde (M.27 Nisan 1873) 1470 kuruş maaşla görev yapmış olduğu muavinlikten müdürlük mevkiisine getirilmiştir. Rumi 19 Mayıs 1291 tarihinde (M.31 Mayıs 1875) 1425 kuruş maaşla becayiş suretiyle Muş Sancağı Yazı İşleri Müdürlüğüne tayin edilmiştir. Burada üç defa mutasarrıflık görevinde bulunmuştur. Rumi 15 Mart 1296 senesinde (M.27 Mart 1880) 1750 kuruş maaşla Muş Ağnam ve Aşar müdüriyetine nakil edilmiştir. Rumi 1 Temmuz 1296 tarihinde (M.13 Temmuz 1880) 750

kuruş maaşla Siirt Sancağı Ağnam ve Aşar müdüriyetine nakil edilmiştir. Rumi 5 Temmuz 1298 tarihinde (M.17 Temmuz 1882) görevinden istifa etmiştir. Rumi 27 Kanun-i evvel 1298 tarihinde (M.8 Ocak 1883) 400 kuruş maaşla Bitlis Bidayet Mahkemesi başkalemine tayin edilmiştir. Rumi 13 Haziran 1299 tarihinde (M.25 Haziran 1883) 1400 kuruş maaşla Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Riyasetine getirilmiştir. Bu görevde bulunduğu esnada bazı kişileri kayırarak ceza almamalarını sağladığına dair şikâyetle bulunmuş bunun üzerine ahilede meydana gelen galeyanda göz önüne alınarak görevde bulunmasının uygun olmadığına karar verilerek Rumi 21 Mayıs 1304 tarihinde (M.2 Haziran 1888) azil edilmiştir. Sonra azledilme evrakı dikkate alınmayarak adliye encümeni tarafından istihdamına engel bulunmadığına dair karar verilmesi ve vaktiyle o encümen tarafından imtihanı icra kılındığı savcılığın evrakından anlaşılmıştır. Rumi 11 Nisan 1305'te (M.23 Nisan 1889) aynı maaşla Muş Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi riyasetine tayin edilmişse de Bitlis Vilayetinden, Ömer Lütü Bey'in istihdamının sakıncalı ve güvenilir olmadığına dair yazışmanın gelmesi üzerine Rumi 15 Kanun-i evvel 1305 senesinde (M.27 Aralık 1889) Muş Sancağında ki görevinden de azledilmiştir.

Ancak azledilme evrakının encümen tarafından incelenmesi ve ceza dairesi riyasetinde bulunduğu zaman yapılan şikâyetin hükümsüzlüğü ve gerek Bitlis gerek Muş riyasetlerinde bulunduğu zamanlarda hakkında ki şikâyetin yalan olduğunu gösteren lehinde ki evraklar ve yazışma dâhilinde Ömer Lütü Efendi'nin Bitlis Vilayetinde istihdamına bir mani olmadığı üzerine diğer vilayette de istihdamının uygun olduğuna karar verilmiştir. Rumi 15 Haziran 1307'de (M.27 Haziran 1891) 1400 kuruş maaşla Lazistan Sancağı⁸⁶

86 Batum ile Doğu Karadeniz Bölgesi "Lazistan Sancağı" olarak anılmaktadır.

Bidayet Mahkemesi Ceza İdaresi riyasetine tayin edilmiştir. Rumi 3 Teşrin-i evvel 1311'de (M.15 Ekim 1895) maaşı ile Kengiri (Çankırı) Bidayet mahkemesi Ceza Dairesi Riyasetine getirilmiştir. Sicil kaydında Muhakame-i tenzil azasından Hüseyin Rüştü Efendi Hazretleri tarafından, Ömer Lütfü beyin görevini layıkıyla yerine getirdiği tasdik edilmiş ve Adalet Bakanlığı tarafından da teyid edilmiştir.

Erzincan Yazı İşleri kalemiiyle, rüştiye okulu rika yazısı öğretmenliğinde bulunduğu görev süresi ve maaş miktarları Erzincan Sancağı muhasebesinin kayıt pusulasından anlaşılmıştır. Beyazıt Sancağı Yazı İşleri Kalemî Müdür muavinliğinde bulunduğu görev süresi ve maaş miktarları Erzurum Vilayeti'nin 11 Kanun-i sani 1301 tarihli (M.23 Ocak 1886) 197 numaralı yazışmasından anlaşılmıştır. Muş Sancağı Yazı İşleri Müdüriyetinde görev aldığı süre ve emval-i amire berati ve üç defa vekaleten yürütmüş olduğu Beyazıt Sancağı Mutasarrıflığı yine Beyazıt Sancağında ki istihdam süresi Beyazıt Meclis İdaresi'nin Rumi 18 Mayıs 1291 tarihli (M.30 Mayıs 1875) ve Rumi 1293 tarihli (M.1877/1878) mazbatasıyla Muş ve Siirt Sancağı Meclis İdarelerinin Rumi 20 Ağustos 1298 tarihli (M.1 Eylül 1882) mazbatalarından anlaşılmıştır.

Bitlis Bidayet Mahkemesi başkalemi Bitlis ve Muş ve Lazistan ve ikinci defa Muş Ceza Daireleri riyasetinde görev süresi, aldığı maaş, nakil sebepleri, nakliye tarihi, tahvili, azli ve sonradan Kengiri Ceza Dairesi riyasetine tayini, burada almış olduğu maaş miktarı ve nakliye tarihi Adliye Sicil Şubesi Müdüriyeti'nin Rumi 29 Kanun-i sani 1311 tarihli (M.10 Şubat 1896) tezkiresinden ve Rumi 20 Temmuz 1302 tarihli (M.1 Ağustos 1886) mazbatasından anlaşılmıştır. Doğum yeri ve tarihi nüfus belgesinin tasdikli kaydından anlaşılmıştır. Ayrıca görevini layıkıyla yerine getirdiğine dair Adliye Bakanlığı

tarafından irsal olunan Rumi 13 Kanun-i evvel 1309 tarihli (M.25 Aralık 1893) mazbata ile görev süresince Muş Ceza riyasetinde kendisinin çalışmasından hoşnut olunduğuna dair Muş Sancağı Meclis İdaresiyle mutasarrıflığının bakanlığa göndermiş olduğu 18 Kanun-i evvel 1305 (M.30 Aralık 1889) ve 20 Kanun-i sani 1305 tarihli (M.1 Şubat 1890) mazbatasıyla ve Muş Belediyesi'nin ek olarak Rumi 24 Kanun-i evvel 1305 tarihli (M.5 Ocak 1890) mazbataları tasdik edilerek bir suretleri Sicil-i ahval Genel İdaresinde bulunmaktadır. Hicri 24 Zilhicce 1313 (M.6 Haziran 1896) / Rumi 20 Mayıs 1312 (M.1 Haziran 1896)

Ömer Lütfü Efendi'nin maaşı Rumi 1 Mart 1313 senesinde (M.13 Mart 1897) onda bir oranında düşürülerek maaşı 1260 kuruş olmuştur. Ömer Lütfü Efendiye kıdem ve terfi verilmesinden dolayı Adliye Memur Encümeni kararı ve Rumi 1315 tarihli (M.1899/1900) irade-i seniyye gereğince maaşı 1800 kuruş maaşla Van Vilayeti Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi riyasetine nakil olunmuştur. Van ve Bitlis Vilayetleri Adliye Müfettişliğince yapılan teftişte yazılı olan duruma göre; heyet işlerinde karar defterine altı ayda bir kere incelenmesi ve tasdik edilmesi, savcılık iddianamesi ile sorgu hâkimliği karar-nameleri özetlerini ve kanunlar gereğince usule uymadığından Ömer Lütfü Efendi'ye uyarı cezası verildiği Ceza İşleri Müdüriyetinden Rumi 22 Mart 1318 tarihli (M.4 Nisan 1902) yazışmasında gösterilmiştir. Ayrıca Sicil Şubesini Rumi 21 Mayıs 1323 tarihli (M.3 Haziran 1907) vukuat pusulasında da gösterilmiştir.

Ömer Lütfü Efendi'ye Erzincan'da tedavisi için verilen bir ay müddetinde İstanbul'a gitmesinden dolayı encümen kararı ve Adliye Bakanlığı tarafından bildirilmesi üzerine Hilafet makamından gönderilen irade-i seniyye üzerine Rumi 8 Şubat 1322'de (M.21 Şubat 1907) azil edilmiştir.

KAYNAKÇA

A- ARŞİV MALZEMELERİ

1-Defterler

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA.), Dahiliye Nezareti Sicil-i Ahval Defterleri (DH.SAİD.d.)

Nr. 00002/00019, 00007/00371, 00010/00100,
00002/00358, 00023/00204, 00018/00192, 00022/00096,
00032/00181, 00027/00122, 00039/00246, 00046/00068,
00052/00036, 00051/00135, 00049/00005, 00046/00245,
00089/00149, 00056/00233, 00055/00197, 00055/ 00105,
00064/00018, 00073/00060, 00075/00044, 00085/00131,
00088/00154, 00095/00100, 00101/00040, 00100/00208,
00096/00190, 00107/00205, 00103/00198, 00112/00164,
00110/00220, 00103/00121, 00119.0083.00120.00222,
00125/00179, 00139/00247, 00123/00212, 00121/00127,
00127/00125, 00128/00107, 00132/00226, 00139/00184,
00124/00131, 141/148, 00146/00128, 00151/0070,
00149/00145, 00148/00045, 00146/00111, 00151/00244,
00153/00222, 00154/00110, 00155/0069, 00157/00003,
00156/00249, 00157/00108, 00158/00084, 00163/00241,
00164/00054, 00162/00233, 00161/00141, 00168/00180,
00167/00130, 00165/00197, 00165/00007, 00169/00054,
00172/000202, 00176/00194, 00177/00095, 00182/00076,
00181/00188, 00181/00198, 00183/00139, 00184/0064,
00187/00075, 00184/00125, 00187/00184, 00189/00057,
00191/00031, 00191/00038, 00066/00228, 00193/00024,
00195/00180, 00200/00037, 00200/00046, 00192/00237

B- KİTAPLAR

Ahmet Cevdet Paşa, Ma'ruzat, (Yayına Hazırlayan Yusuf Halaçoğlu), Çağrı Yayınları, İst-1980.

Ahmet Lütfi Efendi; Vak'anüvis Ahmet Lüfi Efendi Tarihi, (Yeni Yazıya Aktaran Yücel Demirel), Yapı Kredi Yay. , İst-1999.

Aktaş, Necati; Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi, T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yay. , 2.Baskı, İst- 2000.

Akyıldız, Ali; Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform, Eren Yay. , İst- 1993.

Akyıldız, Ali; Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme, İletişim Yay. , 2.Baskı, İst- 2006.

Çadircı, Musa; Tanzimat Dönemi Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK Yay. , 2.Baskı, Ank- 1997.

Develioğlu, Ferit; Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitapevei Yay. , Ank-1997.

Eren, Ahmet Cevat; Tanzimat Fermanı ve Dönemi, (Yayına Hazırlayan Alişan Akpınar), Derin Yay. , İst-2007.

İnalçık, Halil; Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi, Eren Yay. , İst- 1996.

Kazıcı, Ziya; Osmanlı Vakıf Medeniyeti, Bilge Yay. , İst-2003.

Köprülü, Fuat; Bizans Müesseselerinin Osmanlı Müesseselerine Tesiri, Akçağ Yay. , Ank- 2004.

Karal, Enver Ziya; Osmanlı Tarihi, III, TTK Yay. , Ank-

1999.

Mardin, Şerif; Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895 – 1908, İletişim Yay. , 15.Baskı, İst- 2008.

Pakalın, Mehmet Zeki; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, I, II, III, M.E.B Yay. , İst – 1993.

Sarıyıldız, Gülden; Sicil-i Ahval Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi 1879 – 1909, Der Yay. , İst – 2004.

Soyluer, Serdal; Sicil-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Muğlalı Devlet Memurları (1879 - 1909), Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla 2006.

Şemseddin Sami; Kamus-ı Türkî, Enderun Yay. , İst – 1989.

EKLER

Ek: 1

**Mehmet Hilmi Efendi'ye verilen
Mecidi Nişan örneği.**

Ek:2**Farklı Rütbelerde
Osmani Nişan**

Ek: 3

**Mustafa Hulusi Efendi'ye
verilen Yunan Muhabere Madalyası Örneği**

Ek: 4**Yedisekiz Hasan Paşa'ya verilen
Murassa Osmanî Nişanı örneği**

İNDEKS

-A-

Amire, 32, 148, 159

-B-

Babîâli, 12

Bidayet, 55, 58, 63, 65, 68, 71, 74, 80, 86, 88, 91, 100, 103,
104, 107, 109, 115, 122, 126, 135, 137, 139, 144, 145, 152,
154, 155, 163, 168, 170, 171, 172

-Ç-

Çorum Belediyesi, 64, 103

-D-

Dâhiliye, 12, 15, 16, 18, 21, 73, 89, 97

Dar'ul-muallim, 40, 45, 46

Defter-i Hakani, 19, 55, 63, 64, 68

Dersaâdet, 28, 35, 40, 45, 46, 61, 72, 73

Duyun-ı Umumiye, 102

-E-

Evkaf, 19, 27, 32, 60, 62, 68, 69, 71, 133

-G-

gayr-i müslim, 10, 19, 23, 27

-H-

Hariciye, 15

Hatt-ı Hümayun, 13

Hazine-i Hassa, 152

-İ-

İbtidaî, 34

-K-

kalemiyye, 11

-M-

Maarif, 12, 19, 83, 101, 150, 166

Maârif, 35, 38, 60

Mekteb, 12, 35, 38, 52, 64, 65, 66, 77, 83, 139, 155

muayyenat, 11

mubaşiriye, 11

Mutasarrıf, 20

Mülkiye, 12, 16, 20, 35, 48, 49, 50, 51, 52, 78, 82, 97, 105, 133, 155, 163, 165, 167, 168

-N-

Nakşibendi, 27

-R-

Rüştiye, 30, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 61, 64, 65, 98, 108, 122, 125, 127, 128, 136, 139, 165

-S-

sıbyan, 24, 34, 35, 48, 88, 90, 99, 100, 101, 103, 107, 109, 111, 114, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 137, 138, 147, 149, 151, 154, 155, 163, 165, 166, 169

Sıbyan, 34, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 79, 80, 83, 86, 89, 91, 93, 94, 95, 96, 102, 104, 106, 112, 115, 118, 119, 120, 122, 134, 141, 143, 155, 161

Sicil-i Ahval, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 77, 110, 173, 175

-T-

Tahrirat, 20, 55, 60, 61, 62, 63, 64, 69, 71, 74

Tanzimat Fermanı, 12, 13, 175

Telhisname, 101

terceme-i hal, 9, 14, 22, 113, 114, 145, 147, 148, 149, 151, 153, 155

